

DIRETTIVI

DIRETTIVA (UE) 2019/944 TAL-PARLAMENT EWROPEW U TAL-KUNSILL

tal-5 ta' Ġunju 2019

dwar regoli komuni għas-suq intern għall-elettriku u li temenda d-Direttiva 2012/27/UE

(riformulazzjoni)

(Test b'rilevanza għaż-ŻEE)

IL-PARLAMENT EWROPEW U L-KUNSILL TAL-UNJONI EWROPEA,

Wara li kkunsidraw it-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, u b'mod partikolari l-Artikolu 194(2) tiegħu,

Wara li kkunsidraw il-proposta mill-Kummissjoni Ewropea,

Wara li l-abbozz tal-att leġislattiv intbagħat lill-parlamenti nazzjonali,

Wara li kkunsidraw l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew ⁽¹⁾,

Wara li kkunsidraw l-opinjoni tal-Kumitat tar-Regjuni ⁽²⁾,

Filwaqt li jaġixxu skont il-proċedura leġislattiva ordinarja ⁽³⁾,

Billi:

- (1) Jenhtieg li jsiru għadd ta' emendi lid-Direttiva 2009/72/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽⁴⁾. Fl-interessi taċ-ċarezza, dik id-Direttiva jenhtieg li tiġi riformulata.
- (2) Is-suq intern għall-elettriku, li ġie implimentat progressivament fl-Unjoni mill-1999, għandu l-għan, permezz tal-organizzazzjoni tas-swieq tal-elettriku kompetittivi li jaqsmu l-fruntieri tal-pajjizi, li jipprovdi għażla reali lill-klijenti finali kollha tal-Unjoni, kemm jekk ikunu ċittadini kif ukoll jekk ikunu negozji, opportunitajiet godda ta' negozju, prezżijiet kompetittivi, sinjali ta' investimenti effiċjenti u standards oġhla ta' servizzi, u għandu l-għan ukoll li jikkontribwixxi għas-sigurtà tal-provvista u s-sostenibbiltà.
- (3) Id-Direttiva 2003/54/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽⁵⁾ u d-Direttiva 2009/72/KE għamlu kontribut sinifikanti lejn il-holqien tas-suq intern għall-elettriku. Madankollu, is-sistema tal-enerġija tal-Unjoni għaddejjja minn bidla kbira. L-għan komuni għad-dekarbonizzazzjoni tas-sistema tal-enerġija johloq opportunitajiet u sfidi godda għall-partecipanti tas-suq. Fl-istess hin, l-iżviluppi teknoloġiċi jippermettu forum godda ta' partecipazzjoni tal-konsumaturi u ta' kooperazzjoni transkonfinali. Teżisti l-htieġa li r-regoli tas-suq tal-Unjoni jiġu adattati għal realtà ġdida tas-suq.
- (4) Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tal-25 ta' Frar 2015 intitolata "Qafas Strateġiku għal Unjoni tal-Enerġija Reżiljenti b'Politika dwar il-Bidla fil-Klima li thares 'il quddiem" tistabbilixxi vizjoni ta' Unjoni tal-Enerġija biċ-ċittadini fil-qofol tagħha, li fiha ċ-ċittadini jiehdu s-sjeda tat-tranzizzjoni tal-enerġija, jibbenefikaw minn teknoloġiji godda biex jitnaqqsu l-kontijiet tagħhom u jippartecipaw b'mod attiv fis-suq, u li fiha l-konsumaturi vulnerabbli jkunu protetti.

⁽¹⁾ ĠU C 288, 31.8.2017, p. 91.

⁽²⁾ ĠU C 342, 12.10.2017, p. 79.

⁽³⁾ Pożizzjoni tal-Parlament Ewropew tas-26 ta' Marzu 2019 (għadha mhijjex ippubblikata fil-Ġurnal Uffiċjali) u d-Deċizzjoni tal-Kunsill tat-22 ta' Mejju 2019.

⁽⁴⁾ Direttiva 2009/72/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-13 ta' Lulju 2009 dwar ir-regoli komuni għas-suq intern fil-qasam tal-elettriku u li temenda d-Direttiva 2003/54/KE (ĠU L 211, 14.8.2009, p. 55).

⁽⁵⁾ Direttiva 2003/54/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Ġunju 2003 dwar ir-regoli komuni għas-suq intern fil-qasam ta' l-elettriku u li thassar id-Direttiva 96/92/KE (ĠU L 176, 15.7.2003, p. 37) imhassra u ssostitwita b'effett mit-2 ta' Marzu 2011 permezz tad-Direttiva 2009/72/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-13 ta' Lulju 2009 dwar ir-regoli komuni għas-suq intern fil-qasam tal-elettriku u li thassar d-Direttiva 2003/54/KE (ĠU L 211, 14.8.2009, p.55).

- (5) Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tal-15 ta' Lulju 2015 intitolata "Inwasslu Patt Ġdid għall-Konsumaturi tal-Energija" ipproponiet il-viżjoni tal-Kummissjoni għal suq bl-innut li jaqdi lill-konsumaturi tal-enerġija b'mod aħjar, fost l-oħrajn billi s-swieq tal-ingrossa u dawk bl-innut ikunu konnessi b'mod aħjar. Huma u jiehdu vantaġġ minn teknoloġija ġdida, jenhtieg li kumpaniji tas-servizzi tal-enerġija godda u innovattivi jippermettu lill-konsumaturi kollha jiehdu sehem shih fit-tranzizzjoni tal-enerġija, u jimmanigġjaw il-konsum tagħhom biex jaslu għal soluzzjonijiet effiċjenti fil-konsum tal-enerġija li jiffrankawhom il-flus u jikkontribwixxu għat-tnaqqis generali tal-konsum tal-enerġija.
- (6) Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tal-15 ta' Lulju 2015, intitolata "Tnedija tal-proċess ta' konsultazzjoni pubblika dwar disinn ġdid tas-suq tal-enerġija", enfasizzat li t-tbeġid mill-ġenerazzjoni f'installazzjonijiet kbar tal-ġenerazzjoni centralizzata lejn produzzjoni deċentralizzata tal-elettriku minn sorsi rinnovabbli u lejn s-swieq dekarbonizzati jirrikjedi li jiġu adattati r-regoli attwali dwar il-kummerċ fl-elettriku u li jinbidlu r-rwoli eżistenti fis-suq. Il-Komunikazzjoni saħqet dwar il-htieġa li s-swieq tal-elettriku jiġu organizzati b'mod aktar flessibbli u li l-atturi kollha tas-suq jiġu integrati – fosthom il-produtturi tal-enerġija rinnovabbli, il-fornituri l-godda tas-servizzi tal-enerġija, il-ħżin tal-enerġija u d-domanda flessibbli. Huwa daqstant importanti li l-Unjoni tinvesti b'mod urġenti f'interkonnessjoni fil-livell tal-Unjoni għat-trasferiment tal-enerġija permezz ta' sistemi tat-trażmissjoni tal-elettriku b'vultaġġ għoli.
- (7) Bil-għan li jinholq suq intern għall-elettriku, l-Istati Membri jenhtieg li jrawmu l-integrazzjoni tas-swieq nazzjonali tagħhom u kooperazzjoni fost l-operaturi tas-sistema fil-livell tal-Unjoni u f'dak reġjonali, u jinkorporaw sistemi iżolati li jiffurmaw gzejjer tal-elettriku li jippersistu fl-Unjoni.
- (8) Minbarra li tindirizza sfidi godda, din id-Direttiva tftitex li tindirizza x-xkiel persistenti għat-tlestija tas-suq intern għall-elettriku. Il-qafas regolatorju rfinut jenhtieg li jikkontribwixxi sabiex jinghelbu l-problemi attwali ta' swieq nazzjonali frammentati li ta' spiss għadhom determinati minn livell għoli ta' interventi regolatorji. Tali interventi wasslu għal ostakoli għall-provvista tal-elettriku taħt kondizzjonijiet ugwali kif ukoll għal spejjeż oghla meta mqabbla ma' soluzzjonijiet ibbażati fuq il-kooperazzjoni transkonfinali u prinċipji bbażati fuq is-suq.
- (9) L-Unjoni tkun tilhaq il-miri tagħha dwar is-sorsi tal-enerġija rinnovabbli bl-iktar mod effikaċi permezz tal-holqien ta' qafas tas-suq li jippremja l-flessibilità u l-innovazzjoni. Disinn ta' suq tal-elettriku li jiffunzjona tajjeb huwa l-fattur ewlieni li jippermetti d-diffużjoni ta' enerġija rinnovabbli.
- (10) Il-konsumaturi għandhom rwol essenzjali biex tinkiseb il-flessibilità meħtieġa biex is-sistema tal-elettriku tiġi adattata għall-ġenerazzjoni tal-elettriku rinnovabbli li tkun varjabbli u distribwita. Il-progress teknoloġiku fil-ġestjoni tal-grilla u l-ġenerazzjoni tal-elettriku rinnovabbli wasslu għal bosta opportunitajiet għall-konsumaturi. Kompetizzjoni b'saħħitha fis-swieq tal-bejgħ bl-innut hija essenzjali biex jiġi żgurat il-ftuh, xprunat mis-swieq, ta' servizzi innovattivi godda li jindirizzaw il-htieġiet u l-kapaċitajiet, li dejjem jinbidlu, tal-konsumaturi filwaqt li tiżdied il-flessibilità tas-sistema. Madankollu, in-nuqqas ta' informazzjoni f'hin reali jew kwazi f'hin reali pprovduta lill-konsumaturi dwar il-konsum tal-enerġija tagħhom ma hallihomx ikunu partecipanti attivi fis-suq tal-enerġija u t-tranzizzjoni tal-enerġija. Meta l-konsumaturi jinghataw is-setgħa u l-ghodod biex jiehdu sehem aktar fis-suq tal-enerġija, inkluża partecipazzjoni innovattiva, il-ħsieb huwa li ċ-ċittadini fl-Unjoni jgawdu mis-suq intern għall-elettriku u li l-miri tas-sorsi tal-enerġija rinnovabbli tal-Unjoni jintlaħqu.
- (11) Il-libertajiet li t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE) jiggarrantixxi liċ-ċittadini tal-Unjoni – inter alia, il-moviment liberu tal-merkanzija, il-libertà tal-istabbiliment u l-libertà li jiġu pprovduti s-servizzi – jistgħu jinkisbu biss fsuq kompletament miftuħ, li jippermetti lill-konsumaturi kollha jagħzlu liberament il-fornituri tagħhom u li jippermetti lill-fornituri kollha jwasslu liberament il-fornimenti tagħhom lill-klijenti tagħhom.
- (12) Il-promozzjoni tal-kompetizzjoni ġusta u ta' aċċess faċli għall-fornituri differenti hija tal-oghla importanza għall-Istati Membri sabiex jippermettu li l-konsumaturi jisfruttaw bis-shih l-opportunitajiet ta' suq intern liberalizzat għall-elettriku. Madankollu, huwa possibbli li l-falliment tas-suq jippersisti f'sistemi żgħar periferiċi tal-elettriku u f'sistemi li mhumiex konnessi ma' Stati Membri oħra, fejn il-prezzijiet tal-elettriku jonqsu milli jipprovdut is-sinjal it-tajjeb biex jixprunaw l-investment, u għalhekk ikun jeħtieġ soluzzjonijiet speċifiċi biex jiġi żgurat livell adegwat ta' sigurtà tal-provvista.
- (13) Sabiex titrawwem il-kompetizzjoni u tiġi żgurata l-provvista tal-elettriku bl-aktar prezz kompetittiv, l-Istati Membri u l-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jiffacilitaw l-aċċess transkonfinali għall-fornituri l-godda tal-elettriku minn sorsi differenti tal-enerġija kif ukoll għall-fornituri l-godda tal-ġenerazzjoni, ta' ħżin tal-enerġija u ta' rispons tad-domanda tal-enerġija.

- (14) L-Istati Membri jenhtieg li jiżguraw li ma jkun jeżisti l-ebda ostaklu bla bżonn fis-suq intern għall-elettriku fir-rigward tad-dhul fis-suq, it-thaddim tas-suq u l-hruġ mis-suq. Fl-istess hin, jenhtieg li jkun iċċarat li dak l-obbligu huwa mingħajr preġudizzju għall-kompetenza li l-Istati Membri jżommu relattivament għal pajjiżi terzi. Jenhtieg li dik il-kjarifika ma tiġix interpretata li tippermetti li Stat Membru jeżerċita l-kompetenza esklużiva tal-Unjoni. Jenhtieg li jiġi ċċarat ukoll li l-partecipanti tas-suq minn pajjiżi terzi li joperaw fi hdan is-suq intern għandhom jikkonformaw mal-liġijiet applikabbli tal-Unjoni u nazzjonali bl-istess mod bħall-partecipanti l-oħra kollha tas-suq.
- (15) Ir-regoli tas-suq jippermettu d-dhul u l-hruġ tal-produtturi u tal-fornituri abbażi tal-valutazzjoni tagħhom tal-vijabbiltà ekonomika u finanzjarja tal-operazzjonijiet tagħhom. Dak il-prinċipju mhuwiex inkompatibbli mal-possibbiltà għall-Istati Membri li jimponu fuq l-impriżi li joperaw fis-settur tal-elettriku obbligi ta' servizz pubbliku fl-interess ekonomiku generali f'konformità mat-Trattati, b'mod partikolari mal-Artikolu 106 tat-TFUE, u ma' din id-Direttiva u r-Regolament (UE) 2019/943 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽⁶⁾.
- (16) Il-Kunsill Ewropew tat-23 u l-24 ta' Ottubru 2014 iddikjara fil-konkluzjonijiet tiegħu li l-Kummissjoni, bl-appoġġ tal-Istati Membri, għandha tiehu miżuri urġenti sabiex tiżgura li tintlaħaq mira minima ta' 10 % tal-interkonnessjonijiet tal-elettriku eżistenti, bħala kwistjoni ta' urġenza, u mhux aktar tard mill-2020, tal-inqas għall-Istati Membri li għandhom ma laħqux livell minimu ta' integrazzjoni fis-suq intern tal-enerġija, jiġifieri l-Istati Baltiċi, il-Portugall u Spanja, u għall-Istati Membri li jikkostitwixxu l-punt ta' aċċess ewlieni tagħhom għas-suq intern tal-enerġija. Huwa ddikjara wkoll li l-Kummissjoni għandha wkoll tirrapporta b'mod regolari lill-Kunsill Ewropew bil-għan li tintlaħaq mira ta' 15 % sal-2030.
- (17) L-interkonnessjoni fiżika suffiċjenti mal-pajjiżi ġirien hija importanti biex tippermetti li l-Istati Membri u lill-pajjiżi ġirien jibbenefikaw mill-effetti pożittivi tas-suq intern kif enfasizzat fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tat-23 ta' Novembru 2017, intitolata "Komunikazzjoni dwar it-tiżiħ tan-netwerks tal-enerġija tal-Ewropa", u kif rifless fil-pjanijiet nazzjonali integrati tal-Istati Membri dwar l-enerġija u l-klima taht ir-Regolament (UE) 2018/1999 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽⁷⁾.
- (18) Is-swieq tal-elettriku huma differenti minn swieq oħra bħal dawk għall-gass naturali, pereżempju minhabba li jinvolvu l-kummerċ f'komodità li bħalissa ma tistax tinhażen faċilment u li tiġi prodotta bl-użu ta' varjetà kbira ta' installazzjonijiet ta' generazzjoni, inkluż permezz ta' generazzjoni distribwita. Dan ġie rifless fl-approċċi differenti għat-trattament regolatorju tal-interkonnnetturi fis-setturi tal-elettriku u tal-gass. L-integrazzjoni tas-swieq tal-elettriku tehtieg livell għoli ta' kooperazzjoni fost l-operaturi tas-sistemi, il-partecipanti fis-swieq u l-awtoritajiet regolatorji, b'mod partikolari fejn l-elettriku jiġi nnegożjat permezz tal-akkoppjament ta' swieq.
- (19) Jenhtieg li fost l-għanijiet ewlenin ta' din id-Direttiva ikun dak li jkunu żgurati regoli komuni għal suq intern reali u provvista wiesgħa ta' elettriku li tkun aċċessibbli għal kulhadd. Għal dak il-għan, il-prezzijiet tas-suq mingħajr distorsjoni jkunu jistgħu jipprovdu incentivi għall-interkonnessjonijiet transkonfinali u għal investimenti fil-generazzjoni ġdida tal-elettriku filwaqt li jwasslu għall-konverġenza fil-prezzijiet fuq perjodu ta' żmien fit-tul.
- (20) Il-prezzijiet tas-suq jenhtieg li jagħtu l-incentivi t-tajba għall-iżvilupp tan-netwerk u biex ikun hemm investiment fil-generazzjoni ġdida tal-elettriku.
- (21) Hemm tipi differenti ta' organizzazzjoni tas-suq li jeżistu fis-suq intern għall-elettriku. Il-miżuri li l-Istati Membri jistgħu jieħdu biex jiżguraw livell ta' kondizzjonijiet ugwali jenhtieg li jkunu bbażati fuq rekwiżiti prevalenti ta' interess generali. Il-Kummissjoni jenhtieg li tiġi kkonsultata dwar il-kompatibbiltà ta' dawk il-miżuri mat-TFUE u ma' liġijiet oħra tal-Unjoni.
- (22) L-Istati Membri jenhtieg li jkollhom diskrezzjoni wiesgħa biex jimponu obbligi ta' servizz pubbliku fuq l-impriżi tal-elettriku sabiex jintlaħqu għanijiet ta' interess ekonomiku generali. L-Istati Membri jenhtieg li jiżguraw li kljenti domestiċi u, fejn l-Istati Membri jqisuh xieraq, intrapriżi zġhar, igawdu d-dritt li jkunu fornuti b'elettriku ta' kwalità speċifikata bi prezzijiet komparabbli b'mod ċar, trasparenti u kompetittivi. Madankollu, l-obbligi ta'

⁽⁶⁾ Regolament (UE) 2019/943 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-5 ta' Ġunju 2019 dwar is-suq intern tal-elettriku (ara l-paġna 54 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

⁽⁷⁾ Regolament (UE) 2018/1999 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Diċembru 2018 dwar il-Governanza tal-Unjoni tal-Enerġija u tal-Azzjoni Klimatika, li jemenda r-Regolamenti (KE) Nru 663/2009 u (KE) Nru 715/2009 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, id-Direttivi 94/22/KE, 98/70/KE, 2009/31/KE, 2009/73/KE, 2010/31/UE, 2012/27/UE u 2013/30/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, id-Direttivi tal-Kunsill 2009/119/KE u (UE) 2015/652 u li jhassar ir-Regolament (UE) Nru 525/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (GU L 328, 21.12.2018, p. 1).

servizz pubbliku f'forma ta' f'fissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku jikkostitwixxu miżura li fundamentament twassal għal distorsjoni, li ta' spiss twassal għal akkumulazzjoni ta' żbilanċi tariffarji, il-limitazzjoni tal-għażla tal-konsumatur, inċentivi aktar dgħajfa għall-iffrankar tal-enerġija u għal investimenti fl-effiċjenza tal-enerġija, standards aktar baxxi tas-servizz, involviment u sodisfazzjoni aktar baxxi tal-konsumatur, u r-restrizzjoni tal-kompetizzjoni, kif ukoll li jkun hemm inqas prodotti u servizzi innovattivi fis-suq. B'konsegwenza, l-Istati Membri jenhtieg li japplikaw għodod ta' politika oħra, b'mod partikolari, miżuri ta' politika soċjali mmirati biex il-prezzijiet tal-provvista tal-elettriku liċ-ċittadini tagħhom jibqgħu raġonevoli. L-interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku jenhtieg li jsiru biss bhala obbligi ta' servizz pubbliku u jenhtieg li jkun soġġetti għal kondizzjonijiet speċifiċi stabbiliti f'din id-Direttiva. Suq tal-bejgħ tal-elettriku bl-immut kompletament liberalizzat u li jiffunzjona tajjeb jistimula l-kompetizzjoni, kemm mil-lat tal-prezzijiet kif ukoll minn lati oħra, fost il-fornituri eżistenti u jipprovdi inċentivi għad-dhul ta' parteċipanti godda fis-suq, u b'hekk jittejjbu l-għażla u s-sodisfazzjoni tal-konsumaturi.

- (23) Jenhtieg li l-obbligi ta' servizz pubbliku f'forma ta' f'fissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku jintużaw mingħajr ma jmorru kontra l-prinċipji ta' swieq miftuħa f'ċirkostanzi u benefiċjarji definiti b'mod ċar u jenhtieg li jkun għal tul ta' żmien limitat. Tali ċirkostanzi jistgħu jseħħu pereżempju fejn il-provvista hija ristretta hafna, li tikkawża prezzijiet tal-elettriku oghla b'mod sinifikanti min-normal, jew f'każ ta' falliment tas-suq fejn interventi minn awtoritajiet regolatorji u awtoritajiet tal-kompetizzjoni wrew li mhumiex effettivi. Dan jaffettwa b'mod sproporzjonat l-unitajiet domestiċi u, b'mod partikolari, il-klijenti vulnerabbli li tipikament jużaw sehem akbar mid-dhul disponibbli tagħhom għall-kontijiet tal-enerġija meta mqabbla ma' konsumaturi bi dhul għoli. Sabiex jittaffew l-effetti ta' distorsjoni tal-obbligi tas-servizz pubbliku fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku, l-Istati Membri li japplikaw tali interventi jenhtieg li jstabbilixxu miżuri addizzjonali, inklużi miżuri sabiex jipprevjenu distorsjonijiet għall-iffissar tal-prezzijiet fis-suq tal-operaturi. L-Istati Membri jenhtieg li jiżguraw li l-benefiċjarji kollha ta' prezzijiet regolati jkun jistgħu jibbenefikaw bis-shiħ mill-offerti disponibbli fis-suq kompetittiv meta dawn jagħzlu li jagħmlu dan. Għal dan il-ghan, dawk il-benefiċjarji jenhtieg li jkun mghammra b'sistemi ta' kejl intelligenti u jkollhom aċċess għal-kuntratti dinamiċi tal-prezz tal-elettriku. Barra minn hekk, jenhtieg li jkun direttament u regolarment infurmati dwar l-offerti u l-iffrankar disponibbli fis-suq kompetittiv, b'mod partikolari relattivament għal kuntratti dinamiċi tal-prezz tal-elettriku, u jenhtieg li jiġu pprovduti b'assistenza biex jirreaġixxu għal, u jibbenefikaw minn, offerti bbażati fuq is-suq.
- (24) Jenhtieg li d-dritt tal-benefiċjarji ta' prezzijiet regolati li jirċievu kejl intelligenti individwali mingħajr spejjeż żejda ma jfjixkilx lill-Istati Membri milli jimmodifikaw l-funzjonalità ta' sistemi ta' kejl intelligenti fejn ma teżistix l-infrastruttura tal-kejl intelligenti minhabba li l-valutazzjoni tal-kost-benefiċċju rigward l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti kienet negattiva.
- (25) Jenhtieg li l-interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku ma jwasslux għal inter-sussidjarjetà diretta bejn kategoriji differenti ta' klijenti. Skont dak il-prinċipju, is-sistemi tal-prezzijiet ma għandhomx esplicitament iġieghlu lil ċerti kategoriji ta' klijent iġarrbu l-ispiża tal-interventi fil-prezzijiet li jaffettwaw kategoriji oħrajn ta' klijent. Pereżempju, sistema tal-prezzijiet fejn l-ispiża jsofruha l-fornituri jew operaturi oħra b'mod mhux diskriminatorju jenhtieg li ma titqiesx bhala inter-sussidjarjetàdiretta.
- (26) Biex tkun żgurata ż-żamma ta' standards għoljin ta' servizz pubbliku fl-Unjoni, il-miżuri kollha li jkun tteħdu mill-Istati Membri biex jinkiseb l-ghan ta' din id-Direttiva jenhtieg li jkun notifikati regolarment lill-Kummissjoni. Il-Kummissjoni jenhtieg li tippubblika b'mod regolari rapport li janalizza l-miżuri mehuda flivell nazzjonali biex jinkisbu l-ghanijiet tas-servizz pubbliku u li jqabbel l-effikaċja tagħhom, bil-hsieb li jsiru rakkomandazzjonijiet fir-rigward tal-miżuri li jridu jittieħdu flivell nazzjonali biex jinkisbu standards għoljin ta' servizz pubbliku.
- (27) Jenhtieg li jkun possibbli għall-Istati Membri li jaħtru fornitur bhala l-aħhar għażla tagħhom. Dak il-fornitur jista' jkun it-taqsim tal-bejgħ ta' impriza integrata vertikalment li tkun twettaq ukoll il-funzjonijiet ta' distribuzzjoni, dment li din tissodisfa r-rekwiżiti tas-separazzjoni f'din id-Direttiva.
- (28) Jenhtieg li jkun possibbli għall-miżuri implementati mill-Istati Membri biex jinkisbu l-ghanijiet tal-koeżjoni soċjali u ekonomika li jinkludu, b'mod partikolari, id-dispożizzjoni ta' inċentivi ekonomiċi adegwati, bl-użu, fejn adatt, ta' kwaunkwe għodda eżistenti kemm nazzjonali kif ukoll tal-Unjoni. Tali għodod jistgħu jinkludu mekkanizmi ta' responsabbiltà biex jiggarrantixxu l-investment meħtieġ.
- (29) Sa fejn il-miżuri mehuda mill-Istati Membri biex jaderixxu mal-obbligi tas-servizz pubbliku jkun jikkostitwixxu għajjnuna mill-Istat taht l-Artikolu 107(1) tat-TFUE, hemm obbligu taht l-Artikolu 108(3) tat-TFUE li dawn jinnotifikawhom lill-Kummissjoni.

- (30) Il-liġi transettorjali tipprevedi bażi soda għall-protezzjoni tal-konsumatur għal firxa wiesgħa ta' servizzi tal-enerġija li jeżistu u tista' tevolvi. Madankollu, ċerti drittijiet kuntrattwali bażiċi tal-konsumaturi jenhtieg li jiġu stabbiliti b'mod ċar.
- (31) Il-konsumaturi jenhtieg li ssirillhom disponibbli informazzjoni li tinftiehem u mhux ambigwa dwar id-drittijiet tagħhom rigward is-settur tal-enerġija. Il-Kummissjoni, stabbilixxiet, wara li kkonsultat lill-partijiet ikkonċernati rilevanti, inklużi Stati Membri, awtoritajiet regolatorji, organizzazzjonijiet tal-konsumaturi u intrapriżi tal-elettriku, lista għall-konsumaturi tal-enerġija li tippovdi lill-konsumaturi informazzjoni Prattika dwar id-drittijiet tagħhom. Dik il-lista jenhtieg li tinzamm aġġornata, tiġi pprovduta lill-konsumaturi kollha u tkun disponibbli għall-pubbliku.
- (32) Diversi fatturi jimpedixxu lill-konsumaturi milli jkollhom aċċess, jifhmu u jieħdu azzjoni abbażi tas-sorsi varji ta' informazzjoni tas-suq disponibbli lilhom. Jirriżulta għalhekk li l-paragunabbiltà tal-offerti jenhtieg li tittejjeb u l-ostakoli għall-bdil jenhtieg li jiġu minimizzati kemm jista' jkun mingħajr ma tiġi limitata bla bżonn l-għażla għall-konsumaturi.
- (33) Fuq il-klijenti iżgħar għad hemm imposta firxa wiesgħa ta' tariffi, direttament jew indirettament bħala riżultat tal-bdil ta' fornitur. Tali tariffi jagħmluha iktar diffiċli sabiex jiġi identifikat l-aqwa prodott jew servizz u jnaqqsu l-vantaġġ finanzjarju immedjat ta' bdil minn fornitur għall-iehor. Minkejja li t-tnehhija ta' tali tariffi tista' tillimita l-għażla tal-konsumaturi billi telimina prodotti bbażati fuq l-ippremjar tal-lealtà tal-konsumaturi, ir-restrizzjoni ulterjuri tal-użu tagħhom ittejjeb il-benesseri tal-konsumatur, l-involviment tiegħu u l-kompetizzjoni fis-suq.
- (34) X'aktarx li tul ta' żmien iqsar tal-bdil ihegġeg lill-konsumaturi biex ifittxu l-aqwa offerri fis-suq tal-enerġija u jibdlu l-fornitur. Biż-żieda fl-użu tat-teknoloġija tal-informazzjoni, sas-sena 2026, il-proċess tekniku ta' bdil għar-reġistrazzjoni ta' fornitur gdid f'punt ta' kejl għand l-operatur tas-suq jenhtieg li jkun tipikament possibbli li jitlesta fi żmien 24 siegħa fi kwalunkwe jum ta' xogħol. Minkejja passi oħrajn fil-proċess tekniku ta' bdil li għandhom jitlestew qabel ma jinbeda l-proċess ta' bdil, jekk tkun żgurata l-possibbiltà li sa dik id-data jsehh il-proċess tekniku tal-bdil fi żmien 24 siegħa, ikun minimizzat it-tul ta' żmien tal-bdil, u dan jgħin iżid l-involviment tal-konsumatur u l-kompetizzjoni fis-suq tal-konsumaturi. Fi kwalunkwe każ, it-tul ta' żmien totali tal-proċess ta' bdil jenhtieg li ma jaqbix tliet giunghat mid-data tat-talba tal-konsumatur.
- (35) L-ghodod tat-tqabbil indipendenti, fosthom is-siti web, huma mezz effettiv għall-klijenti iżgħar sabiex jivvalutaw il-merti ta' offerri differenti tal-enerġija li huma disponibbli fis-suq. Tali għodod inaqqsu l-ispejjeż tat-tiftix peress li l-klijenti ma jkollhomx iktar il-htieġa li jiġbru informazzjoni minn fornituri individwali u minn fornituri tas-servizzi Tali għodod jistgħu jipprovdu l-aqwa bilanċ bejn il-htieġa biex l-informazzjoni tkun ċara u konċiża u l-htieġa li tkun shiħa u komprensiva. Jenhtieg li jimmiraw li jinkludu l-usa' firxa possibbli ta' offerri disponibbli, u li jkopru s-suq bl-aqwa mod possibbli biex il-konsumatur jingħata harsa ġenerali rappreżentattiva. Huwa kruċjali li l-klijenti iżgħar ikollhom aċċess għal tal-anqas għodda waħda ta' tqabbil u li l-informazzjoni mogħtija b'dawn l-ghodda tkun affidabbli, imparzjali u trasparenti. Għal dak il-ghan, l-Istati Membri jistgħu jipprovdu għal għodda ta' tqabbil li tiħaddem minn awtorità nazzjonali jew minn kumpannija privata.
- (36) Id-disponibilità ta' mekkaniżmi ta' riżoluzzjoni barra l-qorti ta' tilwim li jkunu effettivi u indipendenti, għall-konsumaturi kollha, bħal ombudsman tal-enerġija, korp tal-konsumaturi jew awtorità regolatorja, tiggarantixxi harsien akbar tal-konsumaturi. L-Istati Membri jenhtieg li jintroduċu proċeduri rapidi u effettivi għat-trattament tal-ilmenti.
- (37) Il-konsumaturi kollha jenhtieg li jkunu jistgħu jibbenefikaw minn parteċipazzjoni diretta fis-suq, b'mod partikolari billi jagħustaw il-konsum tagħhom skont is-sinjali tas-suq, u b'hekk, jibbenefikaw minn prezzijiet aktar baxxi għall-elettriku jew minn hlasijiet ta' iċċentiv oħra. Il-benefiċċji ta' tali parteċipazzjoni attiva x'aktarx jiżiedu maż-żmien, hekk kif ikun hemm sensibilizzazzjoni ta' konsumaturi altrimenti passivi dwar il-possibbiltajiet tagħhom bħala klijenti attivi u hekk kif l-informazzjoni dwar il-possibbiltajiet ta' parteċipazzjoni attiva ssir aktar aċċessibbli u magħrufa ahjar. Jenhtieg li l-konsumaturi jkollhom il-possibbiltà li jipparteċipaw fil-forom kollha ta' rispons tad-domanda. Għalhekk jenhtieg li huma jkollhom il-possibbiltà li jibbenefikaw mill-introduzzjoni shiħa ta' sistemi ta' kejl intelliġenti u, fejn tali introduzzjoni tkun ġiet ivvalutata b'mod negattiv, li jkunu jistgħu jagħzlu li jkollhom sistema ta' kejl intelliġenti u kuntratt dwar prezz dinamiku tal-elettriku. Dan jenhtieg li jippermettilhom jadattaw il-konsum tagħhom skont is-sinjali tal-prezzijiet f'ħin reali li jirriflettu l-valur u l-ispiza tal-elettriku jew it-trasport f'perjodi ta' żmien differenti, filwaqt li l-Istati Membri jenhtieg li jiżguraw li tkun raġonevoli l-espożizzjoni tal-konsumaturi għar-riskji tal-prezzijiet bl-ingrossa. Jenhtieg li l-konsumaturi jiġu

informati dwar il-benefiċċji u r-riskji potenzjali tal-prezz tal-kuntratti dwar prezz dinamiku tal-elettriku. L-Istati Membri jenhtieg li jiżguraw ukoll li daww il-konsumaturi li jagħzlu li ma jkunux attivament involuti fis-suq ma jiġux ippenalizzati. Minflok, jenhtieg li l-abbiltà tagħhom li jieħdu deċiżjonijiet informati dwar l-għażliet disponibbli lilhom tiġi ffaċilitata bil-mod l-aktar adatt għall-kondizzjonijiet tas-suq domestiku.

- (38) Sabiex jiġu massimizzati l-benefiċċji u l-effikaċja tal-ipprezzar dinamiku tal-elettriku, jenhtieg li l-Istati Membri jivvalutaw il-potenzjal li jagħmlu l-komponenti fissi fil-kontijiet tal-elettriku aktar dinamici jew li jnaqqsu s-sehem tagħhom, u fejn ikun hemm tali potenzjal, jenhtieg li jieħdu azzjoni adatta.
- (39) Il-gruppi kollha tal-klijenti (industrijali, kummerċjali u domestiċi) jenhtieg li jkollhom aċċess għas-swieq tal-elettriku biex ikunu jistgħu jikkummerċjaw il-flessibilità tagħhom u l-elettriku li jiġġeneraw huma stess. Il-klijenti jenhtieg li jkunu jistgħu jagħmlu użu sħiħ mill-vantaġġi tal-aggregazzjoni tal-produzzjoni u l-provvista fuq reġjuni akbar u jibbenefikaw mill-kompetizzjoni transkonfinali. Il-partecipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni x'aktarx ikollhom rwol importanti bħala intermedjarji bejn gruppi ta' klijenti u s-suq. L-Istati Membri jenhtieg li jkunu liberi li jagħzlu l-mudell adatt ta' implimentazzjoni u l-approċċ adatt ta' governanza għal aggregazzjoni indipendenti filwaqt li jirrispettaw il-prinċipji generali stabbiliti f'din id-Direttiva. Tali mudell jew approċċ jista' jinkludi l-għażla ta' prinċipji msejsa fis-suq jew prinċipji regolatorji li jipprovdu soluzzjonijiet sabiex jikkonformaw ma' din id-Direttiva, bħal mudelli fejn l-iżbilanċi jiġu solvuti jew fejn jiġu introdotti korrezzjonijiet tal-perimetru. Il-mudell magħzlu jenhtieg li jkolluregoli trasparenti u ġusti biex l-aggregaturi indipendenti jithallew jissodisfaw ir-rwol tagħhom bħala intermedjarji u biex jiżgura li l-konsumatur finali jibbenefika b'mod adegwat mill-attivitajiet tagħhom. Il-prodotti jenhtieg li jiġu ddefiniti fis-swieq kollha tal-elettriku, inklużi s-swieq tas-servizzi anċillari u tal-kapaċità, biex tiġi mhegga l-partecipazzjoni tar-rispons tad-domanda.
- (40) Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tal-20 ta' Lulju 2016, intitolata "L-Istrateġija Ewropea għal Mobilità b'Emissjonijiet Baxxi", tenfasizza l-htieġa għad-dekarbonizzazzjoni tas-settur tat-trasport u għat-tnaqqis tal-emissjonijiet tiegħu, speċjalment f'żoni urbani, u tenfasizza r-rwol importanti li jista' jkollha l-elettromobilità biex jintlaħqu daww l-għanijiet. Barra minn hekk, l-adozzjoni tal-elettromobilità tikkostitwixxi element importanti tat-tranżizzjoni tal-enerġija. Ir-regoli tas-suq stabbiliti f'din id-Direttiva għalhekk mistennija jikkontribwixxu għall-holqien ta' kondizzjonijiet favorevoli għal vetturi elettrici ta' kull tip. B'mod partikolari, jenhtieg li jiżguraw l-introduzzjoni effettiva ta' punti tal-iċċarġjar aċċessibbli pubblikament u privati għall-vetturi elettrici, u jenhtieg li jiżguraw l-integrazzjoni effiċjenti tal-iċċarġjar tal-vetturi fis-sistema.
- (41) Ir-rispons tad-domanda huwa ċentrali biex jippermetti l-iċċarġjar intelligenti tal-vetturi elettrici u b'hekk jippermetti li vetturi elettrici jiġu integrati b'mod effiċjenti fil-grilja tal-elettriku, element kruċjali għall-proċess ta' dekarbonizzazzjoni tat-trasport.
- (42) Il-konsumaturi jenhtieg li jkunu jistgħu jikkunsmaw, jaħznu u jbigħu l-elettriku li jiġġeneraw huma stess fis-suq u jippartecipaw fis-swieq tal-elettriku kollha billi jipprovdu flessibilità lis-sistema, pereżempju permezz tal-hżin tal-enerġija, bħall-hżin bl-użu ta' vetturi tal-elettriku, permezz ta' rispons tad-domanda jew permezz ta' skemi tal-effiċjenza enerġetika. L-iżviluppi teknoloġiċi godda se jiffaċilitaw daww l-attivitajiet fil-ġejjieni. Madankollu, jeżistu ostakoli kummerċjali u legali, inklużi, pereżempju, tariffi sproporzjonati għal elettriku kkunsmat internament, obbligi li l-elettriku awto ġenerat jiġi trażmess lis-sistema tal-enerġija, u piżijiet amministrattivi, bħall-bżonn għall-konsumaturi li jiġġeneraw l-elettriku huma stess u li jbigħuh lis-sistema biex jissodisfaw ir-rekwiżiti għall-fornituri, eċċ. Jenhtieg li jitnehhew tali ostakoli li jxekklu lill-konsumaturi milli jiġġeneraw huma stess l-elettriku u milli jikkunsmaw, jaħznu jew ibieghu l-elettriku li jiġġeneraw huma stess lis-suq, filwaqt li jiġi żgurat li tali konsumaturi jikkontribwixxu b'mod adegwat għall-ispejjeż tas-sistema. Jenhtieg li l-Istati Membri jista' jkollhom dispożizzjonijiet differenti fil-ligi nazzjonali tagħhom fir-rigward tat-taxxi u l-imposti għall-klijenti attivi individwali u għall-klijenti attivi li jagixxu flimkien, kif ukoll għall-klijenti tal-unitajiet domestiċi u klijenti finali oħra.
- (43) It-teknoloġiji tal-enerġija distribwita u l-ghoti ta' setgħat lill-konsumatur wasslu biex l-enerġija komunitarjassir mezz effikaċi u kosteffiċjenti biex jintlaħqu l-htigijiet u l-aspettattivi taċ-ċittadini fir-rigward tas-sorsi tal-enerġija, ta' servizzi u ta' partecipazzjoni lokali. L-enerġija komunitarja toffri għażla inklużiva għall-konsumaturi kollha biex ikollhom rwol dirett fil-produzzjoni, fil-konsum jew fil-qsim tal-enerġija. L-inizjattivi tal-enerġija komunitarja jiffokaw primarjament fuq il-forniment ta' tip speċifiku ta' enerġija, bħal pereżempju l-enerġija rinnovabbli, bi prezzijiet raġonevoli għall-membri jew azzjonisti tagħhom pjuttost milli jagħtu prijorità lill-profitti, kif tagħmel impriza tradizzjonali tal-elettriku. Permezz tal-involvement dirett tal-konsumaturi, l-inizjattivi tal-enerġija

komunitarja juru l-potenzjal tagħhom biex jiffacilitaw l-adozzjoni ta' teknoloġiji ġodda u xejriet ta' konsum ġodda, inklużi grilji tad-distribuzzjoni intelligenti u rispons tad-domanda, b'mod integrat. L-enerġija komunitarja tista' wkoll tavanza l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija fuq il-livell tal-konsumaturi domestiċi u tgħin fil-ġlieda kontra l-faqar enerġetiku permezz ta' tnaqqis tal-konsum u tariffi ta' provvista aktar baxxi. L-enerġija komunitarja tippermetti wkoll li ċerti gruppi ta' klijenti domestiċi jipparteċipaw fis-suq tal-elettriku li kieku ma setgħux jagħmlu dan. Fejn thaddmu b'suċċess, tali inizjattivi taw benefiċċji ekonomiċi, soċjali u ambjentali fil-komunità, li jmorru lil hinn minn sempliċi benefiċċji li jirriżultaw mill-forniment tas-servizzi tal-enerġija. Din id-Direttiva għandha l-għan li tirrikonoxxi ċerti kategoriji ta' inizjattivi taċ-ċittadini fil-qasam tal-enerġija fil-livell tal-Unjoni bhala "komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin", biex tipprovdihom qafas ta' abilitazzjoni, trattament ġust, kondizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni u katalgu definit sew ta' drittijiet u obbligi. Il-klijenti domestiċi jenhtieg li jithallew jipparteċipaw fuq bażi volontarja finizjattivi ta' enerġija komunitarja kif ukoll li jitilqu minnhom, minghajr ma jitilfu l-aċċess għan-netwerk imhaddem mill-inizjattiva tal-enerġija komunitarja jew jitilfu d-drittijiet tagħhom bhala konsumaturi. L-aċċess għal netwerk ta' komunità tal-enerġija taċ-ċittadin jenhtieg li jingħata b'termini ġusti u li jirriflettu l-ispejjeż.

- (44) Jenhtieg li s-šhubija f'komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin tkun miftuħa għall-kategoriji tal-entitajiet kollha, madankollu s-setgħat deċiżjonali fi hdan komunità tal-enerġija taċ-ċittadin jenhtieg li jkun limitati għal dawk il-membri jew azzjonisti li ma jkunux involuti f'attività kummerċjali fuq skala kbira u li għalihom is-settur tal-enerġija mhuwix qasam primarju ta' attività ekonomika. Il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin huma meqjusa bhala kategorija ta' kooperazzjoni ta' ċittadini jew ta' atturi lokali li jenhtieg li tkun soġġetta għal rikonoxximent u protezzjoni taht il-liġi tal-Unjoni. Id-dispożizzjonijiet dwar komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin ma jipprekludux l-eżistenza ta' inizjattivi oħra taċ-ċittadini bħal dawk derivati minn ftehimiet ta' dritt privat. Jenhtieg għalhekk li jkun possibbli għall-Istati Membri li jipprevedu li l-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin jieħdu kwalunkwe forma ta' entità, pereżempju dik ta' assoċjazzjoni, kooperattiva, šhubija, organizzazzjoni mhux bi skop ta' qligħ jew intrapriża zghira jew ta' daqs medju, dment li l-entità tkun intitolata li teżerċita drittijiet u tkun soġġetta għal obbligi fisimha stess.
- (45) Id-dispożizzjonijiet ta' din id-Direttiva dwar il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin jipprovdu għal drittijiet u obbligi, li jstgħu jiġu dedotti minn drittijiet u obbligi oħra eżistenti, bħal-libertà kuntrattwali, id-dritt li jimbidel il-fornitur, ir-responsabbiltajiet tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni, ir-regoli dwar imposti tan-netwerk, u obbligi ta' bbilancjar.
- (46) Il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin jikkostitwixxu tip ġdid ta' entità minhabba l-istruttura ta' šhubija, ir-rekwiziti ta' governanza u l-iskop tagħhom. Jenhtieg li jithallew joperaw fis-suq b'kondizzjonijiet ekwivalenti minghajr distorsjoni fil-kompetizzjoni u jenhtieg li d-drittijiet u obbligi li japplikaw għall-impriži l-oħra tal-elettriku fis-suq jenhtieg li jiġu applikati għall-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin b'mod mhux diskriminatorju u proporzjonat. Dawk id-drittijiet u l-obbligi jenhtieg li japplikaw skont ir-rwoli li huma jassumu, bħar-rwoli ta' klijenti finali, produttori, fornituri jew operatori ta' sistemi ta' distribuzzjoni. Il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin jenhtieg li ma jiffaċċjawx restrizzjonijiet meta japplikaw teknoloġiji ta' informazzjoni u komunikazzjonijiet eżistenti jew futuri biex jaqsmu l-elettriku prodott mill-assi tal-generazzjoni fil-komunità fost il-membri jew l-azzjonisti tagħhom fuq il-baži tal-prinċipji tas-suq, pereżempju billi jikkumpensaw il-komponent tal-enerġija tal-membri jew tal-azzjonisti billi jużaw il-generazzjoni disponibbli fi hdan il-komunità tal-enerġija taċ-ċittadin, anke fin-netwerk pubbliku, sakemm iż-żewġ punti tal-kejl ikunu tal-komunità. Il-qsim tal-elettriku jippermetti li l-membri jew l-azzjonisti jiġu fornuti bl-elettriku mill-installazzjonijiet ta' generazzjoni u minghajr ma jkun wara punt ta' kejl uniku. Fejn l-elettriku jinqasam, il-qsim jenhtieg li ma jaffettwax il-ġbir ta' imposti tan-netwerk, tariffi u hlasijiet relatati mal-fluss tal-elettriku. Jenhtieg li l-qsim ikun iffacilitat skont l-obbligi u skedi korretti ta' żmien għall-ibbilancjar, kejl bil-meters u hlas. Id-dispożizzjonijiet ta' din id-Direttiva dwar il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin ma jincidux fuq il-kompetenza tal-Istati Membri biex ifasslu u jimplementaw politiki relatati mas-settur tal-enerġija relattivament għal imposti u tariffi tan-netwerk, jew biex ifasslu u jimplementaw sistemi ta' ffinanzjar tal-politika tal-enerġija u l-qsim tal-ispejjeż, dment li dawk il-politiki jkun non-diskriminatorji u skont il-liġi.
- (47) Din id-Direttiva tagħti s-setgħa lill-Istati Membri li jippermettu lil komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin isiru operatori ta' sistemi ta' distribuzzjoni taht ir-regim globali jew bhala "operatori ta' sistemi ta' distribuzzjoni magħluqa". Ladarba komunità tal-enerġija taċ-ċittadin tingħata l-istatus ta' operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni, jenhtieg li tiġi trattata bhala, u tkun soġġetta għall-istess obbligi ta', operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni. Id-dispożizzjonijiet ta' din id-Direttiva dwar il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin jiċċaraw biss l-aspetti tal-operazzjoni ta' sistema ta' distribuzzjoni li x'aktarx huma rilevanti għall-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin, filwaqt li aspetti oħra tal-operazzjoni ta' sistema ta' distribuzzjoni japplikaw skont ir-regoli relatati mal-operaturi ta' sistema ta' distribuzzjoni.

- (48) Il-kontijiet tal-elettriku huma mezz importanti li bih jinżammu infurmati l-klijenti finali. Minbarra li jipprovdu data dwar il-konsum u l-ispejjeż, jistgħu wkoll iwasslu informazzjoni oħra li tghin lill-konsumaturi jqabblu l-arrangamenti attwali tagħhom ma' offerti oħra. Madankollu, it-tilwim fuq kontijiet huwa sors komuni ħafna ta' lmenti mill-konsumaturi, fattur li jikkontribwixxi għal livelli persistentement baxxi ta' sodisfazzjon tal-konsumaturi u ta' involviment fis-settur tal-elettriku. Għalhekk huwa meħtieġ li l-kontijietisiru aktar ċari u faċli li jinftiehm, kif ukoll li jiġi żgurat li l-kontijiet u l-informazzjoni tal-kont juru b'mod prominenti għadd limitat ta' punti ta' informazzjoni importanti li huma meħtieġa biex il-konsumaturi jkunu jistgħu jirregolaw il-konsum tagħhom tal-enerġija, iqabblu l-offerti u jibdlu l-fornitur. Jenħtieġ li jkunu disponibbli punti ta' informazzjoni oħra lill-klijenti finali fil-kontijiet tagħhom, jew jingħataw magħhom jew indikati fuqhom. Tali punti jenħtieġ li jintwerew fuq il-kont jew ikunu f'dokument separat mehmuż mal-kont, jew il-kont jenħtieġ li jinkludi referenza għal fejn il-klijent finali jista' faċilment isib l-informazzjoni fuq sit web, permezz ta' applikazzjoni tal-mowbajl, jew b'mezzi oħra.
- (49) Il-provvista regolari ta' informazzjoni preċiża tal-kont ibbażata fuq il-konsum attwali tal-elettriku, iffacilitata mill-kejl intelligenti, hija importanti biex tghin lill-klijenti jikkontrollaw il-konsum tal-elettriku u l-ispejjeż tagħhom. Madankollu, il-klijenti, partikolarment klijenti domestiċi, jenħtieġ li jkollhom aċċess għal arrangamenti flessibbli għall-ħlas reali tal-kontijiet tagħhom. Pereżempju, jista' jkun possibbli għall-klijenti li jingħataw informazzjoni frekwenti dwar il-kont, filwaqt li jhallsu biss kull tliet xhur, jew jista' jkun hemm prodotti li għalihom il-klijent iħallas l-istess ammont kull xahar, indipendentement mill-konsum reali tagħhom.
- (50) Id-dispożizzjonijiet dwar il-kontijiet fid-Direttiva 2012/27/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill⁽⁸⁾ jenħtieġ li jiġu aġġornati, issimplifikati u trasferiti għal din id-Direttiva, fejn jidhlu b'mod aktar koerenti.
- (51) L-Istati Membri jenħtieġ li jinkoraġġixxu l-modernizzazzjoni tan-netwerks ta' distribuzzjoni, pereżempju permezz tal-introduzzjoni ta' grilji intelligenti, li jenħtieġ li jinbnew b'mod li jinkoraġġixxi l-generazzjoni deċentralizzata u jiżgura l-effiċjenza tal-enerġija.
- (52) L-involviment tal-konsumaturi jesiggi inċentivi u teknoloġiji adatti bħal sistemi ta' kejl intelligenti. Is-sistemi ta' kejl intelligenti jagħtu setgħat lill-konsumaturi għaliex jippermettulhom li jirċievu feedback preċiż u kważi f'ħin reali dwar il-konsum jew il-generazzjoni tagħhom, u li jkunu jistgħu jamministraw il-konsum tagħhom b'mod aħjar, jipparteċipaw fi, u jibbenefikaw minn, programmi ta' rispons-domanda u servizzi oħra, u jnaqqsu l-kontijiet tal-elettriku tagħhom. Is-sistemi ta' kejl intelligenti jippermettu wkoll li l-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni jkollhom viżibbiltà aħjar tan-netwerks tagħhom, u b'konsegwenza jnaqqsu l-ispejjeż tat-tħaddim u l-manutenzjoni tagħhom u jgħaddu lill-konsumaturi dak l-iffrankar f'tariffi orħos tad-distribuzzjoni.
- (53) Meta jittiehdu deċizzjonijiet fil-livell nazzjonali dwar l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti, jenħtieġ li jkun possibbli li din id-deċiżjoni tkun ibbażata fuq valutazzjoni ekonomika. Jenħtieġ li dik l-evalwazzjoni ekonomika tqis il-benefiċċji fit-tul tal-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti għall-konsumaturi u għall-katina kollha tal-valur, bħal ġestjoni aħjar tan-netwerk, ippjanar u identifikazzjoni aktar preċiżi tat-telf tan-netwerk. Jekk din l-evalwazzjoni tikkonkludi li l-introduzzjoni ta' tali sistemi ta' kejl tkun kosteffikaċi biss għall-konsumaturi b'ċertu ammont ta' konsum tal-elettriku, l-Istati Membri jenħtieġ li jkunu jistgħu jqisu din il-konkluzjoni meta jipproċedu bl-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti. Madankollu, jenħtieġ li tali evalwazzjonijiet jiġu rieżaminati regolarment frispons għal tibdil sinjifikanti fis-suppożizzjonijiet sottostanti, jew mill-inqas kull erba' snin, fid-dawl tal-iżviluppi rapidi fit-teknoloġija.
- (54) L-Istati Membri li ma jintroduċux sistematikament sistemi ta' kejl intelligenti jenħtieġ li jippermettu lill-konsumaturi li jibbenefikaw bl-installazzjoni ta' miter intelligenti, fuq talba u taht kondizzjonijiet ġusti u raġonevoli, u jenħtieġ li jipprovduhom l-informazzjoni rilevanti kollha. Fejn il-konsumaturi ma jkollhomx kejl intelligenti, jenħtieġ li jkunu intitolati għal miters li jissodisfaw ir-rekwiżiti minimi meħtieġa biex jiprovduhom l-informazzjoni dwar il-kont speċifikata f'din id-Direttiva.

⁽⁸⁾ Direttiva 2012/27/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Ottubru 2012 dwar l-effiċjenza fl-enerġija, li temenda d-Direttivi 2009/125/KE u 2010/30/UE u li tħassar id-Direttivi 2004/8/KE u 2006/32/KE (GUL 315, 14.11.2012, p. 1).

- (55) Biex il-konsumaturi jkunu megħjuna jieħdu sehem attiv fis-swieq tal-elettriku, is-sistemi ta' kejl intelligenti li għandhom jiġu introdotti mill-Istati Membri fit-territorju tagħhom jenħtieġ li jkunu interoperabbli, u jenħtieġ li jkunu kapaċi jipprovdu data meħtieġa għas-sistemi ta' ġestjoni tal-enerġija tal-konsumatur. Għal dak il-ghan, l-Istati Membri jenħtieġ li jqisu debitament l-użu tal-istandards disponibbli rilevanti, inklużi standards li jippermettu l-interoperabbiltà fil-livell tal-mudell tad-data u tal-applikazzjoni, l-aqwa prattiki u l-importanza tal-iżvilupp tal-iskambju tad-data, servizzi futuri u innovattivi tal-enerġija, l-introduzzjoni ta' grilji intelligenti u s-suq intern għall-elettriku. Barra minn hekk, is-sistemi ta' kejl intelligenti li huma skjerati jenħtieġ li ma jirrapprezentawx ostaklu għall-bdil ta' fornituri, u jenħtieġ li jkunu mghammra b'funzjonalitajiet adatti għall-iskopijiet tagħhom li jippermettu li l-konsumaturi jkollhom aċċess f'hin reali għad-data dwar il-konsum tagħhom, jimmodulaw il-konsum tal-enerġija tagħhom u, sa fejn tippermetti l-infrastruttura, joffru l-flessibbiltà tagħhom lin-netwerk u lill-imprizi tal-elettriku u jkunu ppremjati minnhom u jiffrankaw fuq il-kontijiet tal-elettriku tagħhom.
- (56) Aspett prinċipali fil-provvista lill-klijenti huwa l-ghoti ta' aċċess għal data oġġettiva u trasparenti dwar il-konsum. Għalhekk, il-konsumaturi jenħtieġ li jkollhom id-dritt li jaċċedu għad-data tal-konsum tagħhom u l-prezzijiet u spejjeż tas-servizzi assoċjati mal-konsum tagħhom sabiex ikunu jistgħu jistiednu lill-kompetituri biex jagħmlu offerti bbażati fuq dik l-informazzjoni. Il-konsumaturi jenħtieġ li jkollhom ukoll id-dritt li jiġu infurmati sewwa dwar il-konsum tal-enerġija tagħhom. Il-hlasijiet minn qabel jenħtieġ li ma jkunux ta' żvantaġġ sproporzjonat fuq l-utenti tagħhom, filwaqt li s-sistemi ta' pagamenti differenti jenħtieġ li jkunu nondiskriminatorji. L-informazzjoni dwar l-ispejjeż tal-enerġija mogħtija lill-konsumaturi b'mod frekwenti biżżejjed tohloq incentivi għall-iffrankar tal-enerġija għaliex tagħti lura lill-konsumaturi informazzjoni diretta dwar l-effetti tal-investment fl-użu effiċjenti tal-enerġija u dwar bidliet fl-imġiba. F'dak ir-rigward, l-implimentazzjoni shiha tad-Direttiva 2012/27/UE se tgħin lill-konsumaturi biex inaqqsu l-ispejjeż tal-enerġija tagħhom.
- (57) Attwalment, ġew żviluppanti, jew qegħdin jiġu żviluppanti, mudelli differenti għall-ġestjoni tad-data fl-Istati Membri wara l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti. Indipendentement mill-mudell tal-ġestjoni tad-data, huwa importanti li l-Istati Membri jistabbilixxu regoli trasparenti biex ikun jista' jsir aċċess għad-data f'kondizzjonijiet mhux diskriminatorji u jiġu żgurati l-ogħla livelli ta' ċibersigurtà u protezzjoni tad-data kif ukoll l-imparzjalità tal-entitajiet li jipproċessaw id-data.
- (58) L-Istati Membri jenħtieġ li jieħdu l-miżuri meħtieġa biex jipproteġu klijenti vulnerabbli u f'qagħda ta' faqar enerġetiku fil-kuntest tas-suq intern għall-elettriku. Tali miżuri jistgħu jkunu differenti skont iċ-ċirkustanzi partikolari fl-Istati Membri inkwistjoni u jistgħu jinkludu miżuri soċjali jew fil-qasam tal-politika tal-enerġija relatati mal-hlasijiet ta' kontijiet tal-elettriku, mal-investment fl-effiċjenza fl-użu tal-enerġija f'binjiet residenzjali, jew mal-harsien tal-konsumaturi bħala salvagwardji kontra l-iskonnessjoni. Fejn servizz universali jingħata wkoll lil imprizi żgħar, il-miżuri biex tkun żgurata provvista ta' servizz universali jistgħu jkunu differenti skont jekk dawk il-miżuri jkunux immirati lejn klijenti domestiċi jew lejn imprizi żgħar.
- (59) Is-servizzi tal-enerġija huma fundamentali biex jiġi mħares il-benesseri taċ-ċittadini tal-Unjoni. It-tishin, it-tkessih u d-dawl, u l-enerġija għall-alimentazzjoni ta' apparati elettrici, li jkunu adegwati huma essenzjali biex jiġi garantit livell ta' għajxien decenti u s-saħħa taċ-ċittadini. Barra minn hekk, l-aċċess għal dawk is-servizzi tal-enerġija jippermetti liċ-ċittadini tal-Unjoni jilhqqu l-potenzjal tagħhom u jtejjeb l-inkluzjoni soċjali. Id-djar f'faqar enerġetiku ma jifilhxu ihallsu għal dawk is-servizzi tal-enerġija minhabba kombinazzjoni ta' introjtu baxx, nefqa kbira fuq l-enerġija u faqar tal-effiċjenza fl-użu tal-enerġija fi djarhom. L-Istati Membri jenħtieġ li jiġbru l-informazzjoni t-tajba biex jimmonitorjaw l-għadd ta' djar f'qagħda ta' faqar enerġetiku. Il-kejl preċiż jenħtieġ li jgħin lill-Istati Membri biex jidentifikaw id-djar li huma milquta mill-faqar enerġetiku sabiex jipprovdu lhom appoġġ immirat. Il-Kummissjoni jenħtieġ li tappoġġa b'mod attiv l-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet ta' din id-Direttiva dwar il-faqar enerġetiku billi tiffacilita l-iskambju ta' prattiki tajba bejn l-Istati Membri.
- (60) Fejn Stati Membri jkunu affettwati mill-faqar enerġetiku u ma jkunux żviluppaw pjanijiet ta' azzjoni nazzjonali jew oqfsa xierqa oħrajn biex jiġi indirizzat il-faqar enerġetiku, huma jenħtieġ li jagħmlu dan, bil-ghan li jonqos l-għadd ta' klijenti f'qagħda ta' faqar enerġetiku. Introjti baxxi, nefqa għolja fuq l-enerġija u faqar tal-effiċjenza fl-użu tal-enerġija tad-djar huma fatturi rilevanti meta jiġu stabbiliti kriterji għall-kejl tal-faqar enerġetiku. Fi kwalunkwe każ, l-Istati Membri jenħtieġ li jiżguraw il-provvista meħtieġa għall-konsumaturi vulnerabbli u dawk f'faqar enerġetiku. Meta jagħmlu dan, jista' jintuza approċċ integrat, pereżempju fil-qafas tal-politika tal-enerġija u dik soċjali, u l-miżuri jistgħu jinkludu politiki soċjali jew titjib għall-użu tal-enerġija b'mod aktar effiċjenti għad-djar. Din id-Direttiva jenħtieġ li ssahħah il-politiki nazzjonali li jiffavorixxu lill-konsumaturi vulnerabbli u dawk f'faqar enerġetiku.

- (61) L-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jenhtieg li jintegraw b'mod kosteffiċjenti l-ġenerazzjoni l-ġdida tal-elettriku, speċjalment installazzjonijiet li jiġġeneraw elettriku minn sorsi tal-enerġija rinnovabbli, kif ukoll tagħbijiet godda bħal tagħbijiet li jirriżultaw minn pompi tas-shana u vetturi elettrici. Għal dak l-ghan, l-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni jenhtieg li jithallew, u jiġu pprovduti b'inċentivi biex, jużaw servizzi minn riżorsi tal-enerġija distribwiti bħar-rispons tad-domanda u l-ħżin tal-enerġija, abbażi tal-proċeduri tas-suq, sabiex ihaddmu b'mod effiċjenti n-netwerks tagħhom u sabiex jevitaw espansjonijiet tan-netwerk li jiswew ħafna. L-Istati Membri jenhtieg li jstabbilixxu miżuri xierqa bħal kodiccijiet tan-netwerk nazzjonali u regoli tas-suq, u jenhtieg li jipprovdu inċentivi lill-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni permezz ta' tariffi tan-netwerk li ma johlolqux ostakoli għall-flessibbiltà jew għat-titjib tal-effiċjenza fl-użu tal-enerġija fil-grilja. L-Istati Membri jenhtieg li jintroduċu wkoll pjanijiet ta' żvilupp tan-netwerk għas-sistemi ta' distribuzzjoni sabiex tiġi appoġġata l-integrazzjoni tal-installazzjonijiet li jiġġeneraw elettriku minn sorsi tal-enerġija rinnovabbli, jiġi ffacilitat l-iżvilupp ta' facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija u l-eletrifikazzjoni tas-settur tat-trasport, u biex l-utenti tas-sistema jingħataw informazzjoni adegwata rigward l-espansjonijiet antiċipati jew l-aġġornamenti tan-netwerk, peress li attwalment tali proċeduri ma jeżistux fil-maġġoranza tal-Istati Membri.
- (62) L-operaturi tas-sistemi jenhtieg li la jkun s-sidien ta', la jiżviluppaw, la jamministraw u lanqas joperaw, facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija. Jenhtieg li s-servizzi ta' ħżin tal-enerġija fid-disinn il-ġdid tas-suq tal-elettriku jkun bbażati fuq is-suq u kompetittivi. Konsegwentement, jenhtieg li s-sussidju inkroċjat bejn il-ħżin tal-enerġija u l-funzjonijiet regolati tad-distribuzzjoni jew trażmissjoni jiġi evitat. Tali restrizzjonijiet fuq is-sjeda ta' facilitajiet ta' ħżin tal-enerġija għandhom jipprevjenu d-distorsjoni tal-kompetizzjoni, jeliminaw ir-riskju tad-diskriminazzjoni, jiżguraw l-aċċess ġust għas-servizzi ta' ħżin tal-enerġija lill-partecipanti tas-suq kollha u jipromwovu l-użu effikaċi u effiċjenti tal-facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija, lil hinn mill-operazzjoni tas-sistema ta' distribuzzjoni jew trażmissjoni. Dak ir-reqwizit jenhtieg li jkun interpretat u applikat f'konformità mad-drittijiet u l-prinċipji stabbiliti taht il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (il-"Karta"), b'mod partikolari d-dritt għal-libertà ta' intrapriża u d-dritt għall-proprjetà ggarantiti mill-Artikoli 16 u 17 tal-Karta.
- (63) Fejn il-facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija jkun komponenti tan-netwerk kompletament integrati li ma jkunux użati tal-ibbilanċjar jew għall-ġestjoni tal-kongestjoni, jenhtieg li dawn, soġġett għal approvazzjoni mill-awtorità regolatorja, ma jkunux rikjesti jikkonformaw mal-istess limitazzjonijiet stretti għall-operaturi tas-sistemi bhala sidien ta', jew meta jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, daww il-facilitajiet. Tali komponenti tan-netwerk kompletament integrati jistgħu jinkludu facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija bħal kapacitaturi jew 'fly wheels' li jipprovdu servizzi importanti għas-sigurtà u l-affidabbiltà tan-netwerk, u jikkontribwixxu għas-sinkronizzazzjoni tal-partijiet differenti tas-sistema.
- (64) Bl-ghan li jsir progress lejn settur tal-elettriku kompletament dekarbonizzat li huwa hieles b'mod shiħ mill-emissjonijiet, jehtieg li jsir progress fil-ħżin stagjonali tal-enerġija. Tali ħżin tal-enerġija huwa element li jservi bhala għodda għat-thaddim tas-sistema tal-elettriku sabiex ikun jista' jsir aġġustament fi żmien qasir kif ukoll stagjonali, sabiex tlaħhaq mal-varjabbiltà fil-produzzjoni tal-elettriku minn sorsi ta' enerġija rinnovabbli u l-kontingenzi assoċjati f'daww l-orizzonti.
- (65) L-aċċess nondiskriminatorju għan-netwerk ta' distribuzzjoni jiddetermina l-aċċess 'downstream' għall-klijenti fil-livell tal-bejgħ bl-imnut. Sabiex jinholqu kondizzjonijiet ekwi fil-livell tal-bejgħ bl-imnut, l-attivitatijiet ta' operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jenhtieg li għalhekk ikunu mmonitorjati sabiex l-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni ma jithallewx japproffittaw mill-integrazzjoni vertikali tagħhom fir-rigward tal-pożizzjoni kompetittiva tagħhom fis-suq, partikolarment fir-rigward ta' klijenti domestiċi u klijenti zghar mhux domestiċi.
- (66) Fejn tintuża sistema ta' distribuzzjoni magħluqa biex tiġi zgurata l-aqwa effiċjenza ta' provvista integrata li tirrikjedi standards operazzjonali speċifiċi, jew fejn tinzamm sistema ta' distribuzzjoni magħluqa prinċipalment għall-użu tal-proprjetarju tas-sistema, jenhtieg li jkun possibbli li l-operatur tas-sistema tal-produzzjoni jkun eżentat mill-obbligi li kieku johlolqu piż amministrattiv bla bżonn minhabba n-natura partikolari tar-relazzjoni bejn l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni u l-utenti tas-sistema. Is-siti industrijali, is-siti kummerċjali jew kondivizi bħall-istazzjonijiet tal-ferroviji, l-ajruporti, l-isptarijiet u s-siti kbar tal-kampeġġ li jkollhom facilitajiet integrati, u s-siti tal-industrija kimika jistgħu jinkludu sistemi ta' distribuzzjoni magħluqa minhabba n-natura speċjalizzata tal-operat tagħhom.
- (67) Mingħajr is-separazzjoni effettiva tan-netwerks mill-attivitatijiet ta' ġenerazzjoni u provvista ("unbundling" effettiva), hemm ir-riskju inerenti ta' diskriminazzjoni mhux biss fl-operat tan-netwerk iżda wkoll fl-inċentivi għal impriži integrati vertikament li jinvestu b'mod adegwat fin-netwerks tagħhom.

- (68) Hija biss it-tnehhija tal-inċentiv għall-impriži integrati vertikament li jiddiskriminaw kontra kompetituri fir-rigward tal-aċċess għan-netwerk u l-investiment li tista' tiżgura s-separazzjoni effettiva. Is-separazzjoni tas-sjieda, li timplika l-hatra tal-proprjetarju tan-netwerk bħala l-operatur tas-sistema u l-indipendenza tiegħu minn kwalunkwe interess ta' provvista u produzzjoni, hija b'mod ċar mezz effettiv u stabbli biex jiġi solvut il-kunflitt ta' interessi inerenti u biex tkun żgurata s-sigurtà tal-provvista. Għal dik ir-raġuni, il-Parlament Ewropew fir-Riżoluzzjoni tiegħu tal-10 ta' Lulju 2007 dwar prospetti għas-suq intern tal-gass u tal-elettriku, irrefera għas-separazzjoni tas-sjieda fil-livell tat-trażmissjoni bħala l-aktar għodda effettiva għall-promozzjoni tal-investimenti fl-infrastruttura b'mod mhux diskriminatorju, għall-aċċess għus għan-netwerk għal parteċipanti godda u għat-trasparenza fis-suq. Taht is-separazzjoni tas-sjieda, l-Istati Membri jenħtieġ li għalhekk ikunu obbligati jiżguraw li l-istess persuna jew persuni ma jkunux intitolati jeżerċitaw kontroll fuq prodottur jew fornitur u, fl-istess waqt, jeżerċitaw kontroll jew kwalunkwe dritt fuq operatur tas-sistema ta' trażmissjoni jew sistema ta' trażmissjoni. Bil-kontra, il-kontroll fuq operatur ta' sistema ta' trażmissjoni jew sistema ta' trażmissjoni jenħtieġ li jipprekludi l-possibbiltà li jiġi eżerċitat kontroll jew kwalunkwe dritt fuq prodottur jew fornitur. F'dawn il-limiti, prodottur jew fornitur jenħtieġ li jkun jista' jkollu parteċipazzjoni azzjonarja minoritarja f'operatur tas-sistema ta' trażmissjoni jew f'sistema ta' trażmissjoni.
- (69) Kwalunkwe sistema ta' separazzjoni jenħtieġ li tkun effettiva fit-tnehhija ta' kwalunkwe kunflitt ta' interessi bejn il-produtturi, il-fornituri u l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni, sabiex jinholqu inċentivi għall-investimenti neċessarji u jiġi garantit l-aċċess ta' parteċipanti godda fis-suq taht sistema regolatorja trasparenti u effiċjenti u jenħtieġ li ma tohloqx sistema regolatorja oneruża żżejjed għall-awtoritajiet regolatorji.
- (70) Minhabba li s-separazzjoni tas-sjieda teħtieġ ir-ristrutturazzjoni tal-impriži fxi każijiet, l-Istati Membri li jiddeċiedu li jimplimentaw is-separazzjoni tas-sjieda jenħtieġ li jingħataw żmien addizzjonali biex japplikaw id-dispożizzjonijiet rilevanti. Fid-dawl tal-konnessjonijiet vertikali bejn is-setturi tal-elettriku u tal-gass, id-dispożizzjonijiet dwar is-separazzjoni jenħtieġ li japplikaw għaž-żewġ setturi.
- (71) Taht is-separazzjoni tas-sjieda, sabiex tiġi żgurata l-indipendenza shiħa tal-operat tan-netwerk mill-interessi tal-provvista u l-generazzjoni, u sabiex ma jkun hemm skambji ta' ebda informazzjoni kunfidenzjali, jenħtieġ li l-istess persuna ma tkunx membru tal-bord ta' amministrazzjoni kemm ta' operatur tas-sistema ta' trażmissjoni jew sistema ta' trażmissjoni kif ukoll ta' impriża li twettaq kwalunkwe funzjoni ta' generazzjoni jew provvista. Għall-istess raġuni, jenħtieġ li l-istess persuna ma tkunx intitolata tahtar membri tal-bordijiet ta' amministrazzjoni ta' operatur tas-sistema ta' trażmissjoni jew sistema ta' trażmissjoni u teżercita kontroll jew kwalunkwe dritt fuq prodottur jew fornitur.
- (72) L-istabbiliment ta' operatur ta' sistema jew ta' operatur tat-trażmissjoni li jkun indipendenti mill-interessi ta' provvista u ta' generazzjoni jenħtieġ li jippermetti lill-impriži integrati vertikament iżommu d-dritt tas-sjieda tagħhom fir-rigward tal-assi tan-netwerk fil-waqt li jiżgura s-separazzjoni effettiva tal-interessi, dment li tali operatur indipendenti ta' sistema jew operatur indipendenti tat-trażmissjoni jwettaq il-funzjonijiet kollha ta' operatur tas-sistema, u dment li jiġu stabbiliti mekkaniżmi ta' regolamentazzjoni dettaljata u ta' kontroll regolatorju estensiv.
- (73) Fejn, fit-3 ta' Settembru 2009, impriża proprjetarja ta' sistema tat-trażmissjoni kienet parti minn impriża integrata vertikament, l-Istati Membri jenħtieġ li jingħataw l-għažla bejn is-separazzjoni tas-sjieda u l-istabbiliment ta' operatur ta' sistema jew ta' operatur tat-trażmissjoni li jkunu indipendenti mill-interessi ta' provvista u ta' generazzjoni.
- (74) Sabiex jiġu ppreżervati totalment l-interessi tal-azzjonisti tal-impriži integrati vertikament, l-Istati Membri jenħtieġ li jkollhom l-għažla li jimplimentaw separazzjoni tas-sjieda permezz ta' żvestiment dirett jew billi jinqasmu l-ishma tal-impriża integrata f'ishma tal-impriża tan-netwerk u ishma ta' impriża residwali ta' provvista u tal-generazzjoni, dment li jkun hemm konformità mar-rekwiżiti li jirriżultaw mis-separazzjoni tas-sjieda.
- (75) L-effikaċja shiħa tal-operatur indipendenti tas-sistema jew tas-soluzzjonijiet tal-operatur indipendenti tat-trażmissjoni jenħtieġ li tiġi żgurata permezz ta' regoli addizzjonali speċifiċi. Ir-regoli dwar l-operaturi indipendenti tat-trażmissjoni jipprovdu qafas regolatorju xieraq għall-garanzija ta' kompetizzjoni ġusta, investiment suffiċjenti, aċċess għal parteċipanti godda fis-suq u għall-integrazzjoni tas-swieq tal-elettriku. Is-separazzjoni effettiva permezz ta' dispożizzjonijiet dwar l-operaturi indipendenti tat-trażmissjoni jenħtieġ li tkun ibbażata fuq pilastru ta' miżuri organizzattivi u miżuri relatati mal-governanza tal-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni u fuq pilastru ta' miżuri relatati mal-investiment, mal-konnessjoni ta' kapacitajiet godda ta' produzzjoni man-netwerk u mal-integrazzjoni tas-suq permezz ta' kooperazzjoni regionali. L-indipendenza tal-operaturi tat-trażmissjoni jenħtieġ li tiġi żgurata wkoll, inter alia, permezz ta' ċerti perjodi ta' prekluzjoni li matulhom, fl-impriża integrata vertikament, ma ssir l-ebda attività ta' ġestjoni jew attività rilevanti ohra li tagħti aċċess għall-istess informazzjoni li setgħet inkisbet f'pożizzjoni manigerjali.

- (76) L-Istati Membri għandhom id-dritt li jagħzlu separazzjoni shiħa tas-sjieda fit-territorju tagħhom. Fejn Stat Membru jkun eżerċita dak id-dritt, impriża ma jkollhiex id-dritt li tistabbilixxi operatur indipendenti ta' sistema jew operatur indipendenti tat-trażmissjoni. Barra minn hekk, impriża li tkun qed twettaq kwalunkwe mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew provvista ma tista' tikkontrolla jew teżerċita direttament jew indirettament ebda dritt fuq operatur ta' sistema ta' trażmissjoni minn Stat Membru li għażel separazzjoni shiħa tas-sjieda.
- (77) L-implimentazzjoni ta' separazzjoni effettiva jenhtieg li tirrispetta l-prinċipju li ma jkun hemm l-ebda diskriminazzjoni bejn is-settur pubbliku u dak privat. Għal dak il-għan, jenhtieg li l-istess persuna ma tkunx tista' teżerċita kontroll jew kwalunkwe dritt, bi ksur tar-regoli tas-separazzjoni tas-sjieda jew tal-għażla tal-operatur indipendenti tas-sistema, waħidha jew b'mod kongunt, fuq il-kompożizzjoni, il-votazzjoni jew id-deċiżjonijiet kemm tal-korpi tal-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni jew tas-sistemi ta' trażmissjoni kif ukoll tal-korpi tal-produttur jew fornitur. F'dak li għandu x'jaqsam mas-separazzjoni tas-sjieda u mas-soluzzjoni tal-operatur tas-sistema indipendenti, dment li l-Istat Membru rilevanti jista' juri li r-rekwiżiti rilevanti ġew sodisfatti, żewġ korpi pubbliċi separati jenhtieg li jkunu jistgħu jikkontrollaw, minn naħa waħda, l-attivitajiet ta' generazzjoni u ta' provvista u, min-naħa l-oħra, l-attivitajiet ta' trażmissjoni.
- (78) Is-separazzjoni effettiva shiħa tal-attivitajiet tan-netwerk minn attivitajiet ta' provvista u ta' generazzjoni jenhtieg li tapplika fl-Unjoni kollha għall-impriži tal-Unjoni kif ukoll għal dawk mhux tal-Unjoni. Biex jiġi żgurat li l-attivitajiet tan-netwerk u l-attivitajiet ta' provvista u ta' generazzjoni fl-Unjoni kollha jibqgħu indipendenti minn xulxin, l-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jkollhom is-setgħa jirrifjutaw li jiċcertifikaw lill-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni li ma jikkonformawx mar-regoli tas-separazzjoni. Biex tiġi żgurata l-applikazzjoni konsistenti fl-Unjoni kollha ta' dawk ir-regoli, l-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jqisu bir-reqqa l-opinjoni tal-Kummissjoni meta jieħdu deċiżjonijiet dwar iċ-certifikazzjoni. Barra minn hekk, sabiex jiġi żgurat ir-rispett tal-obbligi internazzjonali tal-Unjoni, u sabiex jiġu żgurati s-solidarjetà u s-sigurtà tal-enerġija fl-Unjoni, il-Kummissjoni jenhtieg li jkollha d-dritt li tagħti opinjoni dwar iċ-certifikazzjoni fir-rigward ta' propjetarju ta' sistema ta' trażmissjoni jew operatur ta' sistema ta' trażmissjoni li jkun ikkontrollat minn persuna jew persuni minn pajjiż terz jew minn pajjiżi terzi.
- (79) Il-proċeduri ta' awtorizzazzjoni jenhtieg li ma jwasslux għal piżijiet amministrattivi li jkunu sproporzjonati għad-daq u għall-impatt potenzjali tal-produtturi tal-elettriku. Il-proċeduri ta' awtorizzazzjoni li jkunu indebitament twal jistgħu jikkostitwixxu ostakolu għall-partecipanti godda fis-suq.
- (80) Jekk is-suq intern għall-elettriku għandu jiffunzjona tajjeb jenhtieg li l-awtoritajiet regolatorji jkunu jistgħu jieħdu deċiżjonijiet dwar il-kwistjonijiet regolatorji rilevanti kollha u jenhtieg li jkunu indipendenti għal kollox minn kwalunkwe interess pubbliku jew privat. Dan ma jipprekludi la revizjonigudizzjarja u lanqas is-supervizjoni parlamentari f'konformità mal-liġijiet kostituzzjonali tal-Istati Membri. Barra minn hekk, l-approvazzjoni tal-baġit tal-awtorità regolatorja mil-leġiżlatur nazzjonali ma tikkostitwixxi ostakolu għall-awtonomija baġitarja. Id-dispożizzjonijiet relatati mal-awtonomija fl-implimentazzjoni tal-baġit allokat tal-awtorità regolatorja jenhtieg li jiġu implimentati fil-qafas definit mil-liġi jew regoli baġitarji nazzjonali. Filwaqt li jikkontribwixxu għall-indipendenza tal-awtoritajiet regolatorji minn kwalunkwe interess politiku jew ekonomiku permezz ta' skema ta' rotazzjoni xierqa, jenhtieg li l-Istati Membri jkunu jistgħu jqisu b'mod xieraq id-disponibbiltà tar-riżorsi umani u d-daq tal-bord.
- (81) L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jiffissaw jew japprovaw it-tariffi, jew il-metodoloġiji sottostanti għall-kalkolu tat-tariffi, fuq il-bażi ta' proposta mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew mill-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni, jew fuq il-bażi ta' proposta miftiehma bejn dawk l-operaturi u l-utenti tan-netwerk. Fit-twettiq ta' dawn il-kompiti, l-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jiżguraw li t-tariffi tat-trażmissjoni u tad-distribuzzjoni jkunu mhux diskriminatorji u jkunu jirriflettu tassew in-nefqa, u jenhtieg li jikkunsidraw l-ispejjeż tan-netwerk fuq terminu twil ta' żmien, marginali u evitati, liema spejjeż ikunu ġejjin minn miżuri ta' generazzjoni distribwita u ta' ġestjoni fuq in-naħa tad-domanda.
- (82) L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jistabbilixxu jew japprovaw tariffi tal-grilja individwali għan-netwerks ta' trażmissjoni u distribuzzjoni jew metodoloġija, jew it-tnejn. Fi kwalunkwe każ, l-indipendenza tal-awtoritajiet regolatorji fl-iffissar tat-tariffi tan-netwerk skont il-punt (b)(ii) tal-Artikolu 57(4) jenhtieg li tiġi ppreservata.
- (83) L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jiżguraw li u l-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni u l-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jieħdu l-miżuri xierqa biex jagħmlu n-netwerk tagħhom aktar reziljenti u flessibbli. Għal dak il-għan, jenhtieg li huma jimmonitorjaw il-prestazzjoni ta' dawk l-operaturi abbażi ta' indikaturi bħall-kapaċità tal-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni u l-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni u ta' trażmissjoni li joperaw linji taht klassifikazzjoni dinamika tal-linja, l-iżvilupp ta' monitoraġġ remot u kontroll f'hin reali tas-substazzjonijiet, it-tnaqqis tat-telf tal-grilja u l-frekwenza u d-durata tal-interruzzjonijiet tal-enerġija.

- (84) Jenhtieg li l-awtoritajiet regolatorji jkollhom is-setgħa li johorġu deċiżjonijiet vinkolanti fir-rigward ta' imprizi tal-elettriku u li jimponu penali effettivi, proporzjonati u dissważivi fuq imprizi tal-elettriku li ma jikkonformawx mal-obbligi tagħhom, jew li jipponu li qorti kompetenti timponi tali penali fuqhom. Għal dak il-ghan, l-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jkunu jistgħu jitolbu l-informazzjoni rilevanti minghand l-intrapriżi tal-elettriku, li jagħmlu investigazzjonijiet adatti u suffiċjenti, u li jsoġu tilwim. L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jingħataw ukoll is-setgħa li jiddeċiedu, irrISPettivament mill-applikazzjoni ta' regoli tal-kompetizzjoni, dwar miżuri adatti li jiżguraw benefiċċji lill-klijent permezz tal-promozzjoni tal-kompetizzjoni effettiva meħtieġa għall-funzjonament tajeb tas-suq intern għall-elettriku.
- (85) L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jikkoordinaw bejniethom meta jwettqu l-kompiti tagħhom biex jiżguraw li n-netwerk Ewropew tal-Operaturi tas-Sistemi ta' Trażmissjoni tal-Elettriku (l-“ENTSO għall-Elettriku”), l-Entità Ewropea tal-Operaturi tas-Sistemi ta' Distribuzzjoni (“l-entità DSO tal-UE”), u ċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali jikkonformaw mal-obbligi tagħhom taħt il-qafas regolatorju tas-suq intern tal-elettriku, u mad-deċiżjonijiet tal-Aġenzija għall-Kooperazzjoni tar-Regolaturi tal-Energija (ACER), stabbilita mir-Regolament (UE) 2019/942 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill⁽⁹⁾. Bl-espansjoni tar-responsabbiltajiet operattivi tal-ENTSO għall-Elettriku, l-entità DSO tal-UE u ċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali, jeħtieġ li tittejjeb is-superviżjoni fir-rigward ta' entitajiet li joperaw fil-livell tal-Unjoni jew fil-livell reġjonali. L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jikkonsultaw lil xulxin u jenhtieg li jikkoordinaw is-sorveljanza tagħhom biex jidentifikaw b'mod kongunt sitwazzjonijiet fejn l-ENTSO għall-elettriku, l-entità DSO tal-UE jew ċ-ċentri reġjonali ta' koordinazzjoni ma jikkonformawx mal-obbligi rispettivi tagħhom.
- (86) L-awtoritajiet regolatorji jenhtieg li jingħataw ukoll is-setgħa li jikkontribwixxu għall-iżguraw ta' standards għoljin tal-obbligi ta' servizz universali u pubbliku skont il-ftuħ tas-suq, għall-iżguraw tal-protezzjoni ta' klijenti vulnerabbli, u għall-iżguraw li l-miżuri ta' protezzjoni tal-konsumatur ikunu kompletament effettivi. Dawk id-dispożizzjonijiet jenhtieg li jkunu mingħajr preġudizzju kemm għas-setgħat tal-Kummissjoni fir-rigward tal-applikazzjoni tar-regoli tal-kompetizzjoni inkluż l-eżami ta' mergers b'dimensjoni tal-Unjoni, kif ukoll għar-regoli dwar is-suq intern, bħar-regoli dwar il-moviment liberu tal-kapital. Il-korp indipendenti li lilu għandha d-dritt tappella parti li tintlaqat minn deċiżjoni ta' awtorità regolatorja, jista' jkun qorti jew tribunal ieħor li jkollhom is-setgħa jwettqu reviżjoni ġudizzjarja.
- (87) Din id-Direttiva u d-Direttiva 2009/73/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill⁽¹⁰⁾ ma jcaħdux lill-Istati Membri il-possibbiltà li jistabbilixxu u johorġu l-politika nazzjonali tagħhom dwar l-enerġija. Dan ifisser li, skont l-arranġamenti kostituzzjonali ta' Stat Membru, jista' jkun fi hdan il-kompetenza tal-Istat Membru li jiddetermina l-qafas ta' politika li fih iridu joperaw l-awtoritajiet regolatorji, pereżempju dwar is-sigurtà tal-provvista. Madankollu, il-linji gwida ġenerali dwar il-politika tal-enerġija mahruġa mill-Istat Membru jenhtieg li ma jolqtux l-indipendenza jew l-awtonomija tal-awtoritajiet regolatorji.
- (88) Ir-Regolament (UE) 2019/943 jipprovdi li l-Kummissjoni tista' tadotta linji gwida jew kodiċijiet tan-netwerk biex tikseb il-grad ta' armonizzazzjoni meħtieġ. Tali linji gwida u kodiċijiet tan-netwerk jikkostitwixxu miżuri ta' implimentazzjoni vinkolanti u, fir-rigward ta' ċerti dispożizzjonijiet ta' din id-Direttiva, huma għodda siewja li tista' tiġi adattata malajr fejn meħtieġ.
- (89) L-Istati Membri u l-Partijiet Kontraenti għat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità tal-Energija⁽¹¹⁾ jenhtieg li jikkooperaw mill-viċin fl-oqsma kollha li jikkonċernaw l-iżvilupp ta' reġjun ta' kummerċ fl-elettriku integrat u jenhtieg li ma jiehdu l-ebda miżura li tipperikola l-integrazzjoni ulterjuri tas-swieq tal-elettriku jew tas-sigurtà tal-provvista tal-Istati Membri u tal-Partijiet Kontraenti.
- (90) Din id-Direttiva jenhtieg li tinqara flimkien mar-Regolament (UE) 2019/943, li jistipula l-prinċipji ewlenin ta' disinn ġdid tas-suq tal-elettriku li jippermetti riżultati ahjar għal-flessibilità, jipprovdi sinjali adegwati ta' prezzar u jiżgura l-iżvilupp ta' swieq għal perjodu qasir li jiffunzjonaw. Ir-Regolament (UE) 2019/943 jistipula wkoll regoli ġodda foqasma varji, inklużi dwar il-mekkaniżmi ta' kapacità u kooperazzjoni bejn operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni.

⁽⁹⁾ Regolament (UE) 2019/942 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-5 ta' Ġunju 2019 li jistabbilixxi Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Kooperazzjoni tar-Regolaturi tal-Energija (ara l-paġna 22 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

⁽¹⁰⁾ Direttiva 2009/73/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-13 ta' Lulju 2009 dwar ir-regoli komuni għas-suq intern tal-gass naturali u li tħassar id-Direttiva 2003/55/KE (ĠU L 211, 14.8.2009, p. 94).

⁽¹¹⁾ ĠU L 198, 20.7.2006, p. 18.

- (91) Din id-Direttiva tirrispetta d-drittijiet fundamentali u tosserva l-prinċipji rikonoxxuti fil-Karta. Għaldaqstant, dan ir-Regolament jenhtieg li jiġi interpretat u applikat f'konformità ma' dawk id-drittijiet u l-prinċipji, b'mod partikolari d-dritt għall-protezzjoni tad-data personali ggarantit mill-Artikolu 8 tal-Karta. Huwa essenzjali li kwalunkwe pprocessar ta' data personali taht din id-Direttiva jikkonforma mar-Regolament (UE) 2016/679 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽¹²⁾.
- (92) Sabiex jiġi pprovdut livell minimu ta' armonizzazzjoni mehtieg biex jinkiseb l-għan ta' din id-Direttiva, is-setgħa ta' adożzjoni ta' atti skont l-Artikolu 290 tat-TFUE jenhtieg li tiġi delegata lill-Kummissjoni sabiex din tistabbilixxi regoli dwar il-firxa tad-dmirijiet tal-awtoritajiet regolatorji halli jikkoperaw ma' xulxin u mal-ACER u tistabbilixxi d-dettalji tal-proċedura għall-konformità mal-kodici tan-netwerk u l-linji gwida. Huwa ta' importanza partikolari li l-Kummissjoni twettaq konsultazzjonijiet xierqa matul ix-xogħol ta' thejjiya, inkluż fil-livell tal-esperti u li dawk il-konsultazzjonijiet isiru skont il-prinċipji stipulati fil-Ftehim Interistituzzjonali tat-13 ta' April 2016 dwar it-Tfassil Ahjar tal-Liġijiet ⁽¹³⁾. B'mod partikolari, sabiex tiġi żgurata l-partecipazzjoni ugwali fit-thejjiya tal-atti delegati, il-Parlament Ewropew u l-Kunsill jircievu d-dokumenti kollha fl-istess hin bħall-esperti tal-Istati Membri, u l-esperti tagħhom għandhom aċċess sistematiku għal-laqgħat tal-gruppi esperti tal-Kummissjoni li jittrattaw it-thejjiya tal-atti delegati.
- (93) Sabiex jiġu żgurati kondizzjonijiet uniformi għall-implimentazzjoni ta' din id-Direttiva, jenhtieg li jiġu konferiti setgħat ta' implimentazzjoni lill-Kummissjoni sabiex tiddetermina rekwiżiti tal-interoperabilità u proċeduri nondiskriminatorji u trasparenti għall-aċċess għal data dwar il-kejl tal-enerġija, data dwar il-konsum kif ukoll data mehtieġa biex il-klijenti jibdlu fornitur, rispons tad-domanda u servizzi ohra. Dawk is-setgħat jenhtieg li jiġu eżerċitati skont ir-Regolament (UE) Nru 182/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽¹⁴⁾.
- (94) Fejn tkun tapplika deroga skont l-Artikolu 66(3), (4) jew (5), dik id-deroga jenhtieg li tkopri wkoll kwalunkwe dispożizzjoni f'din id-Direttiva li hija aċċess għal, jew li tehtieg l-applikazzjoni minn qabel ta', kwalunkwe wahda mid-dispożizzjonijiet li minnhom tkun ingħatat deroga.
- (95) Id-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2012/27/UE relatati mas-swieq tal-elettriku, bħad-dispożizzjonijiet dwar kejl u hlas tal-elettriku, rispons tad-domanda, rilaxx prijoritarju u aċċess għall-grilja għall-koġenerazzjoni b'efficjenza għolja, huma aġġornati mid-dispożizzjonijiet stabbiliti f'din id-Direttiva u fir-Regolament (UE) 2019/943. Jenhtieg għalhekk li d-Direttiva 2012/27/UE tiġi emendata kif mehtieg.
- (96) Minhabba li l-għan ta' din id-Direttiva, jiġifieri l-holqien ta' suq intern għall-elettriku totalment operattiv, ma jistax jinkiseb b'mod sufficjenti mill-Istati Membri iżda pjuttost jista', minhabba l-iskala u l-effetti tagħha, jinkiseb ahjar fil-livell tal-Unjoni, l-Unjoni tista' tadotta miżuri, f'konformità mal-prinċipju ta' sussidjarjetà kif stabbilit fl-Artikolu 5 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea. F'konformità mal-prinċipju ta' proporzjonalità kif stabbilit f'dak l-Artikolu, din id-Direttiva ma tmurx lil hinn minn dak li hu mehtieg sabiex jinkiseb dak il-għan.
- (97) B'konformità mad-Dikjarazzjoni Politika Kongunta tat-28 ta' Settembru 2011 tal-Istati Membri u l-Kummissjoni dwar id-dokumenti ta' spjegazzjoni ⁽¹⁵⁾, l-Istati Membri assumew l-obbligu li jakkumpanjaw, f'każijiet ġustifikati, in-notifika tal-miżuri tat-traspożizzjoni tagħhom b'dokument wiehed jew aktar li jispjegaw ir-relazzjoni bejn il-komponenti ta' Direttiva u l-partijiet korrispondenti tal-istrumenti tat-traspożizzjoni nazzjonali. Rigward din id-Direttiva, il-leġiżlatur jidhirlu li t-trażmissjoni ta' dawn id-dokumenti hija ġustifikata.
- (98) L-obbligu tat-traspożizzjoni ta' din id-Direttiva fil-liġi nazzjonali jenhtieg li jkun limitat għal dawk id-dispożizzjonijiet li jirrapprezentaw emenda sostantiva meta mqabbla mad-Direttiva 2009/72/KE. L-obbligu li d-dispożizzjonijiet li ma nbidlux jiġu trasposti ġej mid-Direttiva 2009/72/KE.
- (99) Din id-Direttiva jenhtieg li tkun bla preġudizzju għall-obbligi tal-Istati Membri relatati mal-limiti ta' żmien għat-traspożizzjoni fil-liġi nazzjonali u d-data tal-applikazzjoni tad-Direttiva 2009/72/KE stabbiliti fl-Anness III,

⁽¹²⁾ Regolament (EU) 2016/679 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta' April 2016 dwar il-protezzjoni tal-persuni fiżiċi fir-rigward tal-ipprocessar ta' data personali u dwar il-moviment liberu ta' tali data, u li jhassar id-Direttiva 95/46/KE (Regolament Generali dwar il-Protezzjoni tad-Data) (GU L 119, 4.5.2016, p. 1).

⁽¹³⁾ GU L 123, 12.5.2016, p. 1.

⁽¹⁴⁾ Regolament (UE) Nru 182/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Frar 2011, li jstabbilixxi r-regoli u l-prinċipji ġenerali dwar il-modalitajiet ta' kontroll mill-Istati Membri tal-eżerċizzju mill-Kummissjoni tas-setgħat ta' implimentazzjoni (GU L 55, 28.2.2011, p. 13).

⁽¹⁵⁾ GU C 369, 17.12.2011, p. 14.

ADOTTAW DIN ID-DIRETTIVA:

KAPITOLU I

SUĠĠETT U DEFINIZZJONIJIET

Artikolu 1

Suġġett

Din id-Direttiva tistabbilixxi regoli komuni għall-ġenerazzjoni, it-trażmissjoni, id-distribuzzjoni, il-ħżin tal-enerġija u l-provvista tal-elettriku, flimkien mad-dispożizzjonijiet għall-ħarsien tal-konsumatur, bil-għan li jinholqu swieq tal-enerġija li jkunu tabilhaq integrati, kompetittivi, iffokati fuq il-konsumaturi, flessibbli, ġusti u trasparenti fl-Unjoni.

Permezz tal-vantaġġi ta' suq integrat, din id-Direttiva timmira li tiżgura prezzijiet tal-enerġija u spejjeż għall-konsumaturi li huma raġonevoli u trasparenti, livell għoli ta' sigurtà tal-provvista u tranzizzjoni mingħajr xkiel lejn sistema tal-enerġija b'livell baxx ta' emissjonijiet ta' karbonju. Din tistabbilixxi regoli ewlenin li jikkonċernaw l-organizzazzjoni u t-tħaddim tas-settur tal-elettriku tal-Unjoni, b'mod partikolari regoli dwar l-emanċipazzjoni u l-protezzjoni tal-konsumatur, dwar l-aċċess miftuħ għas-suq integrat, dwar l-aċċess tal-partijiet terzi għall-infrastruttura tat-trażmissjoni u tad-distribuzzjoni, rekwiżiti dwar is-separazzjoni u regoli dwar l-indipendenza tal-awtoritajiet regolatorji fl-Istati Membri.

Din id-Direttiva tistabbilixxi wkoll mezzi għall-Istati Membri, l-awtoritajiet regolatorji u l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni sabiex jikkooperaw lejn il-holqien ta' suq intern interkonness bis-shiħ għall-elettriku li jżid l-integrazzjoni tal-elettriku minn sorsi rinnovabbli, kompetizzjoni libera u sigurtà tal-provvista.

Artikolu 2

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' din id-Direttiva, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

- (1) "klijent" tfisser klijent bl-ingrossa jew klijent finali tal-elettriku;
- (2) "klijent bl-ingrossa" tfisser persuna fiżika jew ġuridika li tixtri l-elettriku bil-għan li terġa' tbieghu ġewwa jew barra mis-sistema fejn dik il-persuna tkun stabbilita;
- (3) "klijent finali" tfisser klijent li jixtri l-elettriku għall-użu personali;
- (4) "klijent domestiku" tfisser klijent li jixtri l-elettriku għall-konsum tal-klijent stess fid-dar, esklużi attivitajiet kummerċjali jew professjonali;
- (5) "klijent mhux domestiku" tfisser persuna fiżika jew ġuridika li tixtri l-elettriku li ma jkunx għall-użu domestiku tagħha stess, inklużi produtturi, klijenti industrijali, intrapriżi żgħira u ta' daqs medju, negozji u klijenti bl-ingrossa;
- (6) "mikrointrapriża" tfisser intrapriża li timpjega inqas minn 10 persuni u li t-total tal-fatturat annwali u/jew tal-karta tal-bilanċ tagħha ma jaqbiżx EUR 2 miljun;
- (7) "intrapriża żgħira" tfisser intrapriża li timpjega inqas minn 50 persuna u li t-total tal-fatturat annwali u/jew tal-karta tal-bilanċ tagħha ma jaqbiżx EUR 10 miljun;
- (8) "klijent attiv" tfisser klijent finali, jew grupp ta' klijenti finali li jaġixxu flimkien, li jikkunsma jew jaħżen jew ibiegħ elettriku li jiġġenera fuq il-proprjetà tiegħu li tkun tinsab fi ħdan konfini limitati jew fejn permissi minn Stat Membru, fuq proprjetajiet oħra, jew li jbiegħ l-elettriku li jiġġenera huwa stess jew jiehu sehem fi skemi ta' flessibbiltà jew tal-effiċjenza fl-użu tal-enerġija, bil-kondizzjoni li daww l-attivitajiet ma jkunux jikkostitwixxu l-attività kummerċjali jew professjonali primarja tiegħu;
- (9) "swieq tal-elettriku" tfisser swieq tal-elettriku inklużi swieq b'bejgħ dirett ("over-the-counter") u l-iskambji tal-enerġija elettrika, swieq għall-kummerċ ta' enerġija, ta' kapaċità kif ukoll servizzi ta' bbilanċjar u servizzi anċillari f'kull perijodu ta' żmien, inklużi s-swieq bil-quddiem, bil-ġurnata 'l quddiem u daww fl-istess ġurnata;

- (10) “partecipant tas-suq” tfisser partecipant tas-suq kif definit fil-punt 25 tal-Artikolu 2 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (11) “komunità tal-enerġija taċ-ċittadin” tfisser entità legali li:
- (a) hija bbażata fuq partecipazzjoni volontarja u miftuħa u li hija effettivament ikkontrollata minn membri jew azzjonisti li huma persuni fiżiċi, awtoritajiet lokali, inklużi municipalitajiet, jew intrapriżi żgħar,
 - (b) għandha bħala skop primarju tagħha li tipprovi benefiċċji komunitarji ambjentali, ekonomiċi jew soċjali lill-membri jew azzjonisti tagħha jew liż-zoni lokali fejn topera pjuttost milli tiġġenera profitti finanzjarji, u
 - (c) tista’ tkun involuta fil-ġenerazzjoni, inkluża dik minn sorsi rinnovabbli, fid-distribuzzjoni, fil-provvista, fil-konsum, fl-aggregazzjoni, fil-ħżin tal-enerġija, fis-servizzi ta’ effiċjenza fl-użu tal-enerġija, fis-servizzi ta’ ċċarġjar għall-vetturi elettriki jew tipprovi servizzi oħra tal-enerġija lill-membri jew lill-azzjonisti tagħha;
- (12) “provvista” tfisser il-bejgħ, inkluż il-bejgħ mill-ġdid, ta’ elettriku lill-klijenti;
- (13) “kuntratt għall-provvista tal-elettriku” tfisser kuntratt għall-provvista ta’ elettriku, iżda ma tinkludix derivattivi tal-elettriku;
- (14) “derivattiva tal-elettriku” tfisser strument finanzjarju speċifikat fil-punt 5, 6, jew 7 fit-Taqsima C tal-Anness I tad-Direttiva 2014/65/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽¹⁶⁾, fejn dak l-istrument jirrelata mal-elettriku;
- (15) “kuntratt dwar prezz dinamiku tal-elettriku” tfisser kuntratt għall-provvista tal-elettriku bejn fornitur u klijent finali li jirrifletti l-varjazzjoni fil-prezz fis-swieq spot, inkluż fis-swieq tal-ġurnata bil-quddiem u dawk fl-istess ġurnata, f’intervalli li tal-anqas ikunu ugwali għall-frekwenza ta’ tpaċija tas-suq;
- (16) “tariffa għat-tmim tal-kuntratt” tfisser imposta jew penali li l-fornituri jew il-partecipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni jimponu fuq il-klijenti talli jitterminaw kuntratt għall-provvista tal-elettriku jew kuntratt dwar servizz;
- (17) “tariffa marbuta mal-bdil” tfisser imposta jew penali għall-bdil tal-fornituri jew tal-partecipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni, inklużi tariffi għat-terminazzjoni tal-kuntratt, li hija imposta direttament jew indirettament fuq il-klijenti mill-fornituri, mill-partecipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni jew mill-operaturi tas-sistema;
- (18) “aggregazzjoni” tfisser funzjoni mwettqa minn persuna fiżika jew ġuridika li tgħaqqad flimkien tagħbijiet multipli ta’ klijenti jew l-elettriku ġġenerat minn diversi klijenti għall-bejgħ, ix-xiri jew il-bejgħ bl-irkant fi kwalunkwe suq tal-elettriku;
- (19) “aggregatur indipendenti” tfisser partecipant fis-suq impenjat fl-aggregazzjoni li mhuwiex affiljat mal-fornitur tal-klijent;
- (20) “rispons tad-domanda” tfisser il-bidla fit-tagħbija tal-elettriku mill-klijenti finali mix-xejriet ta’ konsum normali jew attwali tagħhom b’rispons għas-sinjali tas-suq, inkluż b’rispons għall-prezzijiet tal-elettriku varjabbli skont il-ħin jew ħlasijiet ta’ incentiv, jew b’rispons għall-aċċettazzjoni tal-offerta tal-klijent finali li jbigħ it-tnaqqis jew iż-żieda tad-domanda bi prezz f’suq organizzat kif definit fil-punt (4) tal-Artikolu 2 tar-Regolament ta’ Implimentazzjoni tal-Kummissjoni (UE) Nru 1348/2014 ⁽¹⁷⁾ sew jekk wahidhom jew permezz tal-aggregazzjoni;
- (21) “informazzjoni dwar il-kontijiet” tfisser l-informazzjoni pprovduta f’kont finali tal-klijenti finali, minbarra talba għall-ħlas;
- (22) “miter konvenzjonali” tfisser miter analogu jew elettroniku li ma għandu la l-kapaċità li jittrażmetti u lanqas li jirċievi d-data;
- (23) “sistema ta’ kejl intelligenti” tfisser sistema elettronika li hija kapaċi li tkejjel l-elettriku li jingħata fil-grilja jew l-elettriku kkonsmat mill-grilja, li tipprovi aktar informazzjoni minn miter konvenzjonali, u li hija kapaċi tittrażmetti u tirċievi data għall-finijiet ta’ informazzjoni, monitoraġġ u kontroll, permezz ta’ xi forma ta’ komunikazzjoni elettronika;

⁽¹⁶⁾ Direttiva 2014/65/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta’ Mejju 2014 dwar is-swieq fl-istrumenti finanzjarji u li temenda d-Direttiva 2002/92/KE u d-Direttiva 2011/61/UE (ĠUL 173, 12.6.2014, p. 349).

⁽¹⁷⁾ Regolament ta’ Implimentazzjoni tal-Kummissjoni (UE) Nru 1348/2014 tas-17 ta’ Diċembru 2014 dwar ir-rappurtar tad-data li jimplementa l-Artikolu 8(2) u 8(6) tar-Regolament (UE) Nru 1227/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-integrità u t-trasparenza tas-swieq tal-enerġija bl-ingrossa (ĠUL 363, 18.12.2014, p. 121).

- (24) “interoperabbiltà” tfisser, fil-kuntest tal-kejl intelligenti, il-kapaċità li żewġ networks, sistemi, apparati, applikazzjonijiet jew komponenti tal-enerġija jew tal-komunikazzjoni, jew aktar, li jiskambjaw u jużaw informazzjoni sabiex iwettqu funzjonijiet meħtieġa;
- (25) “perjodu ta’ saldu tal-iżbilanċ” tfisser perjodu ta’ saldu tal-iżbilanċ kif definit fil-punt (15) tal-Artikolu 2 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (26) “kważi f’hin reali” tfisser, fil-kuntest tal-kejl intelligenti, perijodu ta’ żmien qasir, is-soltu f’termini ta’ sekondi jew sal-perjodu ta’ saldu tal-iżbilanċ fis-suq nazzjonali;
- (27) “l-aqwa tekniki disponibbli” tfisser, fil-kuntest tal-protezzjoni tad-data u tas-sigurtà f’ambjent ta’ kejl intelligenti, it-tekniki l-aktar effettivi, avvanzati u prattikament adatti biex tiġi pprovduta, fil-prinċipju, il-bażi għall-konformità mar-regoli tal-Unjoni dwar il-protezzjoni tad-data u s-sigurtà;
- (28) “distribuzzjoni” tfisser it-trasport tal-elettriku fuq sistemi ta’ distribuzzjoni ta’ vultaġġ għoli, vultaġġ medju u vultaġġ baxx bil-hsieb li dan jitwassal lill-klijenti, iżda mhux inkluża l-provvista;
- (29) “operatur tas-sistema tad-distribuzzjoni” tfisser persuna fiżika jew ġuridika li tkun responsabbli li thaddem, li tiżgura l-manutenzjoni ta’, u jekk ikun meħtieġ li tiżviluppa, is-sistema ta’ distribuzzjoni f’żona partikolari u, fejn applikabbli, l-interkonnnessjonijiet tagħha ma’ sistemi oħra, kif ukoll li tiżgura l-kapaċità fit-tul tas-sistema li tlaħħaq ma’ domandi raġonevoli għad-distribuzzjoni tal-elettriku;
- (30) “effiċjenza fl-użu tal-enerġija” tfisser il-proporzjon tal-’output’ tal-prestazzjoni, servizz, prodotti jew enerġija, għall-’input’ tal-enerġija;
- (31) “enerġija minn sorsi rinnovabbli” jew “enerġija rinnovabbli” tfisser enerġija minn sorsi rinnovabbli mhux fossili, jiġifieri enerġija mir-riħ, solari (solari termiċi u solari fotovoltajċi) u enerġija ġeotermika, enerġija ambjentali, marea, mewġ u enerġija oħra oċeanika, idroenerġija, bijomassa, gass minn landfill, gass minn impjanti għat-trattament tad-drenaġġ, u bijogass;
- (32) “generazzjoni distribwita” tfisser installazzjonijiet ta’ generazzjoni konnessi mas-sistema tad-distribuzzjoni;
- (33) “punt tal-iċċarġjar” tfisser interfaċċa li kapaċi tiċċarġja vettura elettrika wahda f’darba partikolari jew tissostitwixxi l-batterija ta’ vettura elettrika wahda f’darba partikolari;
- (34) “trażmissjoni” tfisser it-trasport tal-elettriku fuq is-sistema ta’ vultaġġ għoli hafna u s-sistema interkonnessa ta’ vultaġġ għoli bil-hsieb li dan jitwassal lill-klijenti finali jew lid-distributuri, iżda ma jinkludix il-provvista;
- (35) “operatur ta’ sistema tat-trażmissjoni” tfisser persuna fiżika jew ġuridika li hija responsabbli li thaddem, li tiżgura l-manutenzjoni ta’, u jekk ikun meħtieġ li tiżviluppa, is-sistema tat-trażmissjoni f’żona partikolari u, meta jkun applikabbli, l-interkonnnessjonijiet tagħha ma’ sistemi oħra, kif ukoll li tiżgura l-kapaċità fit-tul tas-sistema biex tlaħħaq ma’ domandi raġonevoli għat-trażmissjoni tal-elettriku;
- (36) “utent tas-sistema” tfisser persuna fiżika jew ġuridika li tforni lil, jew li tkun fornuta minn, sistema tat-trażmissjoni jew sistema ta’ distribuzzjoni;
- (37) “generazzjoni” tfisser il-produzzjoni tal-elettriku;
- (38) “produttur” tfisser persuna fiżika jew ġuridika li tiġġenera l-elettriku;
- (39) “interkonnnettur” tfisser it-tagħmir użat biex jorbot b’konnnessjoni s-sistemi tal-elettriku;
- (40) “sistema interkonnessa” tfisser numru ta’ sistemi ta’ trażmissjoni u sistemi ta’ distribuzzjoni konnessi flimkien permezz ta’ interkonnnettur wieħed jew aktar;
- (41) “linja diretta” tfisser jew linja tal-elettriku li torbot b’konnnessjoni ta’ sit iżolat ta’ generazzjoni ma’ klijent iżolat jew linja tal-elettriku li torbot b’konnnessjoni produttur u impriża ta’ forniment tal-elettriku biex dawn ifornu direttament lill-bini tagħhom stess, lil sussidjarji tagħhom u lil klijenti;
- (42) “sistema iżolata żgħira” tfisser kwalunkwe sistema li kellha konsum ta’ inqas minn 3 000 GWh fis-sena 1996, fejn inqas minn 5 % tal-konsum annwali jinkiseb permezz ta’ interkonnnessjoni ma’ sistemi oħra;

- (43) “sistema konnessa żgħira” tfisser kwalunkwe sistema li kellha konsum ta’ anqas minn 3 000 GWh fis-sena 1996, fejn aktar minn 5 % tal-konsum annwali jinkiseb permezz ta’ interkonnessjoni ma’ sistemi oħra;
- (44) “kongestjoni” tfisser kongestjoni kif definita fil-punt (4) tal-Artikolu 2 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (45) “ibbilanċjar” tfisser ibbilanċjar kif definit fil-punt (10) tal-Artikolu 2 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (46) “enerġija ta’ bbilanċjar” tfisser enerġija ta’ bbilanċjar kif definita fil-punt (11) tal-Artikolu 2 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (47) “parti inkarigata mill-ibbilanċjar” tfisser parti inkarigata mill-ibbilanċjar kif definita fil-punt (14) tal-Artikolu 2 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (48) “servizz ancillari” tfisser servizz meħtieġ għat-thaddim ta’ sistema tat-trażmissjoni jew tad-distribuzzjoni inklużi servizzi ancillari ta’ bilanċjar u mhux tal-frekwenza, iżda li ma jinkludux l-immanigġjar tal-kongestjoni;
- (49) “servizz ancillari mhux tal-frekwenza” tfisser servizz użat minn operatur ta’ sistema tat-trażmissjoni jew tad-distribuzzjoni għall-kontroll tal-vultaġġ f’qagħda statika, injezzjonijiet ta’ kurrenti reattivi mgħaġġla, inerzja għall-istabbiltà tal-grilja lokali, kurrent ta’ ċirkwit kort, kapaċità ta’ startjar minn mitfi totali u kapaċità ta’ operat ta’ netwerk iżolat;
- (50) “ċentru ta’ koordinazzjoni reġjonali” tfisser ċentru ta’ koordinazzjoni reġjonali stabbilit skont l-Artikolu 35 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (51) “komponenti tan-netwerk integrati b’mod shih” tfisser komponenti tan-netwerk li huma integrati fis-sistemi ta’ trażmissjoni jew distribuzzjoni, inklużi facilitajiet ta’ hżin, u l-iskop waħdieni tal-użu tagħhom huwa li tiġi żgurata l-operazzjoni sikura u affidabbli tas-sistema ta’ trażmissjoni jew distribuzzjoni, u mhux għall-ibbilanċjar jew għall-ġestjoni tal-kongestjoni;
- (52) “impriza tal-elettriku integrata” tfisser impriza integrata vertikalment jew impriza integrata orizzontalment;
- (53) “impriza integrata vertikalment” tfisser impriza tal-elettriku jew grupp ta’ imprizi tal-elettriku fejn l-istess persuna jew l-istess persuni huma intitolati, direttament jew indirettament, li jeżerċitaw kontroll, u fejn l-impriza jew il-grupp ta’ imprizi jwettqu mill-inqas waħda mill-funzjonijiet ta’ trażmissjoni jew distribuzzjoni, u mill-inqas waħda mill-funzjonijiet ta’ generazzjoni jew provvista;
- (54) “impriza integrata orizzontalment” tfisser impriza tal-elettriku li tawtaq għall-inqas waħda mill-funzjonijiet ta’ generazzjoni għall-bejgħ, jew it-trażmissjoni, jew id-distribuzzjoni, jew il-provvista, u attività oħra li ma tinvolvi l-elettriku;
- (55) “impriza relatata” tfisser impriza affiljata kif definita fil-punt 12 tal-Artikolu 2 tad-Direttiva 2013/34/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽¹⁸⁾, u imprizi tal-istess azzjonisti;
- (56) “kontroll” tfisser drittijiet, kuntratti jew mezzi oħra li, jew separatament jew flimkien u filwaqt li jitqiesu kunsiderazzjonijiet ta’ fatt u ta’ dritt involuti, jagħtu l-possibbiltà li tiġi eżerċitata influwenza deċiżiva fuq impriza, b’mod partikolari permezz ta’:
- (a) id-dritt tas-sjieda jew id-dritt li jintużaw l-assi kollha ta’ impriza, jew parti minnhom;
- (b) drittijiet jew kuntratti li jikkonferixxu influwenza deċiżiva fuq il-kompożizzjoni, il-votazzjoni jew id-deċiżjonijiet tal-organi ta’ impriza;
- (57) “impriza tal-elettriku” tfisser persuna fiżika jew ġuridika li tawtaq mill-inqas waħda mill-funzjonijiet li ġejjin: generazzjoni, trażmissjoni, distribuzzjoni, aggregazzjoni, rispons tad-domanda, hżin tal-enerġija, provvista jew xiri tal-elettriku, u li tkun responsabbli għall-kompiti kummerċjali, tekniċi jew tal-manutenzjoni relatati ma’ daww il-funzjonijiet, iżda li ma tinkludix kljenti finali;
- (58) “sigurtà” tfisser kemm is-sigurtà tal-provvista u l-forniment tal-elettriku, kif ukoll is-sikurezza teknika;

⁽¹⁸⁾ Direttiva 2013/34/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta’ Ġunju 2013 dwar id-dikjarazzjonijiet finanzjarji annwali, id-dikjarazzjonijiet finanzjarji kkonolidati u r-rapporti relatati ta’ ċerti tipi ta’ imprizi, u li temenda d-Direttiva 2006/43/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill u li tħassar id-Direttivi tal-Kunsill 78/660/KEE u 83/349/KEE (GU L 182, 29.6.2013, p. 19).

- (59) "ħzin tal-enerġija" tfisser, fis-sistema tal-elettriku, il-posponiment tal-użu finali tal-elettriku għal mument aktar tard minn meta kien iġġenerat, jew il-konverżjoni tal-enerġija elettrika f'forma ta' enerġija li tista' tiġi mahżuna, il-ħzin ta' tali enerġija u l-użu sussegwenti ta' tali enerġija jew ir-rikonverżjoni sussegwenti ta' tali enerġija f'enerġija elettrika jew f'użu bhala trasportatur iehor tal-enerġija.
- (60) "faċilità tal-ħzin tal-enerġija" tfisser, fis-sistema tal-elettriku, faċilità fejn isehh il-ħzin tal-enerġija.

KAPITOLU II

REGOLI ĠENERALI GĦALL-ORGANIZZAZZJONI TAS-SETTUR TAL-ELETRIKU

Artikolu 3

Swieq tal-elettriku kompetittivi, iffokati fuq il-konsumatur, flessibbli u mhux diskriminatorji

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-liġi nazzjonali tagħhom ma tfixkilx bla bżonn il-kummerċ transkonfinali fl-elettriku, il-partecipazzjoni tal-konsumaturi, inkluża dik permezz tar-rispons tad-domanda, investimenti b'mod partikolari fil-ġenerazzjoni varjabbli u flessibbli tal-enerġija, il-ħzin tal-enerġija, jew l-introduzzjoni tal-elettromobbiltà jew interkonnetturi ġodda bejn l-Istati Membri, u għandhom jiżguraw li l-prezzijiet tal-elettriku jirriflettu d-domanda u l-provvista attwali.
2. Meta jiġu żviluppanti interkonnetturi ġodda, l-Istati Membri għandhom jikkunsidraw il-miri tal-interkonnessioni tal-elettriku stabbiliti fil-punt (1) tal-Artikolu 4(d) tar-Regolament (UE) 2018/1999.
3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li ma jeżisti l-ebda ostaklu bla bżonn fis-suq intern għall-elettriku fir-rigward tad-dhul fis-suq, it-tħaddim u l-ħruġ, mingħajr preġudizzju għall-kompetenzi li l-Istati Membri jzommu relattivament għal pajjiżi terzi.
4. L-Istati Membri għandhom jiżguraw kondizzjonijiet ekwi fejn l-impriżi tal-elettriku huma soġġetti għal regoli, imposti u trattament trasparenti, proporzjonati u nondiskriminatorji, b'mod partikolari fir-rigward tal-ibbilanċjar tar-responsabbiltà, l-aċċess għal swieq bl-ingrossa, l-aċċess għad-data, il-proċessi tal-bdil u l-iskemi tal-kontijiet u, fejn applikabbli, l-ġhoti ta' liċenzji.
5. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-partecipanti tas-suq minn pajjiżi terzi, meta joperaw fis-suq intern għall-elettriku, jikkonformaw mal-liġi applikabbli tal-Unjoni u nazzjonali, inkluża dik dwar il-politika ambjentali u ta' sikurezza.

Artikolu 4

Għażla hielsa tal-fornitur

L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti kollha jkunu hielsa li jixtru l-elettriku mill-fornitur li jagħzlu huma u għandhom jiżguraw li l-klijenti kollha jkunu hielsa li jkollhom aktar minn kuntratt wiehed tal-provvista tal-elettriku fl-istess hin, dment li l-konnessjoni meħtieġa u l-punti ta' kejl meħtieġa jkunu stabbiliti.

Artikolu 5

Prezzijiet tal-provvista bbażati fis-suq

1. Il-fornituri għandhom ikunu hielsa li jiddeterminaw il-prezz li bih jipprovdu l-elettriku lill-klijenti. L-Istati Membri għandhom jiehdu azzjonijiet xierqa biex jiżguraw il-kompetizzjoni effettiva bejn il-fornituri.
2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw il-protezzjoni tal-klijenti domestiċi foqra u vulnerabbli f'termini ta' enerġija f'konformità mal-Artikoli 28 u 29 permezz tal-politika soċjali jew b'mezzi oħra li ma jkunux interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku.
3. B'deroga mill-paragrafi 1 u 2, l-Istati Membri jistgħu japplikaw interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku lil klijenti domestiċi foqra jew vulnerabbli f'termini ta' enerġija. Tali interventi pubbliċi għandhom ikunu soġġetti għall-kondizzjonijiet stabbiliti fil-paragrafi 4 u 5.
4. Interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku għandhom:
 - (a) ikunu mmirati lejn interess ekonomiku ġenerali u ma jmorrux lil hinn minn dak li huwa meħtieġ sabiex jiksbu dak l-interess ekonomiku ġenerali;

- (b) ikunu definiti b'mod ċar, trasparenti, nondiskriminatorji u verifikabbli;
- (c) jiggarrantixxu aċċess ugwali lill-imprizi tal-elettriku tal-Unjoni għall-klijenti;
- (d) għandhom ikunu limitati fiż-żmien u jkunu proporzjonati fir-rigward tal-benefiċjarji tagħhom;
- (e) m'għandhomx jirriżultaw fi spejjeż addizzjonali għall-partecipanti fis-suq b'mod diskriminatorju.

5. Kwalunkwe Stat Membru li japplika interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku skont il-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu għandu jikkonforma wkoll mal-punt (d) tal-Artikolu 3(3) u mal-Artikolu 24 tar-Regolament (UE) 2018/1999, irrispettivament minn jekk l-Istat Membru kkonċernat għandux għadd sinifikanti ta' unitajiet domestiċi f'faqar enerġetiku.

6. Għall-fini ta' perjodu ta' tranżizzjoni biex tiġi stabbilita kompetizzjoni effettiva għal kuntratti ta' provvista tal-elettriku bejn fornituri, u biex jinkiseb ipprezzar li huwa totalment effettiv abbażi tas-suq tal-elettriku bbażat fuq is-suq tal-elettriku skont il-paragrafu 1, l-Istati Membri jistgħu japplikaw interventi pubbliċi fl-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku lill-klijenti domestiċi u għal mikrointraprizi li ma jibbenefikawx minn interventi pubbliċi skont il-paragrafu 3.

7. L-interventi pubbliċi skont il-paragrafu 6 għandhom jikkonformaw mal-kriterji stipulati fil-paragrafu 4 u għandhom:

- (a) ikunu akkumpanjati minn sett ta' miżuri biex tinkiseb kompetizzjoni effettiva u metodoloġija għall-valutazzjoni tal-progress fir-rigward ta' dawk il-miżuri;
- (b) jiġu stabbiliti bl-użu ta' metodoloġija li tiżgura trattament mhux diskriminatorju tal-fornituri;
- (c) jiġu stabbiliti għal prezz li jkun aktar mill-ispiża, flivell fejn tista' ssehh kompetizzjoni effettiva tal-prezzijiet;
- (d) ikunu mfassla b'tali mod li jimminimizzaw kull impatt negattiv fuq is-suq bl-ingrossa tal-elettriku;
- (e) għandhom jiżguraw li l-benefiċjarji kollha ta' dawn l-interventi pubbliċi jkollhom il-possibilità li jagħzlu l-offerti kompetittivi tas-suq u huma direttament infurmati minn tal-inqas kull tliet xhur dwar id-disponibbiltà ta' offerti u l-iffrankar fis-suq kompetittiv, b'mod partikolari il-kuntratti dinamici tal-prezz tal-elettriku, u għandhom jiżguraw li dawn jiġu pprovduti b'assistenza biex jaqilbu għal offerta abbażi tas-suq;
- (f) għandhom jiżguraw li, skont l-Artikoli 19 u 21, il-benefiċjarji kollha ta' dawn l-interventi pubbliċi jkunu intitolati għal kejl intelligenti u li jiġu offruti li jkollhom dawn u li l-kejl intelligenti jiġu installati mingħajr spejjeż inizjali miżjuda għal klijent, huma direttament infurmati dwar il-possibbiltà li jinstallaw kejl intelligenti u jingħataw l-assistenza meħtieġa.
- (g) m'għandhomx iwasslu għal inter-sussidjarjetà diretta bejn klijenti fornuti bi prezzijiet tas-suq ħieles u dawk fornuti bi prezzijiet ta' provvista regolata.

8. L-Istati Membri għandhom jinnotifikaw lill-Kummissjoni dwar il-miżuri meħuda skont il-paragrafi 3 u 6 fi żmien xahar wara l-adozzjoni tagħhom, u jistgħu japplikawhom immedjatament. In-notifika għandha tkun akkumpanjata minn spjegazzjoni dwar għaliex strumenti oħra ma kinux suffiċjenti sabiex jiksbu l-oġettiv mixtieq, dwar kif jiġu ssodisfatti r-rekwiżiti stabbiliti fil-paragrafi 4 u 7, u dwar x'inhuma l-effetti tal-miżuri notifikati fuq il-kompetizzjoni. In-notifika għandha tiddekrivi l-kamp ta' applikazzjoni tal-benefiċjarji, it-tul ta' żmien tal-miżuri u n-numru ta' klijenti domestiċi affettwati mill-miżuri, u għandha tispjega kif ġew iddeterminati l-prezzijiet regolati.

9. Sal-1 ta' Jannar 2022 u l-1 ta' Jannar 2025, l-Istati Membri għandhom jipprezentaw rapporti lill-Kummissjoni dwar l-implimentazzjoni ta' dan l-Artikolu, in-neċessità u l-proporzjonalità tal-interventi pubbliċi taħt dan l-Artikolu u valutazzjoni tal-progress lejn il-kisba ta' kompetizzjoni effettiva bejn il-fornituri u t-tranżizzjoni għal prezzijiet ibbażati fuq is-suq. L-Istati Membri li japplikaw prezzijiet regolati skont il-paragrafu 6 għandhom jirrapportaw dwar il-konformità mal-kondizzjonijiet stabbiliti fil-paragrafu 7, inkluża dwar il-konformità mill-fornituri li huma meħtieġa biex japplikaw tali interventi, kif ukoll dwar l-impatt tal-prezzijiet regolati fuq il-finanzi ta' dawk il-fornituri.

10. Sal-31 ta' Diċembru 2025, il-Kummissjoni għandha tirrevedi u ttipprezenta rapport lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill dwar l-implimentazzjoni ta' dan l-Artikolu bil-għan li jinkiseb ipprezzar bl-impnut ibbażat fuq is-suq tal-elettriku, flimkien ma' proposta legiżlattiva jew segwita minnha, jekk ikun xieraq. Dik il-proposta legiżlattiva tista' tinkludi data ta' tmiem għall-prezzijiet regolati.

Artikolu 6

Aċċess għal parti terza

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw l-implimentazzjoni ta' sistema ta' aċċess għal partijiet terzi għas-sistemi ta' trażmissjoni u ta' distribuzzjoni bbażata fuq tariffi ppubblikati, applikabbli għall-klijenti kollha u applikati b'mod oġġettiv u mingħajr diskriminazzjoni bejn l-utenti tas-sistema. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li dawk it-tariffi, jew il-metodoloġiji li jkunu sottostanti l-kalkoli tagħhom, ikunu approvati konformement mal-Artikolu 59 qabel id-dhul fis-seħh tagħhom u li dawk it-tariffi, u l-metodoloġiji – meta l-metodoloġiji jkunu approvati – jiġu ppubblikati qabel id-dhul fis-seħh tagħhom.
2. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew ta' distribuzzjoni jista' jirrifjuta l-aċċess fil-każ li ma jkollux il-kapaċità neċessarja. Għal rifjut bħal dan għandhom jinghataw raġunijiet sostanzjali, partikolarment meta jitqies l-Artikolu 9, u bbażati fuq kriterji oġġettivi u ġustifikabbli teknikament u ekonomikament. L-Istati Membri, jew meta l-Istati Membri jkunu għamli dispożizzjonijiet għal din, l-awtoritajiet regolatorji ta' dawk l-Istati Membri, għandhom jiżguraw li dawk il-kriterji jkunu konsistentement applikati u li l-utent tas-sistema li jkun gie rifjutat l-aċċess tiegħu jkun jista' jagħmel użu minn proċedura ta' rizzoluzzjoni ta' tilwim. L-awtoritajiet regolatorji għandhom ukoll jiżguraw, meta jkun xieraq u meta jsehh rifjut ta' aċċess, li l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni jipprovdi l-informazzjoni rilevanti dwar miżuri li jkunu meħtieġa għall-infurzar tan-netwerk. Din l-informazzjoni għandha tiġi pprovduta fil-każijiet kollha meta l-aċċess għall-punti ta' ċċarġjar tkun giet miċhuda. Il-parti li tagħmel talba għal tali informazzjoni jista' jkollha thallas miżata raġonevoli li tkun tirrifletti n-nefqa biex tkun provduta tali informazzjoni.
3. Dan l-Artikolu għandu japplika ukoll għal komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin li jiġġestixxu netwerks ta' distribuzzjoni.

Artikolu 7

Linji diretti

1. L-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri neċessarji biex:
 - (a) il-produtturi u l-imprezzi fornituri tal-elettriku kollha stabbiliti fit-territorju tagħhom ikunu jistgħu jipprovdu l-elettriku lill-bini tagħhom stess, lis-sussidjarji tagħhom u lil klijenti permezz ta' linja diretta mingħajr ma jkunu soġġetti għal proċeduri jew spejjeż amministrattivi sproporzjonati;
 - (b) il-klijenti kollha fit-territorju tagħhom, b'mod individwali jew kongunt, ikunu jistgħu jiġu fornuti permezz ta' linja diretta minn produtturi u imprezzi fornituri tal-elettriku.
2. L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu l-kriterji għall-ghoti ta' awtorizzazzjonijiet għall-bini ta' linji diretti fit-territorju tagħhom. Dawk il-kriterji għandhom ikunu oġġettivi u mhux diskriminatorji.
3. Il-possibbiltà li l-elettriku jkun provdut permezz ta' linja diretta kif imsemmi fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu ma għandhiex taffettwa l-possibbiltà li l-elettriku jkun mogħti b'kuntratt f'konformità mal-Artikolu 6.
4. L-Istati Membri jistgħu jagħtu awtorizzazzjoni għall-bini ta' linja diretta soġġett għar-rifjut tal-aċċess għas-sistema fuq il-bażi, fejn ikun il-każ, tal-Artikolu 6 jew għall-bidu ta' rizzoluzzjoni ta' tilwima taht l-Artikolu 60.
5. L-Istati Membri jistgħu jirrifjutaw li jawtorizzaw linja diretta jekk l-ghoti ta' tali awtorizzazzjoni ixekkel l-applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet dwar l-obbligi tas-servizz pubbliku fl-Artikolu 9. Għal rifjut bħal dan għandhom jinghataw raġunijiet sostanzjali.

Artikolu 8

Proċedura ta' awtorizzazzjoni għal kapaċità ġdida

1. Għall-bini ta' kapaċità ġdida ta' generazzjoni, l-Istati Membri għandhom jadottaw proċedura ta' awtorizzazzjoni, li għandha titwettaq konformement ma' kriterji oġġettivi, trasparenti u mhux diskriminatorji.
2. L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu l-kriterji għall-ghoti ta' awtorizzazzjonijiet għall-bini ta' kapaċità ta' generazzjoni fit-territorju tagħhom. Sabiex jiddeterminaw kriterji xierqa, l-Istati Membri għandhom jikkunsidraw:
 - (a) is-sigurtà u s-sikurezza tas-sistema tal-elettriku, installazzjonijiet u tagħmir assoċjati;
 - (b) il-protezzjoni tas-saħha u s-sikurezza pubblika;
 - (c) il-protezzjoni tal-ambjent;

- (d) l-użu tal-art u l-ġhażla tal-post;
- (e) l-użu tal-art pubblika;
- (f) l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija;
- (g) in-natura tas-sorsi primarji;
- (h) karatteristiċi partikolari għall-applikant, bħal kapaċitajiet tekniċi, ekonomiċi u finanzjarji;
- (i) konformità mal-miżuri adottati skont l-Artikolu 9;
- (j) il-kontribuzzjoni tal-kapaċità ta' generazzjoni biex tintlaħaq il-mira ġenerali tal-Unjoni ta' sehem ta' mill-anqas 32 % tal-enerġija tal-Unjoni minn sorsi rinnovabbli fil-konsum gross finali tal-enerġija fl-2030 imsemmija fl-Artikolu 3(1) tad-Direttiva (UE) 2018/2001 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽¹⁹⁾;
- (k) il-kontribuzzjoni tal-kapaċità ta' generazzjoni lejn it-tnaqqis tal-emissjonijiet; u
- (l) l-alternattivi għall-bini ta' kapaċità ta' generazzjoni ġdida, bħalma huma s-soluzzjonijiet ta' rispons tad-domanda u l-ħżin tal-enerġija.

3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li jeżistu proċeduri ta' awtorizzazzjoni speċifiċi, simplifikati u razzjonalizzati għal generazzjoni żgħira deċentralizzata u/jew distribwita, li jieħdu kont tad-daqs limitat u l-impatt potenzjali tagħhom.

L-Istati Membri jistgħu jistabbilixxu linji gwida għal dik il-proċedura speċifika ta' awtorizzazzjoni. L-awtoritajiet regolatorji jew awtoritajiet nazzjonali kompetenti oħra inklużi l-awtoritajiet ta' ppjanar għandhom jirvedu dawk il-linji gwida u jistgħu jirrakkomandaw emendi għalihom.

Fejn Stati Membri stabbilixxew proċeduri partikolari ta' permess ta' użu ta' art li japplikaw għal proġetti godda maġġuri ta' infrastruttura fil-kapaċità tal-generazzjoni, l-Istati Membri għandhom, fejn hu xieraq, jinkludu l-konstruzzjoni ta' kapaċità ta' generazzjoni ġdida fil-firxa ta' applikabbiltà ta' dawk il-proċeduri u għandhom jimplementawhom f'mod nondiskriminatorju u f'qafas ta' żmien xieraq.

4. Il-proċeduri u l-kriterji tal-awtorizzazzjoni għandhom jiġu ppubblikati. L-applikanti għandhom ikunu informati dwar ir-raġunijiet għal kwalunkwe rifjut li tingħata awtorizzazzjoni. Ir-raġunijiet għandhom ikunu oġġettivi, non-diskriminatorji, raġunati u sostanzjati kif suppost. Proċeduri ta' appell għandhom ikunu disponibbli għall-applikanti.

Artikolu 9

Obbligi tas-servizz pubbliku

1. Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 2, l-Istati Membri għandhom jiżguraw, abbażi tal-organizzazzjoni istituzjonali tagħhom u b'kont dovut għall-prinċipju ta' sussidjarjetà, li l-imprizi tal-elettriku jaħdmu konformement mal-prinċipji ta' din id-Direttiva bil-ħsieb li jintlaħaq suq kompetittiv, sigur, u ambjentalment sostenibbli għall-elettriku, u dawn ma għandhomx jiddiskriminaw bejn dawk l-imprizi fejn jikkonċerna d-drittijiet jew l-obbligi tagħhom.

2. B'konsiderazzjoni shiha għad-dispożizzjonijiet rilevanti tat-TFUE, b'mod partikolari l-Artikolu 106 tiegħu, l-Istati Membri jistgħu jimponu fuq imprizi li jkunu qed jaħdmu fis-settur tal-elettriku, u fl-interess ekonomiku ġenerali, l-obbligi tas-servizz pubbliku li jistgħu jkunu marbuta mas-sigurtà, inkluża s-sigurtà tal-provvista, ir-regolarità, il-kwalità u l-prezz tal-provvista u l-protezzjoni ambjentali, inklużi l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija, l-enerġija minn sorsi rinnovabbli u l-protezzjoni tal-klima. Tali obbligi għandhom ikunu definiti b'mod ċar, trasparenti, mhux diskriminatorji u verifikabbli, u għandhom jiggarantixxu l-ugwaljanza tal-aċċess lill-imprizi tal-elettriku tal-Unjoni għall-konsumaturi nazzjonali. Obbligi tas-servizz pubbliku li jikkonċernaw l-iffissar tal-prezzijiet għall-provvista tal-elettriku għandhom ikunu konformi mar-rekwiżiti stipulati fl-Artikolu 5 ta' din id-Direttiva.

3. Fejn hemm ipprovdut kumpens finanzjarju, jew forom oħra ta' kumpens u drittijiet esklużivi li Stat Membru jaghti għat-twettiq tal-obbligi previsti fil-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu jew għall-forniment ta' servizz universali kif stipulat fl-Artikolu 27, dan għandu jsir b'mod nondiskriminatorju u trasparenti.

4. L-Istati Membri għandhom, meta tiġi trasposta din id-Direttiva, jinfurmaw lill-Kummissjoni dwar il-miżuri kollha adottati biex ikunu sodisfatti l-obbligi tas-servizz universali u tas-servizz pubbliku, inkluż il-protezzjoni tal-konsumatur u dik ambjentali, u l-effett possibbli tagħhom fuq il-kompetizzjoni nazzjonali u internazzjonali, kemm jekk miżuri bħal dawn ikunu jeħtieġu deroga minn din id-Direttiva kif ukoll jekk le. Huma għandhom sussegwentement jinfurmaw lill-Kummissjoni kull sentejn dwar kwalunkwe bdil għal dawk il-miżuri, kemm jekk dawn ikunu jeħtieġu xi deroga minn din id-Direttiva kif ukoll jekk le.

⁽¹⁹⁾ Direttiva (UE) 2018/2001 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Diċembru 2018 dwar il-promozzjoni tal-użu tal-enerġija minn sorsi rinnovabbli (GU L 328, 21.12.2018, p.82).

5. L-Istati Membri jistgħu jiddeciedu li ma japplikawx l-Artikoli 6, 7 u 8 ta' din id-Direttiva, kemm-il darba l-applikazzjoni tagħhom tkun tista' xxejkel, fil-liġi jew fil-verità, il-prestazzjoni tal-obbligi imposti fuq l-imprizi tal-elettriku fl-interess ekonomiku ġenerali, u kemm-il darba l-iżvilupp tal-kummerċ ma jkun affettwat b'tali mod li jkun imur kontra l-interessi tal-Unjoni. L-interessi tal-Unjoni jinkludu, inter alia, il-kompetizzjoni fir-rigward tal-klijenti konformement mal-Artikolu 106 tat-TFUE u ma' din id-Direttiva.

KAPITOLU III

EMANĊIPAZZJONI U PROTEZZJONI TAL-KONSUMATUR

Artikolu 10

Drittijiet kuntrattwali bażiċi

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali kollha jkunu intitolati li jkollhom l-elettriku tagħhom ipprovdut minn fornitur, sugġett għal qbil tal-fornitur, irrispettivament f'liema Stat Membru jkun registrat il-fornitur, sakemm li l-fornitur jimxi mar-regoli dwar il-kummerċ u l-ibbilanċjar applikabbli. F'dak ir-rigward, l-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri kollha meħtieġa biex jiżguraw li proċeduri amministrattivi ma jiddiskriminawx kontra fornituri li diġà huma reġistrati fi Stat Membru ieħor.

2. Mingħajr preġudizzju għar-regoli tal-Unjoni dwar il-protezzjoni tal-konsumatur, b'mod partikolari d-Direttiva 2011/83/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽²⁰⁾ u d-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE ⁽²¹⁾, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali għandhom id-drittijiet ipprovduti fil-paragrafi 3 sa 12 ta' dan l-Artikolu.

3. Il-klijenti finali għandhom id-dritt ta' kuntratt mal-fornitur tagħhom li jispecifika:

- (a) l-identità u l-indirizz tal-fornitur;
- (b) is-servizzi provduti, il-livell tal-kwalità tas-servizzi offruti kif ukoll iż-żmien għall-ewwel konnessjoni;
- (c) it-tipi ta' servizzi ta' manutenzjoni offruti;
- (d) il-mezzi kif tista' tinkiseb informazzjoni aġġornata dwar it-tariffi, il-hlasijiet għall-manutenzjoni applikabbli u l-prodotti jew is-servizzi magħquda kollha;
- (e) it-tul tal-kuntratt, il-kondizzjonijiet għat-tigdid u t-terminazzjoni tal-kuntratt u tas-servizzi, inklużi l-prodotti jew is-servizzi li huma magħquda ma' dawk is-servizzi, u jekk hijiex permessa t-terminazzjoni mingħajr hłas tal-kuntratt;
- (f) kwalunkwe kumpens u arranġamenti ta' rifużjoni li japplikaw jekk il-livelli tal-kwalità tas-servizz kuntrattat ma jintlahqux, inklużi kontijiet mhux korretti jew li jdumu ma jinħarġu;
- (g) il-metodu biex tinbeda proċedura għar-risoluzzjoni ta' tilwima f'konformità mal-Artikolu 26;
- (h) informazzjoni dwar id-drittijiet tal-konsumatur, inkluż informazzjoni dwar il-ġestjoni tal-ilmenti u l-informazzjoni kollha msemmija f'dan il-paragrafu, li hija kkomunikata b'mod ċar fuq il-kont jew fuq is-sit web tal-impriza tal-elettriku,

Il-kondizzjonijiet għandhom ikunu imparzjali u magħrufa sew minn qabel. Fi kwalunkwe każ, din l-informazzjoni għandha tingħata qabel il-konkluzjoni jew il-konferma tal-kuntratt. Fejn xi kuntratti jkunu konkluzi permezz ta' intermedjarji, l-informazzjoni relatata mal-kwistjonijiet msemmija f'dan il-paragrafu għandha wkoll tkun provduta qabel il-konkluzjoni tal-kuntratt.

Klijenti finali għandhom jiġu pprovduti b'sommarju tal-kondizzjonijiet kuntrattwali prinċipali b'mod prominenti u b'lingwaġġ konċiż u sempliċi.

4 Il-klijenti finali għandhom jingħataw avviż xieraq ta' kull intenzjoni li jiġu modifikati l-kondizzjonijiet kuntrattwali u għandhom ikunu infurmati bid-dritt tagħhom li jitterminaw il-kuntratt meta jingħata l-avviż. Il-fornituri għandhom

⁽²⁰⁾ Direttiva 2011/83/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Ottubru 2011 dwar drittijiet tal-konsumatur, li temenda d-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE u d-Direttiva 1999/44/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill u li tħassar id-Direttiva tal-Kunsill 85/577/KEE u d-Direttiva 97/7/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (ĠU L 304, 22.11.2011, p. 64).

⁽²¹⁾ Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawżoli inġusti f'kuntratti mal-konsumatur (ĠU L 95, 21.4.1993, p. 29).

jinnotifikaw lill-klijenti finali tagħhom, b'mod trasparenti u li jinftehem, direttament dwar kwalunkwe aġġustament fil-prezz tal-provvista u r-raġunijiet u l-kondizzjonijiet minn qabel għall-aġġustament, kif ukoll l-ambitu tiegħu, fi żmien xieraq mhux aktar tard minn ġimagħtejn, jew mhux aktar tard minn xahar fil-każ ta' klijenti domestiċi, qabel l-aġġustament jidhol fis-seħh. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jkunu ħielsa li jitterminaw kuntratti jekk ma jaċċettawx il-kondizzjonijiet kuntrattwali godda jew l-aġġustament tal-prezz tal-provvista nnotifikat lilhom mill-fornitur tagħhom.

5. Il-fornituri għandhom jipprovdu lill-klijenti finali b'informazzjoni trasparenti dwar il-prezzijiet u t-tariffi applikabbli u dwar it-termini u l-kondizzjonijiet standards, fir-rigward tal-aċċess għal u l-użu tas-servizzi tal-elettriku.

6. Il-fornituri għandhom joffru lill-klijenti finali b'għażla wiesgħa tal-metodi tal-ħlas. Tali metodi ta' ħlas ma għandhomx jiddiskriminaw b'mod mhux dovut bejn il-klijenti. Kwalunkwe differenza fit-tariffi marbuta mal-metodi tal-ħlas jew ma' sistemi ta' ħlas minn qabel għandha tkun oġġettiva, nondiskriminatorja u proporzjonata u m'għandhiex taqbeż l-ispejjeż diretti mgarrba mill-benefiċjarju għall-użu ta' metodu ta' ħlas speċifiku jew ta' sistema ta' ħlas minn qabel, f'konformità mal-Artikolu 62 tad-Direttiva (UE) 2015/2366 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽²²⁾.

7. Skont il-paragrafu 6, il-klijenti domestiċi li għandhom aċċess għas-sistemi ta' ħlas minn qabel ma għandhomx jitqegħdu fi żvantaġġ mis-sistemi ta' ħlas minn qabel.

8. Il-fornituri għandhom joffru lill-klijenti finali termini ġenerali u kondizzjonijiet ġusti u trasparenti li għandhom jiġu pprovvuti b'lingwaġġ sempliċi u mhux ambigwu u m'għandhomx jinkludu ostakli mhux kuntrattwali għall-eżerċizzju tad-drittijiet tal-konsumaturi, bħaldokumentazzjoni kuntrattwali eċċessiva. Il-klijenti għandhom jiġu protetti kontra l-metodi mhux imparzjali u qarrieqa ta' bejgħ.

9. Il-klijenti finali għandhom id-dritt għal standard tajjeb ta' servizz u indirizzar tal-ilmenti mill-fornituri tagħhom. Il-fornituri għandhom jindirizzaw l-ilmenti b'mod sempliċi, ġust u malajr.

10. Meta jaċċedu għal servizz universali taħt id-dispożizzjonijiet adottati mill-Istati Membri skont l-Artikolu 27, il-klijenti finali għandhom jiġi informati dwar id-drittijiet tagħhom fir-rigward tas-servizz universali.

11. Il-fornituri għandhom jipprovdu lill-klijenti domestiċi b'informazzjoni adegwata dwar miżuri alternattivi għall-iskonnessjoni, biżżejjed minn qabel kwalunkwe skonnessjoni pjanata. Tali miżuri alternattivi jistgħu jirreferi għas-sorsi tal-appoġġ biex tiġi evitata l-iskonnessjoni, pjanijiet ta' ħlas minn qabel, awditjar tal-enerġija, servizzi ta' konsulenza dwar l-enerġija, pjanijiet ta' ħlas alternattivi, konsulenza dwar il-ġestjoni tad-dejn jew moratorji għall-iskonnessjoni u ma jikkostitwixxux spiza ulterjuri għall-klijenti li jkunu qed jaffaċċjaw l-iskonnessjoni.

12. Il-fornituri għandhom jipprovdu lill-klijenti finali b'kont finali ta' għeluq wara kwalunkwe bidla fil-fornitur mhux aktar tard minn sitt ġimgħat wara tali bidla tkun sehhet.

Artikolu 11

Intitolament għal kuntratt tal-elettriku bi prezz dinamiku

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-qafas regolatorju nazzjonali jippermetti lill-fornituri joffru kuntratti tal-elettriku bi prezz dinamiku. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali li għandhom miter intelligenti installat jistgħu jitolbu li jikkonkludu kuntratt tal-elettriku bi prezz dinamiku ma' tal-inqas fornitur wieħed u ma' kull fornitur li għandu aktar minn 200 000 klijent finali.

2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jkunu infurmati kompletament mill-fornituri dwar l-opportunitajiet, l-ispejjeż u r-riskji ta' kuntratti tal-elettriku bi prezz dinamiku bħal dawn u għandhom jiżguraw li l-fornituri huma mitluba jipprovdu informazzjoni lill-klijenti finali kif xieraq, inkluża dwar il-ħtieġa li jiġi installat kejl tal-elettriku adegwat. L-awtoritajiet regolatorji għandhom jissorveljaw l-iżviluppi tas-suq u jivvalutaw ir-riskji li prodotti u servizzi godda jistgħu jimplikaw u jindirizzaw il-prattiki abbużivi.

3. Il-fornituri għandhom jiksbu l-kunsens ta' kull klijent finali qabel dak il-klijent jibdel għal kuntratt dwar prezz dinamiku tal-elettriku.

⁽²²⁾ Direttiva (UE) 2015/2366 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Novembru 2015 dwar is-servizzi ta' pagament fis-suq intern, li temenda d-Direttivi 2002/65/KE, 2009/110/KE u 2013/36/UE u r-Regolament (UE) Nru 1093/2010, u li thassar id-Direttiva 2007/64/KE (ĠUL 337, 23.12.2015, p. 35).

4. Għall-inqas għal perjodu ta' għaxar snin wara li l-kuntratti tal-elettriku bi prezz dinamiku jsiru disponibbli, l-Istati Membri jew l-awtoritajiet regolatorji tagħhom għandhom jissorveljaw, u għandhom jipubblikaw rapport annwalidwar l-iżviluppi ewlenin ta' tali kuntratti, inklużi l-offerti tas-suq, u l-impatt fuq il-kontijiet tal-konsumaturi, u speċifikament il-livell ta' volatilità tal-prezz.

Artikolu 12

Dritt għall-bdil regoli dwar tariffi marbuta mal-bdil

1. Il-bdil ta' fornitur jew ta' parteċipant tas-suq involut f'aggregazzjoni għandu jsir fl-iqsar żmien possibbli. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li klijent li jixtieq jibdel il-fornitur jew il-partiċipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni, filwaqt li jirrispetta l-kondizzjonijiet kuntrattwali, jkun intitolat għal tali bidla fi żmien massimu ta' tliet gimgħat mid-data tat-talba. Sa mhux aktar tard mill-2026, il-proċess tekniku tal-bdil tal-fornitur m'għandux jiehu aktar minn 24 siegħa u għandu jkun possibbli fi kwalunkwe jum ta' xogħol.
2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li tal-inqas il-klijenti domestiċi u l-intrapriżi ż-żgħar ma jehlu l-ebda tariffi marbuta mal-bdil.
3. B'deroga mill-paragrafu 2, l-Istati Membri jistgħu jippermettu lill-fornitur jew lill-partiċipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni jimponu fuq il-klijenti tariffi għat-terminazzjoni tal-kuntratt fejn daww il-klijenti volontarjament itemmu kuntratti għal terminu fiss, bi prezz fiss ta' provvista tal-elettriku qabel dawn ma jkunu mmaturaw, dment li tali tariffi jkunu parti minn kuntratt li l-klijent ikun daħal għalih volontarjament u li tali tariffi jiġu kkomunikati b'mod ċar lill-klijent qabel ma jidhol għall-kuntratt. Tariffi bħal dawn għandhom ikunu proporzjonati u m'għandhomx jeċċedu t-telf ekonomiku dirett għall-fornitur jew il-partiċipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni li jirriżultaw mit-terminazzjoni mill-klijent tal-kuntratt, inkluż l-ispejjeż ta' kwalunkwe investimenti magħquda jew servizzi li diġà jkunu ġew provduti lill-klijent bħala parti mill-kuntratt. L-oneru li jiġi pprovat it-telf ekonomiku dirett għandu jkun fuq il-fornitur jew fuq il-partiċipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni, u l-permissibbiltà tat-tariffi għat-terminazzjoni tal-kuntratt għandha tiġi mmonitorjata mill-awtorità regolatorja, jew minn awtorità kompetenti nazzjonali oħra.
4. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li d-dritt tal-bdil tal-fornitur jew il-partiċipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni jingħata lill-klijenti b'mod mhux diskriminatorju fir-rigward tal-ispiza, l-isforz u l-hin.
5. Il-klijenti domestiċi għandhom ikunu intitolati jipparteċipaw fi skemi ta' bdil kollettiv. L-Istati Membri għandhom inehhu l-ostakli regolatorji jew amministrattivi kollha għall-bdil kollettiv, filwaqt li jipprovdu qafas li jiżgura l-oġġla livell ta' protezzjoni għall-konsumaturi biex jevitaw kwalunkwe Prattika abbużiva.

Artikolu 13

Kuntratt ta' aggregazzjoni

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti kollha jkunu hielsa li jixtru u jbiegħu s-servizzi tal-elettriku, inkluż aggregazzjoni, minbarra l-provvista, irrispettivament mill-kuntratt tagħhom ta' provvista tal-elettriku u mill-impriza tal-elettriku li jagħzlu huma.
2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, meta klijent finali jkun jixtieq jikkonkludi kuntratt ta' aggregazzjoni, il-klijent finali jkun intitolat jagħmel dan mingħajr il-kunsens tal-impriza tal-elettriku tal-klijent finali.

L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-partiċipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni jinfurmaw kompletament lill-klijenti dwar it-termini u l-kondizzjonijiet tal-kuntratti li huma joffrullhom.

3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jkunu intitolati jirċievu d-data kollha rilevanti tar-rispons tad-domanda jew id-data dwar l-elettriku pprovdut jew mibjugħ mingħajr hlas għall-inqas kull perijodu li għalih jinhareg il-kont jekk dan jintalab mill-klijent.
4. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li d-drittijiet imsemmija fil-paragrafi 2 u 3 jingħataw lill-klijenti finali kollha b'mod mhux diskriminatorju fir-rigward ta' spiza, sforz jew żmien. B'mod partikolari, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti ma jkunux soġġetti għal rekwiżiti tekniċi u amministrattivi, proċeduri jew imposti diskriminatorji min-naħa tal-fornitur tagħhom abbażi ta' jekk għandhomx kuntratt ma' partiċipant fis-suq involut f'aggregazzjoni.

*Artikolu 14***Ghodod ghat-tqabbil**

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li tal-anqas il-klijenti domestiċi u l-mikrointrapriżi b'konsum annwali previst inferjuri għal 100 000 kWh ikollhom aċċess b'xejn, għal tal-anqas għodda waħda għat-tqabbil tal-offerti tal-fornituri, inklużi offerti għall-kuntratti dwar prezz dinamiku tal-elettriku. Il-klijenti għandhom jiġu infurmati dwar id-disponibbiltà ta' tali għodod fil-kontijiet tagħhom jew flimkien magħhom jew b'modi oħra. L-għodda għandhom jissodisfaw tal-inqas ir-reqwiziti li ġejjin:

- (a) ikunu indipendenti mill-partecipanti kollha fis-suq u jiżguraw li l-impriżi tal-elettriku jingħataw trattament ugwali fir-riżultati tat-tiftix;
- (b) jiddivulgaw biċ-ċar lis-sidien tagħhom kif ukoll il-persuna naturali jew ġuridika li topera u tikkontrolla l-għodda, u anke informazzjoni dwar kif inhuma ffinanzjati l-għodod;
- (c) jistabbilixxu kriterji ċari u oġġettivi li fuqhom għandu jkun ibbażat it-tqabbil, inklużi s-servizzi, u jiddivulgawhom;
- (d) jużaw lingwaġġ ċar u mhux ambigwu;
- (e) jipprovdu informazzjoni preċiża u aġġornata u jiddikjaraw il-hin tal-aħħar aġġornament;
- (f) ikunu aċċessibbli għal persuni b'diżabbiltà, billi jkunu perċepibbli, operattivi, komprensibbli, u robusti;
- (g) jipprovdu proċedura effettiva għar-rapportar ta' informazzjoni żbaljata dwar offerti ppublikati; u
- (h) iqabblu filwaqt li jillimitaw id-data personali mitluba għal dik strettement neċessarja għat-tqabbil.

L-Istati Membri għandhom jiżguraw li mill-inqas għodda waħda tkopri s-suq kollu kemm hu. Meta diversi għodod ikopru s-suq, daww l-għodod għandhom jinkludu, b'mod komplut kemm jista' jkun, firxa ta' offerti għall-elettriku li tkopri parti sinifikanti tas-suq u, meta daww l-għodod ma jkoprux is-suq għalkollox, dikjarazzjoni ċara li tgħid hekk, qabel ma jintwerew ir-riżultati.

2. L-għodod imsemmija fil-paragrafu 1 jistgħu jithaddmu minn kwalunkwe entità, inklużi l-kumpaniji privati u awtoritajiet jew korpi pubbliċi.

3. L-Istati Membri għandhom jaħtru awtorità kompetenti waħda li tkun responsabbli għall-hruġ ta' marki ta' fiduċja għall-għodod ta' tqabbil li jissodisfaw ir-reqwiziti stabbiliti fil-paragrafu 1, u sabiex tiżgura li l-għodod għat-tqabbil li għandhom marka ta' fiduċja jibqgħu jissodisfaw ir-reqwiziti stabbiliti fil-paragrafu 1. Dik l-awtorità għandha tkun indipendenti minn kull partecipant tas-suq u operatur ta' għodod tat-tqabbil.

4. L-Istati Membri jistgħu jesigū li l-għodod għat-tqabbil imsemmija fil-paragrafu 1 jinkludu kriterji komparattivi marbuta man-natura tas-servizzi offruti mill-fornituri.

5. Kwalunkwe għodda li tqabbel l-offerti tal-partecipanti fis-suq għandha tkun eliġibbli għal applikazzjoni għal marka ta' fiduċja skont dan l-Artikolu fuq bażi volontarja u mhux diskriminatorja.

6. Permezz ta' deroga mill-paragrafi 3 u 5, l-Istati Membri jistgħu jagħzlu li ma jipprovdux għall-hruġ ta' marki ta' fiduċja għall-għodod ta' tqabbil jekk awtorità jew korp pubbliku jipprovdi għodda ta' tqabbil li tissodisfa r-reqwiziti stabbiliti fil-paragrafu 1.

*Artikolu 15***Klijenti attivi**

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali ikunu intitolati jaġixxu bhala klijenti attivi, mingħajr ma jkunu soġġetti għal reqwiziti tekniċi u reqwiziti, proċeduri u tariffi amministrattivi li jkunu sproporzjonati jew diskriminatorji, u għal imposti tan-netwerk li ma jirriflettux l-ispiża reali.

2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti attivi jkunu:

- (a) intitolati li joperaw direttament jew permezz ta' aggregazzjoni;
- (b) intitolati li jbiegħu elettriku li jiġġeneraw huma stess, inkluż permezz ta' ftehimiet ta' xiri tal-elettriku;

- (c) intitolati li jippartecipaw fi skemi ta' flessibilità u ta' effiċjenza fl-użu tal-enerġija;
 - (d) intitolati li jiddelegaw lil parti terza l-ġestjoni tal-installazzjonijiet meħtieġa għall-attivitajiet tagħhom, inkluż l-installazzjoni, l-operazzjoni, it-trattament u l-manutenzjoni tad-data mingħajr ma dik il-parti terza titqies bħala klijent attiv;
 - (e) soġġetti għal imposti tan-netwerk li jirriflettu l-ispiża, li jkunu trasparenti u mhux diskriminatorji u li jirriflettu, b'mod separat, l-elettriku trazzmess lejn il-grilja, kif ukoll l-elettriku kkunsmat, skont l-Artikolu 59(9) ta' din id-Direttiva u l-Artikolu 18 tar-Regolament (UE) 2019/943, jiżguraw li jikkontribwixxu b'mod adegwat u bilanċjat għall-qsim tal-ispejjeż ġenerali tas-sistema;
 - (f) finanzjarjament responsabbli għall-iżbilanci li johlqu fis-sistema tal-elettriku; saa dan il-punt huma għandhom ikunu partijiet responsabbli għall-bilanċ jew għandhom jiddelegaw ir-responsabbiltà għall-ibbilanċjar tagħhom skont l-Artikolu 5 tar-Regolament (UE) 2019/943.
3. L-Istati Membri jista' jkollhom dispożizzjonijiet differenti applikabbli għal klijenti attivi li jaġixxu individwalment jew flimkien fil-liġi nazzjonali tagħhom, bil-kondizzjoni li d-drittijiet u l-obbligi kollha skont dan l-Artikolu japplikaw għall-klijenti attivi kollha. Kwalunkwe differenza fit-trattament tal-klijenti attivi li jaġixxu flimkien għandha tkun proporzjonata u ġustifikata kif xieraq.
4. L-Istati Membri li għandhom skemi eżistenti li ma jagħmlux il-kontijiet b'mod separat għall-elettriku trazzmess fil-grilja kif ukoll l-elettriku kkunsmat mill-grilja, ma għandhomx jagħtu drittijiet ġodda taht tali skemi wara l-31 ta' Diċembru 2023. Fi kwalunkwe każ, il-klijenti soġġetti għal skemi eżistenti għandhom il-possibbiltà fi kwalunkwe hin li jagħzlu skema ġdida li tkopri separatament l-elettriku trazzmess fil-grilja u l-elettriku kkunsmat mill-grilja bħala l-bażi għall-kalkolu tat-tariffi tan-netwerk.
5. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti attivi li jkunu sidien ta' faċilità tal-ħżin tal-enerġija:
- (a) ikollhom id-dritt għal konnessjoni mal-grilja fi żmien raġonevoli wara t-talba, sakemm jiġu ssodisfatti l-kondizzjonijiet kollha meħtieġa, bħall-ibbilanċjar tar-responsabbiltà u l-metraġġ adegwat;
 - (b) ma jkunu soġġetti għall-ebda tariffa doppja, inklużi tariffi tan-netwerk, għal elettriku maħżun li jibqa' fil-bini tagħhom jew meta jagħtu servizzi ta' flessibilità lill-operaturi tas-sistema;
 - (c) ma jkunux soġġetti għal rekwiżiti ta' licenzjar jew tariffi sproporzjonati;
 - (d) ikunu jistgħu jipprovdu diversi servizzi fl-istess hin, jekk dan ikun teknikament fattibbli.

Artikolu 16

Komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin

1. L-Istati Membri għandhom jipprovdu qafas regolatorju abilitanti għall-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin, biex b'hekk jiżguraw li:
- (a) il-partecipazzjoni f'komunità tal-enerġija taċ-ċittadin tkun miftuħa u volontarja;
 - (b) il-membri jew l-ażżjonisti ta' komunità tal-enerġija taċ-ċittadin jithallew jitolqu mill-komunità, f'liema każ japplika l-Artikolu 12;
 - (c) il-membri jew l-ażżjonisti ta' komunità tal-enerġija taċ-ċittadin ma jtilfux id-drittijiet u l-obbligi tagħhom bħala klijenti domestiċi jew klijenti attivi;
 - (d) soġġett għal kumpens ġust kif ivvalutat mill-awtorità regolatorja, l-operaturi rilevanti tas-sistema tad-distribuzzjoni jikkooperaw mal-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin biex jiġu ffaċilitati t-trasferimenti tal-elettriku fil-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin;
 - (e) il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin huma soġġetti għal proċeduri u tariffi nondiskriminatorji, proporzjonati, ġusti u trasparenti, inkluż firrigward tar-registrazzjoni u l-licenzjar, kif ukoll tariffi tan-netwerk trasparenti, nondiskriminatorji u li jirriflettu l-ispiża f'konformità mal-Artikolu 18 tar-Regolament (UE) 2019/943 u b'hekk jiżguraw li jikkontribwixxu b'mod adegwat u b'bilanċjat għall-qsim tal-ispejjeż globali tas-sistema.

2. L-Istati Membri jistgħu, fil-qafas regolatorju abilitanti, jipprevedu li l-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin:
 - (a) ikunu miftuħa għal parteċipazzjoni transkonfinali;
 - (b) ikunu intitolati jkunu s-sidien ta', jistabbilixxu jew jikru, netwerks ta' distribuzzjoni u li jamministrawhom b'mod awtonomu, skont il-kondizzjonijiet stabbiliti fil-paragrafu 4 ta' dan l-Artikolu;
 - (c) ikunu soġġetti għall-eżenzjonijiet previsti mill-Artikolu 38(2).
3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin:
 - (a) ikunu jistgħu jaċċessaw is-swieq tal-elettriku kollha, direttament jew permezz tal-aggregazzjoni b'mod mhux diskriminatorju;
 - (b) ikunu trattati b'mod proporzjonat u mhux diskriminatorju fir-rigward tal-attivitajiet, id-drittijiet u l-obbligi tagħhom bhala klijenti finali, produttori, fornituri, operatori ta' sistema ta' distribuzzjoni jew parteċipanti fis-suq involuti f'aggregazzjoni;
 - (c) ikunu finanzjarjament responsabbli għall-iżbilanci li joħolqu fis-sistema tal-elettriku; sa dan il-punt huma għandhom ikunu partijiet responsabbli għall-bilanċ jew għandhom jiddelegaw ir-responsabbiltà għall-ibbilanċjar tagħhom skont l-Artikolu 5 tar-Regolament (UE) 2019/943;
 - (d) fir-rigward tal-konsum tal-elettriku li jiġġeneraw huma stess, il-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin jitqiesu bhala klijenti attivi skont il-punt (e) tal-Artikolu 15(2);
 - (e) ikunu intitolati jagħmlu arranġamenti fi hdan il-komunità tal-enerġija taċ-ċittadin għall-qsim tal-elettriku li jiġi prodott permezz tal-unitajiet ta' produzzjoni li jkunu l-proprjetà tal-komunità, soġġett għal rekwiżiti oħrajn stabbiliti f'dan l-Artikolu u soġġett għall-membri tal-komunità li jzommu d-drittijiet u l-obbligi tagħhom bhala klijenti finali.

Għall-finijiet tal-punt (e) tal-ewwel subparagrafu, meta l-elettriku jinqasam, dan għandu jkun mingħajr preġudizzju għall-imposti u t-tariffi tan-netwerk applikabbli, skont analiżi trasparenti tal-ispejjeż u l-benefiċċji tar-riżorsi tal-enerġija distribwita żviluppata mill-awtorità kompetenti nazzjonali.

4. L-Istati Membri jistgħu jiddeciedu li jagħtu lill-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin id-dritt li jmexxu netwerks tad-distribuzzjoni fiż-żona tagħhom ta' operazzjoni u jstabbilixxu l-proċeduri rilevanti, mingħajr ħsara għall-Kapitolu IV jew għal regoli u regolamenti oħrajn li japplikaw għall-operatori tas-sistema tad-distribuzzjoni. Jekk jingħata tali dritt, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin:
 - (a) ikunu intitolati jikkonkludu ftehim dwar l-operazzjoni tan-netwerk tagħhom mal-operatur rilevanti tas-sistema ta' distribuzzjoni jew tas-sistema ta' trażmissjoni li magħhom ikun imqabba in-netwerk tagħhom;
 - (b) huma soġġetti għall-imposti xierqa tan-netwerk fil-punti tal-konnessjoni bejn in-netwerk tagħhom u n-netwerk tad-distribuzzjoni barra l-komunità tal-enerġija taċ-ċittadin u li tali imposti tan-netwerk jieħdu kont b'mod separat għall-elettriku trażmess lejn in-netwerk tad-distribuzzjoni kif ukoll l-elettriku kkunsmat min-netwerk tad-distribuzzjoni barra l-komunità tal-enerġija taċ-ċittadin f'konformità mal-Artikolu 59(7);
 - (c) ma jiddiskriminawx jew jagħmlu ħsara lill-klijenti li jibqgħu konnessi mas-sistema tad-distribuzzjoni.

Artikolu 17

Rispons għad-domanda permezz tal-aggregazzjoni

1. L-Istati Membri għandhom jippermettu u jrawmu l-parteeipazzjoni tar-rispons għad-domanda permezz tal-aggregazzjoni. L-Istati Membri għandhom jippermettu lill-klijenti finali, fosthom dawk li joffru r-rispons tad-domanda permezz tal-aggregazzjoni, li jieħdu sehem flimkien mal-produttori b'mod mhux diskriminatorju fis-swieq tal-elettriku-kollha.
2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-operatori tas-sistemi tat-trażmissjoni u l-operatori tas-sistemi tad-distribuzzjoni, huma u jiksbu servizzi aċċillari, jittrattaw lill-parteeipanti tas-suq involuti fl-aggregazzjoni tar-rispons għad-domanda, b'mod mhux diskriminatorju flimkien mal-produttori abbażi tal-kapaċitajiet tekniċi tagħhom.
3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-qafas regolatorju rilevanti tagħhom ikun fih tal-anqas l-elementi li ġejjin:
 - (a) id-dritt għal kull parteċipant tas-suq involut fl-aggregazzjoni, inkluż l-aggregaturi indipendenti, biex jidhol fis-swieq tal-elettriku mingħajr il-kunsens tal-parteeipanti l-oħra tas-suq;

- (b) regoli trasparenti u mhux diskriminatorji li jassenjaw b'mod ċar ir-rwoli u r-responsabbiltajiet lill-intraprizi u lill-klijenti tal-elettriku kollha;
- (c) regoli u proċeduri nondiskriminatorji u trasparenti għall-iskambju tad-data bejn il-partiċipanti tas-suq involuti fl-aggregazzjoni u intraprizi tal-elettriku oħrajn li jiżguraw aċċess faċli għad-data f'termini ugwali u mhux diskriminatorji filwaqt li jipproteġu kompletament informazzjoni sensittiva kummerċjali u d-data personali tal-klijenti;
- (d) obbligu fuq il-partiċipanti tas-suq impenjati fl-aggregazzjoni li jkunu finanzjarjament responsabbli għall-iżbilanċi li johlqu fis-sistema tal-elettriku; sa dan il-punt huma għandhom ikunu partijiet responsabbli għall-bilanċ jew għandhom jiddelegaw ir-responsabbiltà għall-ibbilanċjar tagħhom skont l-Artikolu 5 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (e) dispożizzjoni għall-klijenti finali li għandhom kuntratt ma' aggregaturi indipendenti li ma għandhomx ikunu soġġetti għal hlasijiet, penali indebiti, jew xi restrizzjonijiet kuntrattwali indebita oħra mill-fornituri tagħhom;
- (f) mekkanizmu għar-riżoluzzjoni ta' tilwim bejn il-partiċipanti tas-suq involuti fl-aggregazzjoni u partiċipanti tas-suq oħrajn, inkluża r-responsabbiltà għal żbilanċi.

4. L-Istati Membri jistgħu jeżiġu li l-imprizi tal-elettriku jew il-klijenti finali partiċipanti jhallsu kumpens finanzjarju lil partiċipanti oħra fis-suq jew lill-partijiet responsabbli mill-ibbilanċjar tal-partiċipanti fis-suq, jekk daww il-partiċipanti fis-suq jew partijiet responsabbli mill-ibbilanċjar huma direttament affettwati mill-attivazzjoni tar-rispons tad-domanda. Tali kumpens finanzjarju ma għandux johlq ostakolu għad-dhul fis-suq għall-partiċipanti tas-suq involuti fl-aggregazzjoni jew ostaklu għall-flessibbiltà. F'tali każijiet, il-kumpens finanzjarju għandu jkun strettament limitat biex ikopri l-ispejjeż li jirriżultaw, imġarrba mill-fornituri tal-klijenti partiċipanti jew mill-partijiet responsabbli mill-ibbilanċjar tal-fornituri matul l-attivazzjoni tar-rispons għad-domanda. Il-metodu ta' kalkolu għall-kumpens jista' jqis il-benefiċċji indotti mill-aggregaturi indipendenti lil partiċipanti oħra fis-suq u, fejn jagħmel dan, l-aggregaturi jew il-klijenti partiċipanti jistgħu jiġu mitluba jikkontribwixxu għal tali kumpens iżda biss jekk u sa fejn il-benefiċċji għall-fornituri kollha, għall-klijenti u għall-partijiet tagħhom responsabbli mill-bilanċ tagħhom ma jeċċedux l-ispejjeż diretti mġarrba. Il-metodu tal-kalkolu għandu jkun suġġett għall-approvazzjoni tal-awtorità regolatorja nazzjonali jew ta' awtorità kompetenti nazzjonali oħra.

5. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-awtoritajiet regolatorji jew, fejn is-sistema legali nazzjonali tagħhom teżiġi hekk, l-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni u l-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni, li jaġixxu f'kooperazzjoni mill-qrib mal-partiċipanti tas-suq u l-klijenti finali, jistabbilixxu ir-rekwiżiti tekniċi tal-partiċipazzjoni fir-rispons tad-domanda fis-swieg tal-elettriku kollha abbażi tal-karatteristiċi tekniċi ta' daww is-swieg u l-kapaċitajiet tar-rispons tad-domanda. Tali rekwiżiti għandhom ikopru partiċipazzjoni li tinvolvi tagħbijiet aggregati.

Artikolu 18

Kontijiet u informazzjoni dwar il-kontijiet

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-kontijiet u l-informazzjoni dwar il-kontijiet ikunu preċiżi, jinftiehem faċilment, ċari, konċiżi, faċli għall-utent u pprezentati b'mod li jiffaċilitaw it-tqabbil mill-klijenti finali. Fuq talba, il-klijenti finali għandhom jirċievu spjegazzjoni ċara u li tiftiehem ta' kif il-kont tagħhom ġie dderivat, speċjalment meta l-kontijiet ma jkunux ibbażati fuq il-konsum attwali.
2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jirċievu l-kontijiet tagħhom u l-informazzjoni dwar il-kontijiet minghajr hlas.
3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jkunu offruti l-għażla ta' kontijiet elettroniki u informazzjoni dwar il-kontijiet u jkunu offruti arrangamenti flessibbli għall-hlas attwali tal-kontijiet.
4. Jekk il-kuntratt jipprovdha għal tibdil futur tal-prodott jew il-prezz jew rohs, dan għandu jkun indikat fuq il-kont flimkien mad-data meta t-tibdil iseħh.
5. L-Istati Membri għandhom jikkonsultaw l-organizzazzjonijiet tal-konsumatur meta jikkunsidraw tibdiliet fir-rekwiżiti għall-kontenut tal-kontijiet.
6. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-kontijiet u l-informazzjoni dwar il-kontijiet jilhqnu r-rekwiżiti minimi stipulati fl-Anness I.

Artikolu 19

Sistemi ta' kejl intelligenti

1. Sabiex tithegġegħ l-effiċjenza fl-enerġija u tingħata ċerta setgħa tal-klijenti finali, l-Istati Membri, jew meta l-Istat Membru jkollu dispożizzjonijiet għal dawn, l-awtorità regolatorja għandhom jirrakkomandaw b'mod qawwi li l-imprizi tal-elettriku u parteċipanti oħra fis-suq jottimizzaw l-użu tal-elettriku, inter alia billi jipprovdu servizzi ta' ġestjoni tal-enerġija, l-iżvilupp ta' formuli innovattivi ta' tariffi u jintroduċu sistemi ta' kejl intelligenti li huma interoperabbli b'mod partikolari b'sistemi ta' ġestjoni tal-enerġija tal-konsumaturi u bi grilji intelligenti, skont ir-regoli applikabbli tal-Unjoni dwar il-protezzjoni tad-data.
2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw l-introduzzjoni fit-territorji tagħhom ta' sistemi ta' kejl intelligenti li għandhom jappoġġjaw il-parteeipazzjoni attiva tal-klijenti fis-suq tal-elettriku. Tali introduzzjoni tista' tkun soġġetta għal valutazzjoni tal-kost-benefiċċji li għandha ssir skont il-prinċipji stipulati fl-Anness II.
3. L-Istati Membri li jissoktaw bl-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti għandhom jadottaw u jipubblikaw ir-rekwiżiti funzjonali minimi u tekniċi għas-sistemi ta' kejl intelligenti li jkunux se jiġu introdotti fit-territorji tagħhom, skont l-Artikolu 20 u l-Anness II. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li daww is-sistemi ta' kejl intelligenti jkunu interoperabbli u li jkunu kapaċi jipprovdu output għas-sistemi ta' ġestjoni tal-enerġija tal-konsumaturi. F'dak ir-rigward, l-Istati Membri għandhom iqisu l-użu tal-istandards disponibbli rilevanti, inklużi daww tal-interoperabbiltà, l-aqwa prattiki u l-importanza tal-iżvilupp ta' grilji intelligenti u l-iżvilupp tas-suq intern għall-elettriku.
4. L-Istati Membri li jissoktaw bl-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jikkontribwixxu għall-ispejjeż assoċjati tal-introduzzjoni b'mod trasparenti u mhux diskriminatorju filwaqt li jieħdu kont tal-benefiċċji fit-tul għall-katina tal-provvista kollha kemm hi. L-Istati Membri, jew meta jkun ippreveda hekk Stat Membru, l-awtoritajiet kompetenti maħtura, għandhom jimmonitorjaw tali introduzzjoni regolament fit-territorji tagħhom sabiex isegwut-twassil tal-benefiċċjigħall-konsumaturi.
5. Fejn l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti tkun giet ivvalutata b'mod negattiv b'riżultat tal-valutazzjoni tal-kost-benefiċċji msemmija fil-paragrafu 2, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li din il-valutazzjoni tiġi riveduta minn tal-inqas kull erba' snin, jew aktar ta' spiss, b'rispons għall-bidliet sinifikanti fis-suppożizzjonijiet sottostanti u b'rispons għall-iżviluppi teknoloġiċi u tas-suq. L-Istati Membri għandhom jinnotifikaw lill-Kummissjoni bir-riżultat tal-valutazzjoni aġġornata tagħhom tal-kost-benefiċċji malli dan isir disponibbli.
6. Id-dispożizzjonijiet f'din id-Direttiva dwar is-sistemi ta' kejl intelligenti għandhom japplikaw għall-installazzjonijiet futuri u għall-installazzjonijiet li jissostitwixxi kejl intelligenti eqdem. Is-sistemi ta' kejl intelligenti li diġà huma installati, jew għalihom "il-bidu tax-xogħol" beda qabel l-4 ta' Lulju 2019, jistgħu jibqgħu jaħdmu tul il-hajja tagħhom iżda, fil-każ ta' sistemi ta' kejl intelligenti li ma jissodisfawx ir-rekwiżiti tal-Artikolu 20 u l-Anness II, ma jibgħux jaħdmu wara l-5 ta' Lulju 2031.

Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, "il-bidu tax-xogħol" tfisser jew il-bidu tax-xogħol ta' kostruzzjoni fuq l-investment jew l-ewwel impenn vinkolanti biex jiġi ordnat tagħmir jew impenn ieħor li jagħmel l-investment irriversibbli, skont liema jsehħ l-ewwel. Ix-xiri tal-art u xogħlijiet ta' preparazzjoni bħall-kisba ta' permessi u t-tweqqif ta' studji preliminari ta' fattibbiltà ma jitqisux bħala l-bidu tax-xogħol. Fir-rigward ta' "take-overs", "il-bidu tax-xogħol" tfisser il-mument li fih jiġu akkwistati l-assi li jkunu konnessi direttament mal-istabiliment akkwistat.

Artikolu 20

Funzjonalitajiet ta' sistemi ta' kejl intelligenti

Fejn l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti tkun giet ivvalutata b'mod pożittiv b'riżultat tal-valutazzjoni tal-kost-benefiċċji msemmija fl-Artikolu 19(2), jew fejn sistemi ta' kejl intelligenti ikunu gew introdotti b'mod sistematiku wara l-4 ta' Lulju 2019, l-Istati Membri għandhom jintroduċu sistemi ta' kejl intelligenti f'konformità mal-istandards Ewropew, Anness II, u r-rekwiżiti li ġejjin:

- (a) is-sistemi ta' kejl intelligenti għandhom ikejlu b'mod preċiż il-konsum reali tal-elettriku u għandhom ikunu kapaċi jipprovdu informazzjoni dwar il-hin reali tal-użu lill-klijenti finali. Id-data storika tal-konsum ivvalidata għandha tkun disponibbli faċilment u b'mod sigur u tidher lill-klijenti finali fuq talba u mingħajr hłas ulterjuri. Id-data tal-konsum f'hin kwazi reali mhux ivvalidata għandha wkoll issir disponibbli faċilment u b'mod sigur għall-klijenti finali mingħajr hłas ulterjuri, permezz ta' interfaċċja standardizzata jew permezz ta' aċċess remot, bil-għan li jiġu sostnuti l-programmi awtomatizzati tal-effiċjenza tal-enerġija, tar-rispons tad-domanda u servizzi oħra;

- (b) is-sigurtà tas-sistemi ta' kejl intelligenti u tal-komunikazzjoni tad-data għandha tikkonforma mar-regoli rilevanti dwar is-sigurtà tal-Unjoni, filwaqt li jitqiesu l-aqwa tekniki disponibbli biex jiġi żgurat l-ogħla livell possibbli ta' harsien taċ-ċibersigurtà waqt li jitqiesu l-ispejjeż u l-prinċipju ta' proporzjonalità;
- (c) il-protezzjoni tal-privatezza tal-klijenti finali u tad-data tagħhom għandha tikkonforma mar-regoli rilevanti tal-Unjoni dwar il-protezzjoni tad-data u l-privatezza;
- (d) l-operaturi tal-kejl għandhom jiżguraw li l-kejl tal-klijenti attivi li jgħaddu l-elettriku fil-grilja jistgħu ikejlu l-elettriku mgħoddi fil-grilja mill-proprjetà tal-klijenti attivi;
- (e) jekk il-klijenti finali jitolbu hekk, id-data dwar l-elettriku li għaddew fil-grilja u d-data dwar il-konsum tal-elettriku tagħhom għandha titqiegħed għad-dispożizzjoni tagħhom, skont l-atti ta' implimentazzjoni adottati skont l-Artikolu 24, permezz ta' interfaċċja ta' komunikazzjoni standardizzata jew aċċess remot, jew għal parti terza li tagħxi fisimhom, f'format li jinftehem faċilment, biex ikunu jistgħu jqabblu offerti li fil-fatt ikunu paragonabbli;
- (f) il-klijenti finali għandhom jingħataw pariri u informazzjoni xierqa qabel jew fil-mument tal-installazzjoni ta' kejl intelligenti, b'mod partikolari fir-rigward tal-potenzjal sħiħ tagħhom fir-rigward tal-ġestjoni tal-qari tal-miter u l-monitoraġġ tal-konsum tal-enerġija, u dwar il-ġbir u l-ipproċessar tad-data personali f'konformità mar-regoli applikabbli tal-Unjoni dwar il-protezzjoni tad-data;
- (g) is-sistemi tal-kejl intelligenti għandhom jippermettu li l-klijenti finali jkun soġġetti għal kejl u tpaċija fl-istess riżoluzzjoni ta' hin bħal tal-perjodu ta' saldu tal-izbilanċ fis-suq nazzjonali.

Għall-finijiet tal-punt (e) tal-ewwel subparagrafu, għandu jkun possibbli li l-klijenti finali jaċċessaw d-data dwar il-kejl tagħhom jew li jittrażmettuha lil parti oħra mingħajr ebda hlas addizzjonali u b'konformità mad-dritt tagħhom ta' portabbiltà tad-data skont ir-regoli tal-Unjoni dwar il-protezzjoni tad-data.

Artikolu 21

Intitolament għal miter intelligenti

1. Fejn l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelligenti tingħata valutazzjoni negattiva b'riżultat tal-valutazzjoni tal-kost-benefiċċji msemmija fl-Artikolu 19(2) u fejn sistemi ta' kejl ma jiġux introdotti b'mod sistematiku, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li kull klijent finali jkun intitolat fuq talba, filwaqt li jgarrab l-ispejjeż assoċjati, għall-installazzjoni jew, fejn ikun il-każ, għat-titjib, b'kondizzjonijiet ġusti, raġonevoli u kosteffikaċi, ta' miter intelligenti:

- (a) meta jkun teknikament fattibbli, jkun mgħammar bil-funzjonalitajiet imsemmija fl-Artikolu 20, jew b'sett minimu ta' funzjonalitajiet li għandhom jiġu ddefiniti u ppubblikata mill-Istati Membri fuq livell nazzjonali u skont l-Anness II,
- (b) jkun interoperabbli u kapaci jwassal il-konnettività mixtieqa tal-infrastruttura tal-kejl mas-sistemi għall-ġestjoni tal-enerġija tal-konsumaturi f'hin kważi reali.

2. Fil-kuntest ta' talba tal-klijent għal miter intelligenti skont il-paragrafu 1, l-Istati Membri jew, fejn l-Istat Membru jkun stipula hekk, l-awtoritajiet kompetenti mahtura, għandhom:

- (a) jiżguraw li l-offerta lill-klijent finali li titlob l-installazzjoni ta' miter intelligenti tgħid b'mod esplicitu u tiddekrivi b'mod ċar:
 - (i) il-funzjonijiet u l-interoperabbiltà li jistgħu jiġu appoġġati mill-miter intelligenti u s-servizzi li huma fattibbli kif ukoll il-benefiċċji li jistgħu jinkisbu realistikament permezz ta' miter intelligenti f'dak il-mument partikolari;
 - (ii) kwalunkwe spejjeż assoċjati li jithallsu mill-klijent finali;
- (b) jiżguraw li jkun installat f'perjodu raġonevoli ta' zmien u mhux aktar tard minn erba' xhur wara t-talba tal-klijent;
- (c) b'mod regolari, u tal-anqas kull sentejn, jirrevedu u jipubblikaw l-ispejjeż assoċjati, u jsegwu l-evoluzzjoni tal-ispejjeż b'riżultat tal-iżviluppi teknoloġiċi u aġġornamenti potenzjali tas-sistema ta' kejl.

*Artikolu 22***Kejl konvenzjonali**

1. Meta l-klijenti finali ma jkollhomx miter intelliġenti, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jiġu pprovduti b'miters konvenzjonali individwali li jkejlu b'mod preċiż il-konsum reali tagħhom.
2. L-Istati membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jkunu jistgħu jaqraw faċilment il-kejl konvenzjonali tagħhom, direttament jew indirettament permezz ta' interfaċċja online jew permezz ta' interfaċċja xierqa oħra.

*Artikolu 23***Ġestjoni tad-data**

1. Huma u jistabbilixxu r-regoli dwar il-ġestjoni u l-iskambju tad-data, l-Istati Membri, jew meta l-Istat Membru jkun ippreveda hekk, l-awtoritajiet kompetenti mahtura għandhom jispeċifikaw ir-regoli dwar l-aċċess għad-data tal-klijent finali min-naħa ta' partijiet elegibbli skont dan l-Artikolu u l-qafas ġuridiku applikabbli tal-Unjoni. Għall-finijiet ta' din id-Direttiva, id-data għandha tinftehem li tinkludi data dwar il-kejl u l-konsum kif ukoll data meħtieġa biex il-klijenti jibdlu fornitur, rispons tad-domanda u servizzi oħra.
2. L-Istati Membri għandhom jorganizzaw il-ġestjoni tad-data sabiex jiżguraw aċċess u skambju effiċjenti u sigur tad-data, kif ukoll protezzjoni tad-data u sigurtà tad-data.

Indipendentement mid-data fil-mudell ta' ġestjoni tad-data applikata f'kull Stat Membru, il-partijiet responsabbli għall-ġestjoni tad-data għandhom jipprovdu aċċess għad-data tal-klijent finali lil kwalunkwe parti eligibbli skont il-paragrafu 1. Il-partijiet eligibbli għandu jkollhom id-data rikjesta għad-dispożizzjoni tagħhom b'mod mhux diskriminatorju u simultanament. L-aċċess għad-data għandu jkun faċli u l-proċeduri rilevanti sabiex jinkiseb aċċess għad-data għandhom ikunu pubblikament disponibbli.

3. Ir-regoli dwar l-aċċess għad-data u l-ħżin tad-data għall-finijiet ta' din id-Direttiva għandhom jikkonformaw mal-liġi rilevanti tal-Unjoni.

L-ipproċessar tad-data personali fi ħdan il-qafas ta' din id-Direttiva għandu jsir skont ir-Regolament (UE) 2016/679.

4. L-Istati Membri, jew meta l-Istat Membru jkun stipula hekk, l-awtoritajiet kompetenti deżinjati, għandhom jawtorizzaw u jiċċertifikaw jew, fejn applikabbli, jissorveljaw il-partijiet responsabbli għall-ġestjoni tad-data, biex jiżguraw li dawn jikkonformaw mar-rekwiżiti ta' din id-Direttiva.

Mingħajr preġudizzju għall-kompiti tal-uffiċjali tal-protezzjoni tad-data skont ir-Regolament (UE) 2016/679, l-Istati Membri jistgħu jiddeciedu li jesigu li l-partijiet responsabbli għall-ġestjoni tad-data jaħtru uffiċjali ta' konformità li għandhom ikunu responsabbli għall-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-miżuri mehuda minn daww il-partijiet biex jiżguraw aċċess mhux diskriminatorju għad-data u l-konformità mar-rekwiżiti ta' din id-Direttiva.

L-Istati Membri jistgħu jaħtru uffiċjali jew il-korpi tal-konformità msemmija fil-punt (d) tal-Artikolu 35(2) ta' din id-Direttiva sabiex jissodisfaw l-obbligi taht dan il-paragrafu.

5. Il-klijenti finali m'għandhom jintalbu l-ebda hlas addizzjonali għall-aċċess għad-data tagħhom jew għal talba biex id-data tagħhom issir disponibbli.

L-Istati Membri għandhom ikunu responsabbli għall-istabbiliment tal-ispejjeż rilevanti għall-aċċess għad-data mill-partijiet eligibbli.

L-Istati Membri, jew meta jkun ippreveda hekk Stat Membru, l-awtoritajiet kompetenti mahtura, għandhom jiżguraw li kwalunkwe spejjeż imposti minn entitajiet regolati li jipprovdu servizzi tad-data jkunu raġonevoli u debitament iġġustifikati.

*Artikolu 24***Rekwiżiti ta' interoperabbiltà u proċeduri għall-aċċess għad-data**

1. Bil-ghan li tiġi promossa l-kompetizzjoni fis-suq tal-konsumaturi u biex jiġu evitati spejjeż amministrattivi eċċessivi, l-Istati Membri għandhom jiffaċilitaw l-interoperabbiltà shiħa tas-servizzi tal-enerġija fl-Unjoni.

2. Il-Kummissjoni għandha tadotta, permezz ta' atti ta' implimentazzjoni, rekwiżiti ta' interoperabbiltà u proċeduri nondiskriminatorji u trasparenti għall-aċċess għad-data msemmija fl-Artikolu 23(1). Dawk l-atti ta' implimentazzjoni għandhom jiġu adottati skont il-proċedura konsultattiva msemmija fl-Artikolu 68(2).
3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-imprizi tal-elettriku japplikaw ir-rekwiżiti u l-proċeduri ta' interoperabbiltà għall-aċċess għad-data msemmija fil-paragrafi 2. Dawk ir-rekwiżiti u proċeduri għandhom ikunu bbażati fuq prattiki nazzjonali eżistenti.

Artikolu 25

Punti singoli ta' kuntatt

L-Istati Membri għandhom jiżguraw l-implimentazzjoni ta' punti singoli ta' kuntatt, sabiex jipprovdu lill-klijenti bl-informazzjoni kollha meħtieġa dwar id-drittijiet tagħhom, il-liġi applikabbli u l-mekkaniżmi ta' riżoluzzjoni ta' tilwim li għandhom għad-dispożizzjoni tagħhom f'każ ta' tilwima. Tali punti ta' kuntatt singoli jistgħu jkunu parti minn punti ta' informazzjoni generali għall-konsumatur.

Artikolu 26

Dritt għar-riżoluzzjoni barra l-qorti ta' tilwim

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti finali jkollhom aċċess għal l-mekkaniżmi barra l-qorti li jkunu sempliċi, ġusti, trasparenti, indipendenti, effikaċi u effiċjenti għar-riżoluzzjoni ta' tilwim fir-rigward tad-drittijiet u l-obbligi stabbiliti skont din id-Direttiva, permezz ta' mekkaniżmu indipendenti bhall-ombudsman tal-enerġija jew korp tal-konsumaturi, jew permezz ta' awtorità regolatorja. Meta klijent finali huwa konsumatur skont it-tifsira tad-Direttiva 2013/11/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽²³⁾, tali mekkaniżmi barra l-qorti għar-riżoluzzjoni ta' tilwim għandhom jikkonformaw mar-rekwiżiti tal-kwalità tad-Direttiva 2013/11/UE u għandhom jipprovdu, fejn meħtieġ, għal sistemi ta' rifiżjoni u kumpens.
2. Fejn meħtieġ, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-entitajiet tar-riżoluzzjoni alternattiva ta' tilwim jikkooperaw biex jipprovdu mekkaniżmi barra l-qorti li jkunu sempliċi, ġusti, trasparenti, indipendenti, effikaċi u effiċjenti għar-riżoluzzjoni ta' tilwim, għal kwalunkwe tilwima li tinqala' minn prodotti jew servizzi li huma magħquda ma' kwalunkwe prodott jew servizz li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva.
3. Il-partecipazzjoni tal-imprizi tal-elettriku f'mekkaniżmi barra l-qorti għar-riżoluzzjoni ta' tilwim għal klijenti domestiċi għandha tkun obligatorja sakemm l-Istat Membru ma jurix lill-Kummissjoni li mekkaniżmi oħra huma ugwalment effettivi.

Artikolu 27

Servizz universali

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti domestiċi kollha, u, fejn l-Istati Membri jqisu adatt, l-imprizi ż-żgħar, ikunu jgawdu servizzi universali, jiġifieri d-dritt li jkunu fornuti b'elettriku ta' kwalità speċifikata fit-territorju tagħhom bi prezzijiet kompetittivi, kumparabbli faċilment u b'mod ċar, trasparenti u nondiskriminatorji. Biex ikun żgurat il-forniment ta' servizz universali, l-Istati Membri jistgħu jaħtru fornitur bhala l-aħħar għażla tagħhom. L-Istati Membri għandhom jimponu fuq l-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni l-obbligu li jgħaqqdu lill-klijenti man-netwerk tagħhom skont it-termini, kondizzjonijiet u tariffi li jkunu stabbiliti konformement mal-proċedura stabbilita fl-Artikolu 59(7). Din id-Direttiva ma xxeġkilx lill-Istati Membri milli jsaħħu l-pożizzjoni tas-suq tal-klijenti domestiċi u klijenti mhux domestiċi żgħar u ta' daqs medju billi jippromwovu l-possibilitajiet għall-aggregazzjoni volontarja tar-rappreżentanza għal dik il-klassi ta' klijenti.
2. Il-paragrafu 1 għandu jiġi implimentat b'mod trasparenti u non-diskriminatorju u ma għandux ifixkel l-għażla hielsa tal-fornitur prevista fl-Artikolu 4.

⁽²³⁾ Direttiva 2013/11/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-21 ta' Mejju 2013 dwar is-soluzzjoni alternattiva għat-tilwim tal-konsumaturi u li temenda r-Regolament (KE) Nru 2006/2004 u d-Direttiva 2009/22/KE (id-Direttiva dwar l-ADR tal-konsumaturi) (ĠU L 165, 18.6.2013, p. 63).

*Artikolu 28***Klijenti vulnerabbli**

1. L-Istati Membri għandhom jiehdu l-miżuri adatti biex jiproteġu lill-klijenti finali, u għandhom jiżguraw, b'mod partikolari, li jkun hemm salvagwardji adegwati biex jiproteġu lill-klijenti vulnerabbli. F'dan il-kuntest, kull Stat Membru għandu jiddefinixxi il-kunċett ta' klijenti vulnerabbli li jista' jirreferi għall-faqar enerġetiku u, fost l-oħrajn, għall-projbizzjoni tal-iskonnessjoni ta' dawn il-klijenti fi żminijiet kritiċi. Il-kunċett ta' klijenti vulnerabbli jista' jinkludi livelli ta' dhul, is-sehem ta' nfiq ta' enerġija tad-dhul disponibbli, l-effiċjenza fl-enerġija tad-djar, id-dipendenza kritika fuq taġmir elettriku għal raġunijiet ta' saħħa, età jew kriterji oħra. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li d-drittijiet u l-obbligi marbutin mal-klijenti vulnerabbli jiġu applikati. B'mod partikolari, għandhom jiehdu miżuri biex jiproteġu lill-klijenti f'żoni remoti. Dawn għandhom jiżguraw livelli għolja ta' protezzjoni tal-konsumatur, partikolarment fejn jikkonċerna t-trasparenza dwar termini u kondizzjonijiet kuntrattwali, informazzjoni ġenerali, u mekkaniżmi ta' riżoluzzjoni ta' tilwim.

2. L-Istati Membri għandhom jiehdu miżuri xierqa, bħalma humali jingħataw benefiċċji permezz tas-sistemi ta' sigurtà soċjali tagħhom biex tiġi żgurata l-provvista neċessarja lill-klijenti vulnerabbli jew tal-appoġġ għat-titjib fuq l-effiċjenza fl-enerġija, biex tindirizza l-faqar enerġetiku meta jiġi identifikat skont il-punt (d) tal-Artikolu 3(3) tar-Regolament (UE) 2018/1999, inkluż fil-kuntest iktar wiesgħa tal-faqar. Tali miżuri m'għandhomx ifixklu l-ftuħ effettiv tas-suq spjegat fl-Artikolu 4 u l-iffunzjonar tas-suq u għandhom jiġu notifikati lill-Kummissjoni, fejn dan ikun rilevanti, skont l-Artikolu 9(4). Tali notifiċi jistgħu jinkludu wkoll miżuri li tteħdu fi hdan is-sistema ġenerali ta' sigurtà soċjali.

*Artikolu 29***Faqar enerġetiku**

Meta jiġi vvalutat l-għadd ta' unitajiet domestiċi f'qagħda ta' faqar enerġetiku skont il-punt (d) tal-Artikolu 3(3) tar-Regolament (UE) 2018/1999, l-Istati Membri għandhom jistabbilixxu u jipubblikaw sett ta' kriterji li jistgħu jinkludu dhul baxx, nefqa għolja tal-introjtu disponibbli fuq l-enerġija u effiċjenza enerġetika baxxa.

Il-Kummissjoni għandha ttipprovdi gwida dwar id-definizzjoni ta' "għadd sinifikanti ta' unitajiet domestiċi f'faqar enerġetiku" f'dan il-kuntest u fil-kuntest tal-Artikolu 5(5), billi titlaq mill-premessa li kwalunkwe proporzjon tal-unitajiet domestiċi fil-faqar enerġetiku jista' jitqies bħala wiehed sinifikanti.

*KAPITOLU IV***IT-THADDIM TAS-SISTEMA TAD-DISTRIBUZZJONI***Artikolu 30***Il-ħatra tal-operatori ta' sistemi ta' distribuzzjoni**

L-Istati Membri għandhom jaħtru jew għandhom jesigū minn impriżi li jkunu proprjetarji jew responsabbli ta' sistemi ta' distribuzzjoni li jaħtru, wiehed jew iktar operatori tas-sistema ta' distribuzzjoni għal perjodu ta' zmien li għandu jiġi determinat mill-Istati Membri, wara li dawn ikunu kkunsidraw l-effiċjenza u l-bilanċ ekonomiku.

*Artikolu 31***Il-kompiti ta' operatori ta' sistemi ta' distribuzzjoni**

1. L-operatur tas-sistema tad-distribuzzjoni għandu jkun responsabbli li jiżgura l-kapaċità fuq perjodu ta' zmien twil tas-sistema biex tlaħhaq ma' domanda raġjonevoli għad-distribuzzjoni tal-elettriku, għall-operazzjoni, il-manutenzjoni u l-iżvilupp taht kondizzjonijiet ekonomiċi ta' sistema ta' distribuzzjoni tal-elettriku li tkun tajba, ta' min jafdaha u effiċjenti, partikolarment f'dak li għandu x'jaqsam l-ambjent u l-effiċjenza enerġetika.

2. Fi kwalunkwe każ, l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni ma għandux jiddiskrimina bejn utenti tas-sistema jew bejn klassijiet ta' utenti tas-sistema, partikolarment favur l-impriżi relatati tiegħu.

3. L-operatur tas-sistema tad-distribuzzjoni għandu jipprovdi lill-utenti tas-sistema bl-informazzjoni li dawn ikunu jeħtieġu għall-aċċess effiċjenti għal, inkluż l-użu, tas-sistema.

4. Stat Membru jista' jeżiġi li l-operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni, fid-dispaċċ ta' installazzjonijiet ta' generazzjoni, jagħti prijorità lil installazzjonijiet ta' generazzjoni li jużaw sorsi rinnovabbli jew li jużaw il-koġenerazzjoni b'effiċjenza għolja, f'konformità mal-Artikolu 12 tar-Regolament (UE) 2019/943.
5. Kull operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni għandu jaġixxi bhala faċilitatur tas-suq newtrali fl-akkwist tal-enerġija li juża biex ikopri t-telf fl-enerġijafis-sistema tiegħu skont proċeduri trasparenti, mhux diskriminatorji u bbażati fuq is-suq, fejn dan ikollu tali funzjoni.
6. Fejn operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni jkun responsabbli għall-akkwist ta' prodotti u servizzi meħtieġa għat-thaddim effiċjenti, affidabbli u sigur tas-sistema ta' distribuzzjoni, ir-regoli adottati mill-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għal dak l-ghan għandhom ikunu oġġettivi, trasparenti, nondiskriminatorji, u għandhom jiġu żviluppati b'koordinazzjoni mal-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni u parteċipanti oħra rilevanti tas-suq. It-termini u l-kondizzjonijiet, inklużi regoli u tariffi fejn dawn ikunu applikabbli, għall-forniment ta' tali prodotti u servizzi lill-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni għandhom jiġu stabbiliti konformement mal-Artikolu 59(7) b'mod nondiskriminatorju u li jirrifletti l-ispejjeż u għandhom jiġu ppubblikati.
7. Fit-tweġġiq tal-kompiti msemmija fil-paragrafu 6, l-operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni għandu jakkwista s-servizzi anċillari mhux tal-frekwenza meħtieġa għas-sistema tiegħu skont proċeduri trasparenti, nondiskriminatorji u bbażati fuq is-suq, sakemm l-awtorità regolatorja ma tkunx qieset li l-forniment ibbażat fuq is-suq ta' servizzi anċillari mhux tal-frekwenza huwa ekonomikament mhux effiċjenti u tkun tat deroga. L-obbligu li jiġu akkwistati servizzi anċillari mhux tal-frekwenza ma japplikax għal komponenti integrati għalkollox tan-netwerk.
8. L-akkwist tal-prodotti u servizzi msemmija fil-paragrafu 6 għandu jiżgura l-partecipazzjoni effettiva tal-partecipanti kollha tas-suq, inkluż parteċipanti tas-suq li joffru enerġija minn sorsi rinnovabbli, parteċipanti tas-suq impenjati fir-rispons tad-domanda, operaturi tal-faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija u parteċipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni, b'mod partikolari billi l-awtoritajiet regolatorji u l-operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni, f'kooperazzjoni mill-qrib mal-partecipanti kollha fis-suq, kif ukoll operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni, ikunu meħtieġa jstabbilixxu rekwiżiti tekniċi għall-partecipazzjoni f'dawk is-swieq abbażi tal-karatteristiċi tekniċi ta' dawk is-swieq u l-kapaċitajiet tal-partecipanti kollha fis-suq.
9. L-operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni għandhom jikkooperaw mal-operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni għall-partecipazzjoni effettiva tal-partecipanti fis-suq konnessi mal-grilja tagħhom fis-swieq bl-immnut, bl-ingrossa u ta' bbilanċjar. Il-forniment ta' servizzi ta' bbilanċjar li jirriżultaw minn riżorsi li jinsabu fis-sistema ta' distribuzzjoni għandu jiġi maqbul mal-operatur rilevanti tas-sistema ta' trażmissjoni f'konformità mal-Artikolu 57 tar-Regolament (UE) 2019/943 u l-Artikolu 182 tar-Regolament tal-Kummissjoni (UE) 2017/1485 ⁽²⁴⁾.
10. L-Istati Membri jew l-awtoritajiet kompetenti mahtura tagħhom jistgħu jippermettu lill-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jwettqu attivitajiet għajr dawk previsti f'din id-Direttiva u fir-Regolament (UE) 2019/943, fejn dawn l-attivitajiet huma meħtieġa biex l-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni jissodisfaw l-obbligi tagħhom skont din id-Direttiva jew ir-Regolament (UE) 2019/943 dment li l-awtorità regolatorja tkun ivvalutat il-ħtieġa ta' tali deroga. Dan il-paragrafu għandu jkun mingħajr preġudizzju għad-dritt tal-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni li jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, networks li mhumiex networks tal-elettriku fejn l-Istat Membru jew l-awtorità kompetenti mahtura jkunu taw tali dritt.

Artikolu 32

Inċentivi għall-użu ta' flessibilità fin-networks ta' distribuzzjoni

1. L-Istati Membri għandhom jipprovdu l-qafas regolatorju meħtieġ biex jippermettu u jipprovdu inċentivi lill-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni sabiex jakkwistaw servizzi ta' flessibilità, inkluż ġestjoni ta' kongestjoni fl-oqsm ta' tagħhom, biex itejbu l-effiċjenzi tagħhom fit-thaddim u l-iżvilupp tas-sistema ta' distribuzzjoni. B'mod partikolari, il-qafas regolatorju għandu jiżgura li l-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni jistgħu jakkwistaw tali servizzi mill-fornituri tal-generazzjoni distribwita, ir-rispons tad-domanda jew il-ħżin tal-enerġija u għandu jippromwovi l-adozzjoni ta' miżuri tal-effiċjenza tal-enerġija, meta tali servizzi jtaffu b'mod kost-effiċjenti l-ħtieġa li l-kapaċità tal-elettriku tiġi aġġornata jew sostitwita u jappoġġaw it-thaddim effiċjenti u sikur tas-sistema ta' distribuzzjoni. L-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni għandhom jakkwistaw tali servizzi skont proċeduri trasparenti, mhux diskriminatorji u bbażati fuq is-suq sakemm l-awtoritajiet regolatorji ma jkunux stabbilixxew li l-akkwist ta' tali servizzi mhumiex ekonomikament effiċjenti jew li tali akkwist iwassal għal distorsjonijiet serji fis-suq jew għal kongestjoni oghla.

⁽²⁴⁾ Regolament tal-Kummissjoni (UE) 2017/1485 tat-2 ta' Awwissu 2017 li jstabbilixxi linja gwida dwar it-thaddim tas-sistema ta' trażmissjoni tal-elettriku (GU L 220, 25.8.2017, p. 1).

2. L-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni, soġġetti għal approvazzjoni mill-awtorità regolatorja, jew mill-awtorità regolatorja nnifisha, għandhom, fi proċess trasparenti u parteċipatorju li jinkludi l-utenti kollha tas-sistema rilevanti u l-operaturi kollha tas-sistema ta' trażmissjoni, jistabbilixxu l-ispeċifikazzjonijiet għas-servizzi ta' flessibilità akkwistati u, fejn xieraq, il-prodotti tas-suq standardizzati għal tali servizzi tal-anqas fil-livell nazzjonali. L-ispeċifikazzjonijiet għandhom jiżguraw il-parteċipazzjoni effettiva u nondiskriminatorja għall-parteċipanti kollha fis-suq, inkluż parteċipanti tas-suq li joffru enerġija minn sorsi rinnovabbli, parteċipanti tas-suq impenjati fir-rispons għad-domanda, operaturi tal-faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija u l-parteċipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni. L-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni għandhom jiskambjaw l-informazzjoni kollha meħtieġa u għandhom jikkoordinaw mal-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni sabiex jiżguraw l-aqwa utilizzazzjoni tar-riżorsi, sabiex jiżguraw it-thaddim sikur u effiċjenti tas-sistema u sabiex jiffaċilitaw l-iżvilupp tas-suq. L-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni għandhom jithallsu kif xieraq għall-akkwist ta' servizzi bħal dawn biex tippermettilhom jirkupraw tal-anqas l-ispejjeż korrispondenti raġonevoli tagħhom, inkluż l-ispejjeż meħtieġa għat-teknoloġiji tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni u l-ispejjeż tal-infrastruttura.

3. L-iżvilupp ta' sistemi ta' distribuzzjoni għandu jkun ibbażat fuq pjan ta' żvilupp tan-netwerk trasparenti, li għandu jiġi ppubblikat mill-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni kull sentejn u għandu jiġi ppreżentat lill-awtorità regolatorja. Il-pjan ta' żvilupp tan-netwerk għandu jipprovdi trasparenza fuq is-servizzi meħtieġa ta' flessibilità fuq terminu ta' żmien medju u fit-tul, u għandu jstabbilixxi l-investimenti pplanati għall-ħames sa għaxar snin sussegwenti, b'enfasi partikolari fuq l-infrastruttura tad-distribuzzjoni ewlenija li tkun meħtieġa għall-konnessjoni tal-kapaċità ta' generazzjoni ġdida kif ukoll it-tagħbijiet ġodda, inkluż il-punti ta' ċċarġjar ġodda għall-vetturi elettrici. Il-pjan ta' żvilupp tan-netwerk għandu jinkludi wkoll l-użu tar-rispons tad-domanda, l-effiċjenza tal-enerġija, il-faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija jew riżorsi oħra li l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għandu juża bħala alternattiva għall-espansjoni tas-sistema.

4. L-operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni għandhom jikkonsultaw l-utenti rilevanti kollha tas-sistemi u lill-operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni rilevanti dwar il-pjan ta' żvilupp tan-netwerk. L-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni għandhom jipubblikaw ir-riżultati tal-proċess ta' konsultazzjoni flimkien mal-pjan ta' żvilupp tan-netwerk, u jippreżentaw ir-riżultati tal-konsultazzjoni u l-pjan tal-iżvilupp tan-netwerk lill-awtorità regolatorja. L-awtorità regolatorja tista' titlob emendi għall-pjan.

5. L-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li ma japplikawx l-obbligu msemmi fil-paragrafu 3 għall-imprizi integrati tal-elettriku li jaqdu inqas minn 100 000 klijent konness jew li jaqdu sistemi iżolati żgħar.

Artikolu 33

Integrazzjoni tal-elettromobbiltà fin-netwerk tal-elettriku

1. Mingħajr preġudizzju għad-Direttiva 2014/94/UE tal-Parlament Ewropew u l-Kunsill ⁽²⁵⁾, l-Istati Membri għandhom jipprovdu l-qafas regolatorju meħtieġ biex jiffaċilitaw il-konnessjoni ta' punti ta' ċċarġjar pubblikament aċċessibbli u privati man-netwerks ta' distribuzzjoni. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jikkooperaw fuq bażi mhux diskriminatorja ma' kwalunkwe impriza li tkun is-sid ta', tiżviluppa, topera jew tamministra, punti tal-iċċarġjar għall-vetturi elettrici, inkluż fir-rigward ta' konnessjoni mal-grilja.

2. L-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni ma għandhomx ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, punti tal-iċċarġjar għall-vetturi elettrici, bl-eċċezzjoni ta' operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni li jkunu s-sidien ta' punti ta' ċċarġjar privati unikament għall-użu tagħhom stess.

3. B'deroga mill-paragrafu 2, l-Istati Membri jistgħu jippermettu li l-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, punti tal-iċċarġjar għall-vetturi elettrici, dment li l-kondizzjonijiet kollha li ġejjin jiġu ssodisfatti:

- (a) partijiet oħra, wara proċedura ta' sejha għall-offerti miftuħa, trasparenti u nondiskriminatorja, li hija soġġetta għal rieżami u approvazzjoni mill-awtorità regolatorja, ma jkunux ingħataw id-dritt li jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, punti tal-iċċarġjar għall-vetturi elettrici, jew ma jkunux jistgħu joffru dawk is-servizzi bi spejjeż raġonevoli u fil-hin.
- (b) l-awtorità regolatorja wettqet revizjoni ex-ante tal-kondizzjonijiet tal-proċedura ta' sejha għall-offerti skont il-punt (a) u tat l-approvazzjoni tagħha;
- (c) l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni jopera l-punti tal-iċċarġjar abbażi tal-aċċess għal partijiet terzi skont l-Artikolu 6 u ma jiddiskriminax bejn utenti tas-sistema jew bejn klassijiet ta' utenti tas-sistema, u b'mod partikolari favur l-imprizi relatati tiegħu.

⁽²⁵⁾ Direttiva 2014/94/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta' Ottubru 2014 dwar l-installazzjoni ta' infrastruttura tal-karburanti alternattivi (GU L 307, 28.10.2014, p. 1).

L-awtorità regolatorja tista' tfassal linji gwida jew klawzoli ta' akkwist biex tgħin lill-operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni jiżguraw proċedura ta' sejha għall-offerti ġusta.

4. Fejn l-Istati Membri jkunu implimentaw il-kondizzjonijiet stipulati fil-paragrafu 3, l-Istati Membri jew l-awtoritajiet kompetenti mahtura tagħhom, għandhom minn żmien għal żmien, fuq bażi regolari, jew tal-anqas kull hames snin, iwettqu konsultazzjoni pubblika biex jergġu jivvalutaw l-interess potenzjali ta' partijiet oħra sabiex ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, joperaw jew jamministraw, punti ta' ċċarġjar għall-vetturi elettrici. Fejn il-konsultazzjoni pubblika tindika li partijiet oħrajn huma kapaċi ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, joperaw jew jamministraw, tali punti, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-attivitajiet tal-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni f'dan ir-rigward jitwaqqfu gradwalment, soġġett għall-ikkompletar b'suċċess tal-proċedura ta' sejha għall-offerti msemmija fil-punt (a) tal-paragrafu 3. Bħala parti mill-kondizzjonijiet ta' dik il-proċedura, l-awtoritajiet regolatorji jistgħu jippermettu lill-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni li jirkupra l-valur residwu tal-investiment tiegħu fl-infrastruttura tal-iċċarġjar.

Artikolu 34

Il-kompiti tal-operaturi tas-sistemi tad-distribuzzjoni fil-ġestjoni tad-data

L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-partijiet eliġibbli kollha jkollhom aċċess mhux diskriminatorju għad-data skont termini ċari u uguali, f'konformità mar-regoli rilevanti dwar il-protezzjoni tad-data. Fi Stati Membri fejn is-sistemi ta' kejl intelligenti jkunu ġew introdotti skont l-Artikolu 19 u fejn l-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jkunu involuti fil-ġestjoni tad-data, il-programmi ta' konformità kif stabbilit fil-punt (d) tal-Artikolu 35(2) għandhom jinkludu miżuri speċifiċi sabiex l-aċċess diskriminatorju għad-data mill-partijiet eliġibbli jiġi eskluż skont l-Artikolu 23. Meta l-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni ma jkunux soġġetti għall-Artikolu 35(1), (2) jew (3), l-Istati Membri għandhom jiehdu l-passi kollha meħtieġa sabiex jiżguraw li l-imprizi integrati vertikament ma jkollhomx aċċess privileġġjat għad-data għat-tweqqif tal-attivitajiet ta' provvista tagħhom.

Artikolu 35

Is-separazzjoni tal-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni

1. Meta l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni jkun parti minn impriza integrata vertikament, huwa għandu jkun indipendenti minn attivitajiet oħra mhux relatati mad-distribuzzjoni mill-anqas f'termini tal-forma legali tiegħu, l-organizzazzjoni tiegħu u t-tehid tad-deċizzjonijiet tiegħu. Dawn ir-regoli ma għandhomx johlqu obbligu ta' separazzjoni tas-sjeda tal-assi tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni mill-impriza integrata vertikament.

2. Addizzjonalment għar-reqwiziti tal-paragrafu 1, meta l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni huwa parti minn impriza integrata vertikament, huwa għandu jkun indipendenti minn attivitajiet oħra mhux relatati mad-distribuzzjoni f'termini tal-organizzazzjoni tiegħu u t-tehid tad-deċizzjonijiet tiegħu. Sabiex jintlahaq dan, għandhom japplikaw l-kriterji minimi li ġejjin:

- (a) il-persuni responsabbli mill-amministrazzjoni tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni ma jistgħux jiehdu sehem fi strutturi tal-kumpanija tal-impriza tal-elettriku integrata responsabbli, direttament jew indirettament, għall-operazzjoni ta' kuljum tal-ġenerazzjoni, it-trażmissjoni u l-provvista tal-elettriku;
- (b) għandhom jittiehdu miżuri adatti biex ikun żgurat li jittiehed kont, b'mod li jkun żgurat li huma kapaċi jaġixxu indipendentement, tal-interessi professjonali tal-persuni responsabbli għall-amministrazzjoni tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni;
- (c) l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għandu jkollu drittijiet deċizzjonali effettivi, li jkunu indipendenti mill-impriza tal-elettriku integrata, fir-rigward tal-assi meħtieġa biex ihaddem, iżomm jew jiżviluppa n-netwerk. Sabiex jitwettqu dawk il-kompiti, l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għandu jkollu għad-dispożizzjoni tiegħu r-riżorsi meħtieġa, inklużi dawk umani, tekniċi, fiżiċi u finanzjarji. Dan ma għandux jipprevjeni l-eżistenza ta' mekkaniżmi ta' koordinazzjoni adatti biex jiġi żgurat li d-drittijiet ta' superviżjoni ekonomika u amministrattiva tal-kumpanija ewlenija fir-rigward tal-qligħ mill-assi, regolati indirettament f'konformità mal-Artikolu 59(7), f'sussidjarja jiġu protetti. B'mod partikolari, dan għandu jippermetti lill-kumpanija ewlenija tapprova l-pjan finanzjarju annwali, jew kwalunkwe strument ekwivalenti, tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni u tistabbilixxi limiti globali fuq il-livelli ta' dejn tas-sussidjarja tagħha. Dan ma għandux jippermetti l-kumpanija ewlenija biex tagħti istruzzjonijiet dwar l-operazzjoni ta' kuljum, u lanqas dwar deċizzjonijiet individwali dwar il-bini jew l-immodernizzar tal-linji ta' distribuzzjoni, li ma jkunux jaqbz u t-termini tal-pjan finanzjarju approvat, jew kwalunkwe strument ekwivalenti; u

(d) l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għandu jstabbilixxi programm ta' konformità, li jstabbilixxi miżuri li għandhom jittieghu biex jiġi żgurat li tkun eskluża mgħiba diskriminatorja, u jiżgura li l-osservanza tiegħu tkun adegwament sorveljata. Il-programm ta' konformità għandu jstabbilixxi l-obbligi speċifiċi tal-impjegati li jilhqqu dawn l-għanijiet. Rapport annwali, li jstabbilixxi l-miżuri mehuda, għandu jiġi pprezentat mill-persuna jew l-entità responsabbli għas-sorveljanza tal-programm ta' konformità, l-uffiċjal għall-konformità tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni, lill-awtorità regolatorja msemmija fl-Artikolu 57(1) u għandu jiġi ppubblikat. L-uffiċjal għall-konformità tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għandu jkun kompletament indipendenti u għandu jkollu aċċess għall-informazzjoni kollha neċessarja dwar l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni u dwar kwalunkwe impriża affiljata sabiex iwettaq il-kompitu tiegħu.

3. Meta l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni jiffirma parti minn impriża integrata vertikament, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-attivitajiet tal-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni jiġu ssorveljati minn awtoritajiet regolatorji jew minn korpi oħra kompetenti, sabiex ma jkunx jista' japprofitta ruhu mill-integrazzjoni vertikali tiegħu biex ixekkel il-kompetizzjoni. B'mod partikolari, operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni integrati vertikament ma għandhomx, fil-komunikazzjonijiet u l-l-użu tal-marka (branding) tagħhom, joħolqu konfużjoni fir-rigward tal-identità separata tal-fergħa tal-forniment tal-impriża integrata vertikament.

4. L-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li ma japplikawx il-paragrafi 1, 2 u 3 għal impriži tal-elettriku integrati li jkunu jservu anqas minn 100 000 klijent konness, jew li jkunu jservu sistemi iżolati żgħar.

Artikolu 36

Sjieda tal-faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija minn operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni

1. L-operaturi tas-sistema tad-distribuzzjoni m'għandhomx ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija.

2. Permezz ta' deroga mill-paragrafu 1, l-Istati Membri jistgħu jhallu lill-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija, fejn huma jkunu komponenti tan-netwerk integrati għalkollox, dment li l-awtorità regolatorja tkun tat l-approvazzjoni tagħha jew, jew fejn ikunu ssodisfatti l-kondizzjonijiet kollha li ġejjin:

- (a) partijiet oħra, wara proċedura ta' sejha għall-offerti miftuħa, trasparenti u nondiskriminatorja li hija soġġetta għal rieżami u approvazzjoni mill-awtorità regolatorja ma jkunux ingħataw id-dritt li jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, tali faċilitajiet jew ma jkunux jistgħu joffru dawk is-servizzi bi spejjeż raġonevoli u fil-ħin;
- (b) tali faċilitajiet huma meħtieġa biex l-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni jissodisfaw l-obbligi tagħhom skont din id-Direttiva għat-thaddim effiċjenti, affidabbli u sikur tas-sistema ta' distribuzzjoni u l-faċilitajiet ma jintużawx biex jinxtara jew jinbiegħ l-elettriku fis-swieq tal-elettriku; u
- (c) l-awtorità regolatorja tkun ivvalutat in-neċessità ta' deroga bhal din, u tkun wettqet valutazzjoni tal-proċedura ta' sejha għall-offerti, inkluż il-kondizzjonijiet ta' dik il-proċedura ta' sejha għall-offerti, u tat l-approvazzjoni tagħha.

L-awtorità regolatorja tista' tfassal linji gwida jew klawżoli ta' akkwist biex jgħinu lill-operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni jiżguraw proċedura ta' sejha għall-offerti ġusta;

3. L-awtoritajiet regolatorji għandhom iwettqu, f'intervalli regolari jew għall-inqas kull hames snin, konsultazzjoni pubblika dwar il-faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija eżistenti sabiex jivvalutaw id-disponibbiltà u l-interess potenzjali fl-investment ta' tali faċilitajiet. Meta l-konsultazzjoni pubblika, kif ivvalutata mill-awtorità regolatorja, tindika li partijiet terzi jistgħu ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, joperaw jew jamministraw, tali faċilitajiet b'mod kosteffikaċi, l-awtorità regolatorja għandha tiżgura li l-attivitajiet tal-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni f'dan ir-rigward jitwaqqfu gradwalment fi żmien 18-il xahar. Bħala parti mill-kondizzjonijiet ta' dik il-proċedura, l-awtoritajiet regolatorji jistgħu jippermettu lill-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni li jirċievu kumpens raġonevoli, b'mod partikolari biex jirkupraw il-valur residwu tal-investment tagħhom fil-faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija.

4. Il-paragrafu 3 ma għandux japplika la għal komponenti tan-netwerk li huma kompletament integrati u lanqas għall-perjodu tipiku ta' deprezzament tal-faċilitajiet godda għall-ħzin tal-batteriji b'deċiżjoni finali dwar l-investment sal-4 ta' Lulju 2019, dment li tali faċilitajiet għall-ħzin tal-batteriji huma:

- (a) konnessi mal-grilja l-aktar tard sa sentejn wara dan;
- (b) integrati fis-sistema ta' distribuzzjoni;

- (c) jintużaw biss għar-restawr reattiv immedjat tas-sigurtà tan-netwerk f'każ ta' fallimenti fin-netwerk fejn tali miżura ta' restawr tibda immedjatament u jintemm meta l-varar mill-ġdid regolari jkun jista' jsołvi l-kwistjoni; u
- (d) ma jintużawx biex jinxtara jew jinbiegħ l-elettriku fis-swieq tal-elettriku, inkluż l-ibbilanċjar.

Artikolu 37

L-obbligu tal-kunfidenzjalità għall-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni

Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 55 jew rekwiżit legali ieħor biex tiġi żvelata informazzjoni, l-operatur tas-sistema ta' distribuzzjoni għandu jżomm il-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjalment sensittiva miksuba waqt it-twerttiq tan-negożju tiegħu, u għandu jipprevjeni informazzjoni dwar l-attivitajiet tiegħu stess li tista' tkun kummerċjalment vantaġġuża milli tiġi żvelata b'mod diskriminatorju.

Artikolu 38

Sistemi ta' distribuzzjoni magħluqa

1. L-Istati Membri jistgħu jipprevedu li awtoritajiet regolatorji jew awtoritajiet kompetenti oħra jikklassifikaw sistema li tqassam l-elettriku fi hdan sit ġeografikament imwarrab, li jkun industrijali, kummerċjali jew maqsum, u mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 4, ma jipprovdux klijenti fi djar bhala sistema ta' distribuzzjoni magħluqa jekk:
 - (a) għal raġunijiet tekniċi jew ta' sigurtà speċifiċi, l-operazzjonijiet jew il-proċess ta' produzzjoni tal-utenti ta' dik is-sistema jkunu integrati; jew
 - (b) dik is-sistema tqassam l-elettriku l-ewwelnett lill-proprietarju jew lill-operatur tas-sistema jew lill-impriża relatati tagħhom.
2. Is-sistemi ta' distribuzzjoni magħluqa għandhom jitqiesu bhala sistemi ta' distribuzzjoni għall-finijiet ta' din id-Direttiva. L-Istati Membri jistgħu jipprevedu li awtoritajiet regolatorji jeżentaw lill-operatur ta' sistema ta' distribuzzjoni magħluqa minn:
 - (a) l-obbligu tal-Artikolu 31(5) u (7) li jakkwista l-enerġija li huwa juża biex ikopri t-telf tal-enerġija u is-servizzi ancillari mhux tal-frekwenza fis-sistema tiegħu skont proċeduri trasparenti, mhux diskriminatorji u bbażati fuq is-suq;
 - (b) l-obbligu fl-Artikolu 6(1) li tariffi jew metodoloġiji li fuqhom huwa bbażat il-kalkolu tagħhom jiġu approvati skont l-Artikolu 59(1) qabel id-dhul fis-seħh;
 - (c) ir-rekwiżiti taht l-Artikolu 32(1) għall-akkwist ta' servizzi ta' flessibbiltà u taht l-Artikolu 32(3) għall-iżvilupp tas-sistemi tal-operaturi abbażi ta' pjanijiet ta' żvilupp tan-netwerks;
 - (d) ir-rekwiżit taht l-Artikolu 33(2) li ma jkunx is-sid ta', lanqas jiżviluppa, jew jamministra jew jopera, punti tal-iċċarġjar għall-vetturi elettrici; u
 - (e) ir-rekwiżit taht l-Artikolu 36(1) li ma jkunx is-sid ta', lanqas jiżviluppa, jew jamministra jew jopera, faċilitajiet tal-hżin tal-enerġija.
3. Meta ssir eżenzjoni hekk kif imsemmi fparagrafu 2, it-tariffi applikabbli, jew il-metodoloġiji li fuqhom huwa bbażat il-kalkolu tagħhom, għandhom jiġu riveduti u approvati f'konformità mal-Artikolu 59(1) meta ssir talba għal dan minn utent tas-sistema ta' distribuzzjoni magħluqa.
4. L-użu incidental minn numru żgħir ta' djar b'assoċjazzjonijiet ta' impjeg jew simili mal-proprietarju tas-sistema ta' distribuzzjoni u li jinsabu fiż-zona servita mis-sistema ta' distribuzzjoni magħluqa m'għandux jipprekludi eżenzjoni fl-ambitu tal-paragrafu 2 l-ghoti ta' dawn l-eżenzjonijiet.

Artikolu 39

Operatur ikkombinat

L-Artikolu 35(1) ma għandux jipprevjeni l-operazzjoni ta' operatur ta' sistema tat-trażmissjoni u sistema ta' distribuzzjoni kombinati, sakemm l-operatur jikkonforma mal-Artikolu 43(1), l-Artikoli 44 u 45, jew it-Taqsima 3 tal-Kapitolu VI, jew sakemm l-operatur jaqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tal-Artikolu 66(3).

KAPITOLU V

REGOLI ĠENERALI APPLIKABBLI GĦAL OPERATORI TA' SISTEMI TAT-TRAŻMISSJONI

Artikolu 40

Il-kompiti tal-operaturi ta' sistemi tat-trażmissjoni

1. Kull operatur ta' sistema tat-trażmissjoni għandu jkun responsabbli biex:
 - (a) jiżgura l-kapaċità fit-tul tas-sistema li tlaħhaq ma' domandi raġonevoli għat-trażmissjoni tal-elettriku, l-operazzjoni, il-manutenzjoni u l-iżvilupp taht kondizzjonijiet ekonomiċi sistemi ta' trażmissjoni siguri, affidabbli u effiċjenti b'kont dovut għall-ambjent, f'kooperazzjoni mill-qrib mal-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni u operaturi ta' sistemi tad-distribuzzjoni ġirien;
 - (b) jiżgura l-mezzi adegwati biex jissodisfa l-obbligi tiegħu;
 - (c) jikkontribwixxi għas-sigurtà tal-provvista permezz ta' kapaċità ta' trażmissjoni adegwata u affidabbiltà tas-sistema;
 - (d) jamministra l-flussi ta' enerġija fuq is-sistema, b'kont meħud ta' skambji ma' sistemi interkonnessi oħra. Għal dak il-ghan, l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jkun responsabbli biex jiżgura sistema tal-elettriku sigura, affidabbli u effiċjenti u, f'dak il-kuntest, biex jiżgura d-disponibbiltà tas-servizzi anċillari kollha neċessarji, inklużi dawk provduti minn faċilitajiet ta' rispons tad-domanda u ħżin tal-enerġija, kemm-il darba din id-disponibbiltà tkun wahda indipendenti minn sistemi tat-trażmissjoni oħrajn li magħhom is-sistema tiegħu tkun interkonnessa;
 - (e) jipprovdi lill-operatur ta' sistemi oħra li magħhom is-sistema tiegħu tkun interkonnessa, informazzjoni biżżejjed biex jiżgura l-operazzjoni sigura u effiċjenti, l-iżvilupp koordinat u l-interoperabilità tas-sistema interkonnessa;
 - (f) jiżgura li ma jkunx hemm diskriminazzjoni bejn l-utenti tas-sistema jew bejn klassijiet ta' utenti tas-sistema, b'mod partikolari favur l-impriži relatati tiegħu;
 - (g) jipprovdi lill-utenti ta' sistema bl-informazzjoni li jehtiegu għal aċċess effiċjenti għas-sistema;
 - (h) il-ġbir ta' kirjiet u pagamenti ta' kongestjoni skont il-mekkanizmu ta' kumpens tal-operatur tas-sistema ta' inter-trażmissjoni, skont l-Artikolu 49 tar-Regolament (UE) 2019/943, li jagħti u jimmaniġġja l-aċċess għall-partijiet terzi u l-ghoti ta' spjegazzjonijiet raġunati meta dan l-aċċess ikun miċhud, li għandu jkun immonitorjat mill-awtoritajiet regolatorji; meta jwettqu d-dmirijiet tagħhom skont dan l-Artikolu, l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni għandhom jiffaċilitaw primarjament l-integrazzjoni tas-suq;
 - (i) jakkwista servizzi anċillari biex tiġi żgurata s-sigurtà operazzjonali;
 - (j) jadotta qafas għall-kooperazzjoni u l-koordinazzjoni bejn iċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali;
 - (k) jipparteċipa fl-istabbiliment tal-valutazzjonijiet Ewropej u nazzjonali tal-adeqwatezza tar-riżorsi skont il-Kapitolu IV tar-Regolament (EU) 2019/943;
 - (l) id-digitalizzazzjoni tas-sistemi ta' trażmissjoni;
 - (m) il-ġestjoni tad-data, inkluż l-iżvilupp ta' sistemi ta' ġestjoni tad-data, is-ċibersigurtà u l-protezzjoni tad-data, soġġett għar-regoli applikabbli, u mingħajr preġudizzju għall-kompetenza ta' awtoritajiet oħra.

2. L-Istati Membri jistgħu jipprevedu li wahda jew diversi responsabbiltajiet elenkati fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu jiġu assenjati lil operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għajr dak li jkun is-sid tas-sistema tat-trażmissjoni li kieku għaliha jkunu applikabbli r-responsabbiltajiet ikkonċernati. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni li l-kompiti huma assenjati lillu għandu jkun ċertifikat taht is-separazzjoni tas-sjieda, l-operatur indipendenti tas-sistema jew il-mudell tal-operatur indipendenti tas-sistema ta' trażmissjoni, u jissodisfa r-rekwiżiti previsti fl-Artikolu 43, iżda m'għandux ikun mehtieg ikun is-sid tas-sistema tat-trażmissjoni li għaliha huwa jkun responsabbli.

L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni li jkun is-sid tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jissodisfa r-rekwiżiti stipulati fil-Kapitolu VI u għandu jkun ċertifikat f'konformità mal-Artikolu 43. Dan għandu jkun mingħajr preġudizzju għall-possibbiltà li operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni li huma ċertifikati bhala s-sjieda separata, l-operaturi indipendenti ta' sistema jew il-mudell tal-operatur indipendenti tas-sistema ta' trażmissjoni li jiddelegaw fuq inizjattiva tagħhom stess u taht is-supervizzjoni tagħhom ċerti kompiti lil operaturi oħra ta' sistemi ta' trażmissjoni li huma ċertifikati taht is-separazzjoni tas-sjieda, l-operaturi indipendenti ta' sistema jew il-mudell tal-operatur indipendenti tas-sistema ta' trażmissjoni meta dik id-delega ta' kompiti ma tipperikolax id-drittijiet deċiżjonali effettivi u indipendenti tal-operatur ta' sistema ta' trażmissjoni li jkun qiegħed jiddelega.

3. Fit-twettiq tal-kompiti msemmija fil-paragrafu 1, l-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni għandhom iqisu r-rakkomandazzjonijiet maħruġa miċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali.

4. Fit-twettiq tal-kompitu msemmija fil-punt (i) tal-paragrafu 1, l-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni għandhom jakkwistaw servizzi ta' bbilancjar soġġett għal dan li ġej:

(a) proċeduri trasparenti, mhux diskriminatorju u bbażat fis-suq;

(b) il-partecipazzjoni tal-imprizi tal-elettriku kwalifikati u l-partecipanti kollha fis-suq, inkluż il-partecipanti tas-suq li joffru enerġija mis-sorsi rinnovabbli, partecipanti tas-suq impenjati fir-rispons għad-domanda, operaturi tal-facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija u l-partecipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni.

Għall-iskop tal-punt (b) tal-ewwel subparagrafu, l-awtoritajiet regolatorji u operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni għandhom jistabbilixxu, f'kooperazzjoni mill-qrib mal-partecipanti kollha fis-suq, jistabbilixxu rekwiżiti tekniċi għall-partecipazzjoni f'dawk is-swieq abbażi tal-karatteristiċi tekniċi ta' dawk is-swieq.

5. Il-paragrafu 4 għandu japplika għad-dispożizzjoni tas-servizzi anċillari mhux tal-frekwenza minn operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni, sakemm l-awtorità regolatorja ma tkunx qieset li l-forniment ibbażat fuq is-suq ta' servizzi anċillari mhux tal-frekwenza huwa ekonomikament mhux effiċjenti u tkun tat deroga. B'mod partikolari, il-qafas regolatorju għandu jiżgura li l-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni jistgħu jakkwistaw tali servizzi mill-fornituri tar-rispons tad-domanda jew mill-ħżin tal-enerġija u għandu jippromwovi t-teħid ta' miżuri tal-effiċjenza enerġetika, meta tali servizzi jnaqqsu b'mod kost-effiċjenti l-htieġa li l-kapaċità tal-elettriku tiġi aġġornata jew sostitwita u jappoġġaw it-thaddim effiċjenti u sikur tas-sistema ta' trażmissjoni.

6. L-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni, soġġetti għal approvazzjoni tal-awtorità regolatorja, jew mill-awtorità regolatorja nnifisha, għandhom, permezz ta' proċess trasparenti u partecipatorju li jinkludi lill-utenti kollha rilevanti tas-sistema u l-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni, jistabbilixxu l-ispeċifikazzjonijiet għas-servizzi anċillari mhux frekwenti miksuba u, fejn xieraq, il-prodotti tas-suq standardizzati għal dawn is-servizzi, tal-inqas fil-livell nazzjonali. L-ispeċifikazzjonijiet għandhom jiżguraw il-partecipazzjoni effettiva u nondiskriminatorja għall-partecipanti kollha fis-suq, inkluż partecipanti fis-suq li joffru enerġija mis-sorsi rinnovabbli, partecipanti tas-suq impenjati fir-rispons għad-domanda, operaturi tal-facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija u l-partecipanti fis-suq involuti fl-aggregazzjoni. L-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni għandhom jiskambjaw l-informazzjoni kollha meħtieġa u għandhom jikkoordinaw mal-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni sabiex jiżguraw l-aqwa utilizzazzjoni tar-riżorsi, sabiex jiżguraw it-thaddim sikur u effiċjenti tas-sistema u sabiex jiffacilitaw l-iżvilupp tas-suq. L-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni għandhom jithallsu kif xieraq għall-akkwist ta' servizzi bħal dawn biex ikunu jistgħu jirkupraw tal-anqas l-ispejjeż korrispondenti raġonevoli, inkluż l-ispejjeż meħtieġa għat-teknoloġiji tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni u l-ispejjeż tal-infrastruttura.

7. L-obbligu li jiġu akkwistati servizzi anċillari mhux tal-frekwenza msemmi fil-paragrafu 5 ma japplikax għal komponenti integrati għalkollox tan-netwerk.

8. L-Istati Membri, jew l-awtoritajiet kompetenti maħtura tagħhom, jistgħu jippermettu lill-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni jwettqu attivitajiet minbarra dawk stipulati f'din id-Direttiva u fir-Regolament (UE) 2019/943 fejn dawn l-attivitajiet ikunu meħtieġa għall-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni biex jissodisfaw l-obbligi tagħhom fl-ambitu ta' din id-Direttiva jew ir-Regolament (UE) 2019/943, dment li l-awtorità regolatorja tkun ivvalutat il-htieġa ta' tali deroga. Dan il-paragrafu għandu jkun mingħajr preġudizzju għad-dritt tal-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni li jkun s-sidien ta', iżviluppaw, jamministraw jew joperaw, networks oħra minbarra networks tal-elettriku fejn l-Istat Membru jew l-awtorità kompetenti maħtura tkun tat dritt.

Artikolu 41

Rekwiżiti tal-kunfidenzjalità u t-trasparenza għall-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni u sidien tas-sistemi ta' trażmissjoni

1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 55 jew dmir legali ieħor biex tiġi żvelata informazzjoni, l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni u kull proprjetarju ta' sistema tat-trażmissjoni għandhom iżommu l-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjalment sensittiva miksuba waqt it-twettiq tan-negozju tagħhom, u għandhom jipprevjenu li informazzjoni dwar l-attivitajiet tagħhom stess li tista' tkun kummerċjalment vantaġġuza tiġi żvelata b'mod diskriminatorju. B'mod partikolari, huma m'għandhomx jiżvelaw informazzjoni kummerċjalment sensittiva lill-partijiet l-oħra tal-impriza, sakemm tali żvelar ma jkunx neċessarju għat-twettiq ta' tranżazzjoni kummerċjali. Sabiex tkun żgurata l-osservanza shiħa tar-regoli dwar is-separazzjoni tal-informazzjoni, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni ma jużax servizzi kongunti, bħal servizz legali kongunt, apparti funzjonijiet purament amministrattivi jew tal-IT.

2. L-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni ma għandhomx, fil-kuntest ta' bejgħ jew ta' xiri tal-elettriku minn impriżi relatati, jużaw b'mod skorrett informazzjoni kummerċjalment sensittiva miksuba minn partijiet terzi fil-kuntest tal-ghoti jew tan-negożjar tal-aċċess għas-sistema.
3. L-informazzjoni neċessarja għal kompetizzjoni effettiva u għal thaddim effiċjenti tas-suq għandha tkun ippubblikata. Dak l-obbligu għandu jitwettaq mingħajr preġudizzju għall-preservazzjoni tal-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjalment sensittiva.

Artikolu 42

Setgħat ta' teħid ta' deċiżjonijiet rigward il-konnessjoni ta' installazzjonijiet ta' generazzjoni ġdida u faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija mas-sistema tat-trażmissjoni

1. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jistabbilixxi u jipubblika proċeduri trasparenti u effiċjenti għall-konnessjoni nondiskriminatorja ta' installazzjonijiet ta' generazzjoni ġdida u faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija mas-sistema tat-trażmissjoni. Dawk il-proċeduri għandhom ikunu soġġetti għal approvazzjoni tal-awtoritajiet regolatorji.
2. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma għandux ikun intitolat li jirrifjuta l-konnessjoni ta' installazzjoni ta' generazzjoni ġdida jew faċilità tal-ħzin tal-enerġija għal raġunijiet ta' limitazzjonijiet possibbli futuri fil-kapaċitajiet tan-netwerk disponibbli, bħal kongestjoni f'partijiet 'il bogħod tas-sistema tat-trażmissjoni. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jipprovdi l-informazzjoni meħtieġa.

L-ewwel subparagrafu għandu jkun mingħajr preġudizzju għall-possibbiltà li operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni jillimitaw il-kapaċità ta' konnessjoni garantita jew li joffru konnessjonijiet soġġett għal-limitazzjonijiet operazzjonali, biex tiġi żgurata effiċjenza ekonomika fir-rigward ta' installazzjonijiet ta' generazzjoni ġodda jew faċilitajiet tal-ħzin tal-enerġija ġodda, dment li tali limitazzjonijiet ġew approvati mill-awtorità regolatorja. L-awtorità regolatorja għandha tiżgura li kwalunkwe limitazzjoni f'kapaċità ta' konnessjoni garantita jew limitazzjoni operazzjonali għandha tkun introdotta abbażi ta' proċeduri trasparenti u nondiskriminatorji u ma joħolqux ostakli bla bżonn għad-dhul fis-suq. Meta l-installazzjoni ta' generazzjoni jew il-faċilità ta' ħzin tal-enerġija jgarrbu l-ispejjeż relatati mal-iżgurar ta' konnessjoni bla limitu, ma għandha tapplika l-ebda limitazzjoni.

3. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma għandux ikun intitolat li jirrifjuta punt ġdid għal raġunijiet ta' aktar spejjeż bħala riżultat taż-żieda neċessarja ta' kapaċità tal-elementi tas-sistema fil-qrib tal-punt tal-konnessjoni.

KAPITOLU VI

SEPARAZZJONI TAL-OPERATORI TAS-SISTEMI TAT-TRAŻMISSJONI

Taqsima 1

Separazzjoni tas-sjieda

Artikolu 43

Separazzjoni tas-sjieda tas-sistemi ta' trażmissjoni u tal-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li:
 - (a) kull impriża li tkun proprjetarja ta' sistema tat-trażmissjoni tagħha taġixxi bħala operatur tas-sistema tat-trażmissjoni;
 - (b) l-istess persuna jew persuni mhumiex intitolati:
 - (i) li direttament jew indirettament jeżerċitaw kontroll fuq impriża li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew provvista, u li direttament jew indirettament jeżerċitaw kontroll jew jeżerċitaw kwalunkwe dritt fuq operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew fuq sistema tat-trażmissjoni; jew
 - (ii) li direttament jew indirettament jeżerċitaw kontroll fuq operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew fuq sistema tat-trażmissjoni, u li direttament jew indirettament jeżerċitaw kontroll jew jeżerċitaw kwalunkwe dritt fuq impriża li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew provvista;

- (c) l-istess persuna jew persuni mhumiex intitolati jaħtru membri tal-bord ta' sorveljanza, tal-bord amministrattiv jew ta' korpi li legalment jirrapreżentaw l-impriza, ta' operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew tas-sistema tat-trażmissjoni, u li direttament jew indirettament jeżerċitaw kontroll jew jeżerċitaw kwalunkwe dritt fuq impriza li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew ta' provvista; u
- (d) l-istess persuna mhix intitolata tkun membru tal-bord ta' sorveljanza, tal-bord amministrattiv jew ta' korpi li legalment jirrapreżentaw l-impriza, kemm ta' impriza li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew ta' provvista u operatur ta' sistema tat-trażmissjoni jew ta' sistema tat-trażmissjoni.
2. Id-drittijiet imsemmija fil-punti (b) u (c) tal-paragrafu 1 għandhom jinkludu, b'mod partikolari:
- (a) is-setgħa tal-eżerċizzju tad-drittijiet ta' votazzjoni;
- (b) is-setgħa għall-ħatra tal-membri tal-bord supervizorju, tal-bord amministrattiv jew tal-entitajiet li jirrapreżentaw l-imprizi b'mod legali; jew
- (c) iż-żamma ta' sehem ta' maġġoranza.
3. Għall-finijiet tal-punt (b) tal-paragrafu 1, in-nozzjoni ta' "impriza li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew provvista" għandha tinkludi "impriza li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' produzzjoni u provvista" fis-sens tad-Direttiva 2009/73/KE, u t-termini "operatur ta' sistema tat-trażmissjoni" u "sistema tat-trażmissjoni" għandhom jinkludu "operatur ta' sistema tat-trażmissjoni" u "sistema tat-trażmissjoni" fis-sens ta' dik id-Direttiva.
4. L-obbligu stipulat fil-punt (a) tal-paragrafu 1 għandu jitqies sodisfatt f'sitwazzjoni fejn żewġ imprizi jew aktar li jkunu l-proprjetarji ta' sistemi ta' trażmissjoni jgħolqu impriza kongunta li taġixxi ta' operatur tas-sistema tat-trażmissjoni f'żewġ Stati Membri jew aktar għas-sistemi ta' trażmissjoni kkonċernati. L-ebda impriza oħra ma tista' tkun parti minn din l-impriza kongunta, sakemm ma tkunx giet approvata taħt l-Artikolu 44 bhala operatur indipendenti tas-sistema jew bhala operatur indipendenti tat-trażmissjoni għall-finijiet tat-Taqsima 3.
5. Għall-implimentazzjoni ta' dan l-Artikolu, fejn il-persuna msemmija fil-punti (b), (c) u (d) tal-paragrafu 1 hija l-Istat Membru jew entità pubblika oħra, żewġ entitajiet pubbliċi separati li jeżerċitaw kontroll, minn naha waħda, fuq operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew fuq sistema tat-trażmissjoni u, min-naha l-oħra, fuq impriza li twettaq kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew provvista, għandhom jitqiesu bhala l-istess persuna jew l-istess persuni.
6. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li la l-informazzjoni kummerċjalment sensittiva msemmija fl-Artikolu 41 miżmuma minn operatur tas-sistema tat-trażmissjoni li kienet taġmel parti minn impriza integrata vertikalment u lanqas il-persunal ta' tali operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma jiġu trasferiti lil imprizi li jwettqu kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni u ta' provvista.
7. Fejn, fit-3 ta' Settembru 2009, is-sistema tat-trażmissjoni tkun il-proprjetà ta' impriza integrata vertikalment, l-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li ma japplikawx il-paragrafu 1.
- F'tali każ, l-Istati Membri kkonċernati għandhom jew:
- (a) jaħtru operatur tas-sistema indipendenti taħt l-Artikolu 44; jew
- (b) jikkonformaw mat-Taqsima 3.
8. Fejn, fit-3 ta' Settembru 2009, is-sistema tat-trażmissjoni tkun il-proprjetà ta' impriza integrata vertikalment u hemm arrangamenti fil-post li jiggarantixxu aktar indipendenza effettiva tal-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni mit-Taqsima 3, l-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li ma japplikawx il-paragrafu 1.
9. Qabel ma impriza tkun approvata u maħtura bhala operatur tas-sistema tat-trażmissjoni skont il-paragrafu 8 ta' dan l-Artikolu, hija għandha tkun ċertifikata konformement mal-proċeduri stabbiliti fl-Artikoli 52(4), (5) u (6) ta' din id-Direttiva u fl-Artikolu 51 tar-Regolament (UE) 2019/943, skont liema l-Kummissjoni għandha tivverifika li l-arrangamenti fis-sehħ jiggarantixxu b'mod ċar iżjed l-indipendenza effettiva tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni milli t-Taqsima 3 ta' dan il-Kapitolu.
10. Imprizi integrati vertikalment li huma proprjetarji ta' sistema tat-trażmissjoni fl-ebda każ ma għandhom jiġu mcaħhda milli jieħdu passi biex jikkonformaw mal-paragrafu 1.
11. L-imprizi li jwettqu kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew provvista ma għandhom fl-ebda każ ikunu jistgħu jieħdu kontroll ta' jew jeżerċitaw direttament jew indirettament kwalunkwe dritt fuq operaturi ta' sistema tat-trażmissjoni li giet separata fl-Istati Membri li japplikaw il-paragrafu 1.

Taqsim 2

Operatur ta' sistema indipendenti

Artikolu 44

Operatur ta' sistema indipendenti

1. Fejn is-sistema tat-trażmissjoni tkun il-proprjetà ta' impriża integrata vertikalmnt fit-3 ta' Settembru 2009, l-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li ma japplikawx l-Artikolu 43(1) u jaħtru operatur ta' sistema indipendenti fuq proposta mill-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni. Din il-hatra għandha tkun sugġetta għall-approvazzjoni mill-Kummissjoni.

2. L-Istat Membru jista' japprova u jahtar biss operatur ta' sistema indipendenti, dment li:

- (a) l-operatur kandidat wera li jikkonforma mar-rekwiżiti msemmija fil-punti (b), (c) u (d) tal-Artikolu 43(1);
- (b) l-operatur kandidat ikun wera li għandu għad-dispożizzjoni tiegħu r-riżorsi finanzjarji, tekniċi, fiżiċi u umani meħtieġa biex iwettaq il-kompiti tiegħu taħt l-Artikolu 40;
- (c) l-operatur kandidat ikun intrabat li jikkonforma ma' pjan, għall-operatur indipendenti tas-sistema, ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-network b'sorveljanza mill-awtorità regolatorja;
- (d) il-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni jkun wera l-abbiltà tiegħu li jikkonforma mal-obbligi tiegħu konformement mal-paragrafu 5. Għal dak l-għan, għandu jipprovdi abbozz tal-arrangamenti kuntrattwali kollha mal-operatur kandidat u ma' kwalunkwe entità oħra rilevanti; u
- (e) l-operatur kandidat wera l-abbiltà tiegħu li jikkonforma mal-obbligi tiegħu skont ir-Regolament (UE) 2019/943, inklużi l-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni fil-livell Ewropew u reġjonali.

3. L-impriża li jkunu ġew ċertifikati mill-awtorità regolatorja bhala konformi mar-rekwiżiti tal-Artikolu 53 u tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu għandhom jiġu approvati u mahtura bhala operaturi tas-sistema indipendenti mill-Istati Membri. Għandha tkun applikabbli l-proċedura ta' ċertifikazzjoni fl-Artikolu 52 ta' din id-Direttiva u fl-Artikolu 51 tar-Regolament (UE) 2019/943 jew fl-Artikolu 53 ta' din id-Direttiva.

4. Kull operatur ta' sistema indipendenti għandu jkun responsabbli mill-ghoti u mill-amministrazzjoni tal-aċċess minn terzi, inkluż il-ġbir ta' tariffi tal-aċċess, kirjiet għall-kongestjoni, u hlasijiet konformement mal-mekkanizmu ta' kumpens għal operatur tas-sistema ta' inter-trażmissjoni skont l-Artikolu 49 tar-Regolament (UE) 2019/943, kif ukoll għall-operat, il-manutenzjoni u l-iżvilupp tas-sistema ta' trażmissjoni, u għall-iżgurar tal-kapaċità għaż-żmien fit-tul tas-sistema biex tiltaqa' ma' domanda raġonevoli permezz ta' ppjanar tal-investimenti. Fl-iżvilupp tas-sistema tat-trażmissjoni, l-operatur tas-sistema indipendenti għandu jkun responsabbli għall-ippjanar (inkluża l-proċedura tal-awtorizzazzjoni), il-bini, u l-kuntrattar tal-infrastruttura l-ġdida. Għal dan il-għan, l-operatur ta' sistema indipendenti għandu jaġixxi bhala operatur tas-sistema tat-trażmissjoni f'konformità ma' din it-Taqsim. Il-proprjetarji tas-sistema tat-trażmissjoni ma għandhomx ikunu responsabbli għall-approvazzjoni u l-ġestjoni ta' aċċess mill-partijiet terzi, u lanqas għall-ippjanar tal-investment.

5. Meta jinħatar operatur ta' sistema indipendenti, il-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni għandu:

- (a) jipprovdi l-kooperazzjoni u l-appoġġ kollha rilevanti lill-operatur tas-sistema indipendenti għat-twettiq tal-kompiti tiegħu, inkluż b'mod partikolari t-tagħrif kollu rilevanti;
- (b) jiffinanzja l-investimenti deċiżi mill-operatur tas-sistema indipendenti u approvati mill-awtorità regolatorja, jew jaċċetta li jiġu ffinanzjati minn kwalunkwe parti interessata, inkluż l-operatur tas-sistema indipendenti. L-arrangamenti finanzjarji rilevanti għandhom ikunu soġġetti għall-approvazzjoni mill-awtorità regolatorja. Qabel din l-approvazzjoni, l-Awtorità Regolatorja għandha tikkonsulta l-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni flimkien ma' partijiet interessati oħra;
- (c) tipprovdi għall-kopertura tar-responsabbiltà li tikkonċerna l-assi tan-network, eskluża r-responsabbiltà marbuta mal-kompiti tal-operatur tas-sistema indipendenti; u
- (d) tipprovdi garanzji biex jiġi ffaċilitat il-finanzjament ta' kwalunkwe espansjonijiet tan-network bl-eċċezzjoni ta' dawk l-investimenti fejn, konformement mal-punt (b), jkun ta l-approvazzjoni tiegħu għal finanzjament minn kwalunkwe parti interessata, inkluż l-operatur tas-sistema indipendenti.

6. F'kooperazzjoni mill-qrib mal-awtorità regolatorja, l-awtorità nazzjonali rilevanti fuq il-kompetizzjoni għandha tinghata s-setgħat kollha rilevanti sabiex tissorvelja b'mod effikaċi il-konformità tal-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni mal-obbligi tiegħu konformement mal-paragrafu 5.

Artikolu 45

Separazzjoni tal-proprjetarji ta' sistemi ta' trażmissjoni

1. Proprjetarju ta' sistema tat-trażmissjoni, fejn operatur ta' sistema indipendenti jkun inġenier, li jkun parti minn impriża integrati vertikament, għandu jkun indipendenti, għall-anqas f'termini tal-forma ġuridika tiegħu, fl-organizzazzjoni u t-teħid tad-deċiżjonijiet tiegħu, minn attivitajiet oħrajn li ma jkunux relatati mat-trażmissjoni.
2. Sabiex tiġi aċċertata l-indipendenza tal-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni imsemmi fil-paragrafu 1, għandhom japplikaw l-kriterji minimi li ġejjin:
 - (a) il-persuni responsabbli għall-amministrazzjoni tal-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni ma għandhomx jiehdu sehem fl-istrutturi tal-kumpaniji tal-impriża integrata tal-elettriku li hija responsabbli, direttament jew indirettament, għall-operat ta' kuljum tal-generazzjoni, id-distribuzzjoni u l-provvista tal-elettriku;
 - (b) għandhom jittiehdu miżuri xierqa biex jiġi aċċertat li l-interessi professjonali tal-persuni responsabbli għall-amministrazzjoni tal-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni jitqiesu b'mod li jiżgura li huma kapaċi li jaġixxu b'mod indipendenti; u
 - (c) il-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jfassal programm ta' konformità, li jstabbilixxi l-miżuri meħuda biex ikun żgurat li ma jkun hemm l-ebda kondotta diskriminatorja, u biex ikun żgurat li l-harsien ta' dan il-programm ikun is-sorvelja b'mod adatt. Il-programm ta' konformità għandu jstabbilixxi l-obbligi speċifiċi tal-impjegati li jilhqaw dawk l-għanijiet. Rapport ta' kull sena, li jindika l-miżuri li jkunu tteħdu, għandu jinghata mill-persuna jew korp responsabbli għas-sorveljanza tal-programm ta' konformità lill-awtorità regolatorja u għandu jiġi ppubblikat.

Taqsim 3

Operaturi ta' sistemi tat-trażmissjoni indipendenti

Artikolu 46

L-assi, it-tagħmir, il-persunal u l-identità

1. L-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni għandhom ikunu mġammra bir-riżorsi umani, tekniċi, fiżiċi u finanzjarji kollha biex jaqdu l-obbligi tagħhom taħt din id-Direttiva u jwettqu l-attività ta' trażmissjoni tal-elettriku, partikolarment:
 - (a) assi li huma meħtieġa għall-attività ta' trażmissjoni tal-elettriku, inkluża s-sistema tat-trażmissjoni, għandhom ikunu l-proprjetà ta' operatur tas-sistema tat-trażmissjoni;
 - (b) persunal, meħtieġ għall-attività ta' trażmissjoni tal-elettriku, inkluż il-prestazzjoni tal-kompiti korporattivi, għandu jiġi impjegat mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni;
 - (c) il-leasing ta' persunal u l-ġħoti ta' servizzi, lil u minn kwalunkwe parti oħra tal-impriża integrata vertikament għandha tiġi pprojbita. Madankollu dan ma għandux jipprevjeni l-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni milli jagħti servizzi lill-impriża integrata vertikament, dment li:
 - (i) il-provvista ta' dawn is-servizzi ma tiddiskriminax bejn l-utenti tas-sistema, tkun disponibbli lil utenti kollha tas-sistema fuq l-istess termini u kondizzjonijiet u ma tirrestringix, tgħawweġ jew tipprevjeni kompetizzjoni fil-produzzjoni jew il-provvista; u
 - (ii) it-termini u l-kondizzjonijiet tal-provvista ta' dawn is-servizzi huma approvati mill-awtorità regolatorja;
 - (d) mingħajr preġudizzju għad-deċiżjonijiet tal-Korp ta' Sorveljanza taħt l-Artikolu 49, riżorsi finanzjarji xierqa għal proġetti futuri ta' investiment u/jew għas-sostituzzjoni ta' assi eżistenti għandhom ikunu disponibbli għall-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni fiż-żmien dovut mill-impriża integrata vertikament wara talba adatta mill-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni.

2. L-attività tat-trażmissjoni tal-elettriku għandha għall-anqas tinkludi l-kompiti li ġejjin flimkien ma' dawk elenkati fl-Artikolu 40:
 - (a) rappreżentanza tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni u kuntatti lil partijiet terzi u l-awtoritajiet regolatorji;
 - (b) rappreżentanza tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni fl-"ENTSO għall-Elettriku";
 - (c) l-għoti u l-ġestjoni ta' aċċess ta' parti terza fuq bażi non-diskriminatorja bejn utenti tas-sistema jew klassijiet ta' utenti tas-sistema;
 - (d) il-ġbir tal-ispejjeż kollha relatati mas-sistema tat-trażmissjoni inkluż l-ispejjeż ta' aċċess, enerġija għal telf u imposti għal servizzi aċċillari;
 - (e) l-operazzjoni, il-manutenzjoni u l-iżvilupp ta' sistema tat-trażmissjoni sigura, effiċjenti u ekonomika;
 - (f) ippjanar ta' investiment li jiżgura l-abilità fuq perjodu ta' żmien fit-tul biex jilhaq domanda raġonevoli u jiggarrantixxi s-sigurtà tal-provvista;
 - (g) l-istabbiliment ta' impriži kongunti xierqa, inkluż ma' operatur tas-sistema tat-trażmissjoni wiehed jew aktar, skambji ta' enerġija, u l-atturi l-oħra rilevanti bil-ghan tal-iżvilupp tal-holqien tas-swieq reġjonali jew jiġi ffaċilitat il-proċess ta' liberalizzazzjoni; u
 - (h) is-servizzi korporattivi kollha, inklużi s-servizzi legali, il-kontabilità u s-servizzi tal-IT.
3. L-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni għandhom ikunu organizzati fforma legali kif imsemmija fl-Anness 1 tad-Direttiva (UE) 2017/1132 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill ⁽²⁶⁾.
4. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma għandux johloq, fl-identità korporattiva, komunikazzjonijiet, użu tal-marka (branding) u leasing tiegħu, konfużjoni fir-rigward tal-identità separata tal-impriża integrata vertikalment jew kwalunkwe parti tagħha.
5. L-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni ma għandux jikkondividi sistemi jew tagħmir tal-IT, bini fiżiku u sistemi ta' aċċess tas-sigurtà ma' kwalunkwe parti tal-impriża integrata vertikalment u lanqas juża l-istess konsulenti jew kuntratturi esterni għal sistemi jew tagħmir tal-IT, u sistemi ta' aċċess tas-sigurtà.
6. Il-kontijiet tal-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni għandhom jiġu vverifikati minn awditur li ma huwiex dak li jivverifika l-impriża integrata vertikalment jew xi parti minnha.

Artikolu 47

Indipendenza tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni

1. Mingħajr preġudizzju għad-deċiżjonijiet tal-Korp ta' Sorveljanza taħt l-Artikolu 49, l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jkollu:
 - (a) drittijiet deċiżjonali effettivi, li jkunu indipendenti mill-impriża tal-elettriku integrata, fir-rigward tal-assi meħtieġa biex iħaddem, iżomm jew jiżviluppa s-sistema tat-trażmissjoni; u
 - (b) is-setgħa li jsib fondi fis-suq kapitali b'mod partikolari billi jissellef u permezz ta' zieda kapitali.
2. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu, f'kull waqt, jaġixxi sabiex jiżgura li għandu r-rizorsi li jeħtieġ biex iwettaq ix-xogħol ta' trażmissjoni b'mod tajjeb u effiċjenti u jiżviluppa u jzomm is-sistema tat-trażmissjoni effiċjenti, sigura u ekonomika.
3. Is-sussidjarji tal-impriża integrata vertikalment li jwettqu funzjonijiet ta' ġenerazzjoni jew provvista ma għandu jkollhom ebda sehem dirett jew indirett fl-ishma fl-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma għandu jkollu l-ebda sehem dirett jew indirett fl-ishma ta' xi sussidjarja tal-impriża integrata vertikalment li twettaq funzjonijiet ta' ġenerazzjoni jew provvista, u lanqas jirċievi dividendi jew benefiċċji finanzjarji oħra min dik is-sussidjarja.
4. L-istruttura ġenerali tal-ġestjoni u l-istatuti korporattivi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandhom jiżguraw l-indipendenza effettiva tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni konformement ma' din it-Taqsima. L-impriża integrata vertikalment ma għandiex tiddetermina direttament jew indirettament il-kondotta kompetittiva tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni fir-rigward tal-attivitajiet ta' kuljum tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni u l-ġestjoni tan-netwerk, jew fir-rigward tal-attivitajiet meħtieġa għat-thejjija tal-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk żviluppat taħt l-Artikolu 51.

⁽²⁶⁾ Direttiva (UE) 2017/1132 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-14 ta' Ġunju 2017 dwar ċerti aspetti tal-liġi dwar il-kumpaniji (GUL 169, 30.6.2017, p. 46).

5. Fit-twettiq tal-hidmiet tagħhom fl-Artikolu 40 u l-Artikolu 46(2) ta' din id-Direttiva, u f'konformità mal-obbligi stipulati fl-Artikoli 16, 18, 19 u 50 tar-Regolament (UE) 2019/943, l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni m'għandhomx jiddiskriminaw kontra persuni differenti jew entitajiet u ma għandhomx jirrestringu, jgħawwgu jew icaħhdu l-kompetizzjoni fil-ġenerazzjoni jew fil-forniment.
6. Kull relazzjoni kummerċjali u finanzjarja bejn l-impriża integrata vertikalment u l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni, inkluż is-self mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni lill-impriża integrata vertikalment, għandha tkun konformi mal-kondizzjonijiet tas-suq. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jzomm rekords dettaljati ta' dawn ir-relazzjonijiet kummerċjali u finanzjarji u jagħmilhom disponibbli lill-awtorità regolatorja hekk kif issirlu t-talba.
7. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jippreżenta għall-approvazzjoni mill-awtorità regolatorja l-ftehimiet kollha kummerċjali u finanzjarji mal-impriża integrata vertikalment.
8. L-operatur tas-sistema ta' trażmissjoni għandu jinforma lill-awtorità regolatorja bir-riżorsi finanzjarji, imsemmija fil-punt (d) tal-Artikolu 46(1), disponibbli għal proġetti futuri ta' investiment u/jew għas-sostituzzjoni ta' assi eżistenti.
9. L-impriża integrata vertikalment għandha tastjeni minn kull azzjoni li timpedixxi jew tippreġudika l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni milli jikkonforma mal-obbligi tiegħu f'dan il-Kapitolu u ma għandhiex tesigi li l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jitlob il-permess minn impriża integrata vertikalment fit-twettiq ta' dawk l-obbligi.
10. Impriża li tkun giet ċertifikata mill-awtorità regolatorja bħala konformi mar-rekwiżiti ta' dan il-Kapitolu għandha tkun approvata u nnominata bħala operatur tas-sistema tat-trażmissjoni mill-Istat Membru kkonċernat. Għandha tapplika l-proċedura ta' ċertifikazzjoni fl-Artikolu 52 ta' din id-Direttiva u fl-Artikolu 51 tar-Regolament (UE) 2019/943 jew fl-Artikolu 53 ta' din id-Direttiva.

Artikolu 48

Indipendenza tal-persunal u ġestjoni tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni

1. Id-deċizzjonijiet fir-rigward hatriet u tiġdid, kondizzjonijiet ta' xogħol inkluża r-remunerazzjoni u t-terminazzjoni tal-kariga tal-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew membri tal-korpi amministrattivi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandhom jittiehdu mill-Korp ta' Sorveljanza tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni mahtur f'konformità mal-Artikolu 49.
2. L-identità u l-kondizzjonijiet li jirregolaw it-terminu, it-tul ta' żmien u t-terminazzjoni L-identità u l-kondizzjonijiet li jiggvernaw il-mandat, id-dewmien u t-tmiem tal-persuni nnominati mill-Korp Superviżorju għal hatra jew tiġdid bħala persuni responsabbli mill-ġestjoni eżekuttiva u/jew bħala membri tal-korpi amministrattivi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni, u r-raġunijiet għal kwalunkwe deċiżjoni proposta li ttejjem tali mandat, għandhom jiġu notifikati lill-awtorità regolatorja. Dawk il-kondizzjonijiet u d-deċizzjonijiet imsemmijin fil-paragrafu 1 għandhom isiru obligatorji biss jekk, f'perjodu ta' tliet ġimgħat min-notifika, l-awtorità regolatorja ma tkun ressqet ebda oġġezzjoni.

L-awtorità regolatorja tista' toġġezzjona għad-deċizzjonijiet msemmija fil-paragrafu 1:

- (a) jekk jitqajmu dubji dwar l-indipendenza professjonali ta' persuna nnominata responsabbli mill-ġestjoni u/jew membru tal-korpi amministrattivi; jew
 - (b) fil-każ ta' terminazzjoni prematura ta' kariga, jekk jeżistu dubji rigward il-ġustifikazzjoni ta' tali terminazzjoni prematura.
3. L-ebda pożizzjoni jew responsabbiltà professjonali, interess jew relazzjoni ta' negozju, direttament jew indirettament, mal-impriża integrata vertikalment jew ma' kwalunkwe parti minnha jew mal-azzjonisti li jikkontrollawha għajr l-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni, m'għandha tiġi eżerċitata għal perjodu ta' tliet snin qabel il-hatra tal-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew tal-membri tal-korpi amministrattivi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni li huma soġġetti għal dan il-paragrafu.
 4. Il-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew membri tal-korpi amministrattivi, u l-impjegati tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma jridx ikollhom xi pożizzjoni jew responsabbiltà professjonali, interess jew relazzjoni ta' negozju, direttament jew indirettament, ma' kwalunkwe parti oħra tal-impriża integrata vertikalment jew mal-azzjonisti li jikkontrollawha.

5. Il-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew membri tal-korpi amministrattivi, u l-impjegati tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni ma jridx ikollhom xi interess fi jew jirċievu xi benefiċċju finanzjarju, direttament jew indirettament, minn xi parti tal-impriza integrata vertikalment li mhuwiex l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni. Il-hlas tagħhom m'għandux jiddependi mill-attivitajiet jew mir-riżultati tal-impriza integrata vertikalment jekk mhux dawk tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni.

6. Għandhom ikunu garantiti d-drittijiet effettivi ta' appell lill-awtorità regolatorja għal kwalunkwe lment mill-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew membri tal-korpi amministrattivi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni kontra terminazzjonijiet prematuri tal-kariga tagħhom.

7. Wara t-terminazzjoni tal-kariga fl-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni, il-persuni responsabbli mill-ġestjoni tiegħu u/jew membri tal-korpi amministrattivi tiegħu ma jridx ikollhom xi pożizzjoni jew responsabbiltà professjonali, interess jew relazzjoni ta' negozju ma' xi parti tal-impriza integrata vertikalment jew xi parti minnha jekk mhux l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni, jew mal-azzjonisti li jikkontrollawha għal perjodu ta' mhux anqas minn erba' snin.

8. Il-paragrafu 3 għandu japplika għall-maġġoranza tal-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew membri tal-korpi amministrattivi tal-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni.

Il-persuni responsabbli mill-ġestjoni u/jew membri tal-korpi amministrattivi ta' operatur ta' sistema tat-trażmissjoni li mhumiex soġġetti għall-paragrafu 3 ma għandhomx ikunu eżerċitaw l-ebda ġestjoni jew attività rilevanti ohra fl-impriza integrata vertikalment għal perjodu ta' mill-anqas sitt xhur qabel il-hatra tagħhom.

L-ewwel subparagrafu ta' dan il-paragrafu u l-paragrafi 4 sa 7 għandhom ikunu applikabbli għall-persuni kollha li jappartjenu għall-ġestjoni eżekuttiva u għal dawk li jirrapportaw lilhom direttament dwar kwistjonijiet relatati mal-operazzjoni, iż-żamma jew l-iżvilupp tan-network.

Artikolu 49

Korp ta' Sorveljanza

1. L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jkollu Korp ta' Sorveljanza li jkun inkarigat mit-tehid ta' deċiżjonijiet li jista' jkollhom impatt sinifikattiv fuq il-valur tal-assi tal-azzjonisti fl-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni, partikolarment deċiżjonijiet rigward l-approvazzjoni tal-pjanijiet finanzjarji annwali u fuq perjodu itwal, il-livell ta' djun tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni u l-ammont ta' dividendi mqassma lill-azzjonisti. Id-deċiżjonijiet li jagħtu fil-mandat tal-Korp ta' Sorveljanza għandhom jeskludu dawk li huma relatati mal-attivitajiet ta' kuljum tal-operatur tas-sistema ta' trażmissjoni u l-ġestjoni tan-network, u ma' attivitajiet meħtieġa għat-thejjja tal-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-network żviluppat taht l-Artikolu 51.

2. Il-Korp ta' Sorveljanza għandu jkun magħmul minn membri li jirrapprezentaw l-impriza integrata vertikalment, membri li jirrapprezentaw l-azzjonisti li huma parti terza u, fejn il-liġi nazzjonali rilevanti tipprevedi hekk, membri li jirrapprezentaw partijiet ohra interessati bħal impjegati tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni.

3. L-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 48(2) u l-Artikolu 48(3) sa (7) għandhom japplikaw għall-anqas għal nofs il-membri tal-Korp ta' Sorveljanza barra wiehed.

Il-punt (b) tat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 48(2) għandu japplika għall-membri kollha tal-Korp ta' Sorveljanza.

Artikolu 50

Programm ta' konformità u uffiċjal għall-konformità

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni jistabbilixxu programm ta' konformità li jistabbilixxi l-miżuri meħudin biex jiġi żgurat li kull aġir diskriminatorju jiġi eskluż, u jaċċerta li l-konformità ma' dan il-programm hija sorveljata b'mod adatt. Il-programm ta' konformità għandu jistabbilixxi l-obbligi speċifiċi tal-impjegati li jilhqqu dawk l-għanijiet. Huwa għandu jkun soġġett għall-approvazzjoni mill-awtorità regolatorja. Mingħajr preġudizzju għas-setgħat tal-awtorità regolatorja, il-konformità mal-programm għandha tiġi sorveljata mill-uffiċjal għall-konformità fuq bażi indipendenti.

2. L-uffiċjal għall-konformità għandu jinhatar mill-Korp ta' Sorveljanza, bil-kondizzjoni li dan jiġi approvat mill-awtorità regolatorja. L-awtorità regolatorja tista' tirrifjuta li tapprova l-hatra tal-uffiċjal għall-konformità biss għal raġunijiet ta' nuqqas ta' indipendenza jew kapaċità professjonali. L-uffiċjal għall-konformità jista' jkun persuna fiżika jew ġuridika. L-Artikolu 48(2) sa (8) għandhom japplikaw għall-uffiċjal għall-konformità.
3. L-uffiċjal għall-konformità għandu jkun inkarigat milli:
 - (a) jissorvelja l-implimentazzjoni tal-programm ta' konformità;
 - (b) ifassal rapport annwali, li juri l-miżuri meħuda għall-implimentazzjoni tal-programm ta' konformità u jipprezentah lill-awtorità regolatorja;
 - (c) jirrapporta lill-Korp ta' Sorveljanza u johroġ rakkomandazzjonijiet dwar il-programm ta' konformità u l-implimentazzjoni tiegħu;
 - (d) jinnotifika lill-awtorità regolatorja dwar kwalunkwe ksur sostanzjali fir-rigward tal-implimentazzjoni tal-programm ta' konformità; u
 - (e) jirrapporta lill-awtorità regolatorja dwar kwalunkwe relazzjoni kummerċjali u finanzjarja bejn l-impriza integrata vertikament u l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni.
4. L-uffiċjal għall-konformità għandu jipprezenta d-deċiżjonijiet proposti dwar il-pjan ta' investment jew dwar investimenti individwali fin-netwerk lill-awtorità regolatorja. Dan għandu jsehh l-aktar tard meta t-tmexxija u/jew il-korp amministrattiv kompetenti tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jipprezentahom lill-Korp ta' Sorveljanza.
5. Fejn l-impriza integrata vertikament, fl-assemblya ġenerali jew permezz tal-vot tal-membri tal-Korp ta' Sorveljanza li hija tkun hatret, tkun evitat l-adozzjoni ta' deċiżjoni bl-effett li ma jithallewx isiru jew jiġu ttardjati investimenti, li taht il-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk kellha tiġi implimentata fit-tliet snin ta' wara, l-uffiċjal għall-konformità għandu jirrapporta dan lill-awtorità regolatorja, li mbagħad għandha taġixxi f'konformità mal-Artikolu 51.
6. Il-kondizzjonijiet li jiggvernaw il-mandat jew il-kondizzjonijiet ta' impjeg tal-uffiċjal għall-konformità, inkluż it-tul tal-mandat tiegħu, għandhom ikunu soġġetti għall-approvazzjoni mill-awtorità regolatorja. Dawk il-kondizzjonijiet għandhom jiżguraw l-indipendenza tal-uffiċjal għall-konformità, inkluż permezz tal-provvista tar-riżorsi kollha meħtieġa għat-twettiq ta' dmirijiet tal-uffiċjal għall-konformità. Matul il-mandat tiegħu, l-uffiċjal għall-konformità ma jista' jkollu l-ebda pożizzjoni professjonali oħra, responsabbiltà jew interess, b'mod dirett jew indirett fi jew ma' kwalunkwe parti tal-impriza integrata vertikament jew mal-azzjonisti li jikkontrollawha.
7. L-uffiċjal għall-konformità għandu jirrapporta regolarment, bil-fomm jew bil-kitba, lill-awtorità regolatorja u għandu jkollu d-dritt li jirrapporta regolarment, bil-fomm jew bil-kitba, lill-Korp ta' Sorveljanza tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni.
8. L-uffiċjal għall-konformità jista' jattendi l-laqgħat kollha tat-tmexxija jew tal-korpi amministrattivi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni, u dawk tal-Korp ta' Sorveljanza u l-assemblya ġenerali. L-uffiċjal għall-konformità għandu jattendi l-laqgħat kollha li jindirizzaw il-materji li ġejjin:
 - (a) il-kondizzjonijiet ta' aċċess għan-network, kif stabbiliti fir-Regolament (UE) 2019/943, partikolarment fir-rigward tat-tariffi, is-servizzi ta' aċċess għal partijiet terzi, l-allokazzjoni tal-kapaċità u l-ġestjoni tal-kongestjoni, it-trasparenza, is-servizzi ancillari u s-swieq sekondarji;
 - (b) proġetti mibdija sabiex tithaddem, tinzamm u tiġi żviluppata s-sistema tat-trażmissjoni, inkluż investimenti għall-interkonnessjoni u l-konnessjoni;
 - (c) xiri jew bejgħ tal-enerġija meħtieġa biex tithaddem is-sistema tat-trażmissjoni.
9. L-uffiċjal għall-konformità għandu jissorvelja l-konformità tal-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni mal-Artikolu 41.
10. L-uffiċjal għall-konformità għandu jkollu aċċess għad-data kollha rilevanti u għall-uffiċċji tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni u għall-informazzjoni kollha meħtieġa biex jaqdi l-kompiti tiegħu.
11. L-uffiċjal għall-konformità għandu jkollu aċċess għall-uffiċċji tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni mingħajr avviz minn qabel.
12. Wara l-approvazzjoni minn qabel tal-awtorità regolatorja, il-Korp ta' Sorveljanza jista' jneħhi mill-kariga lill-uffiċjal għall-konformità. Huwa għandu jkeċċi l-uffiċjal għall-konformità għal raġunijiet ta' nuqqas ta' indipendenza jew ta' kapaċità professjonali, meta jiġi mitlub li jaġhmel dan mill-awtorità regolatorja.

Artikolu 51

Żvilupp tan-netwerk u setgħat li jittiehdu deċiżjonijiet dwar investimenti

1. Tal-anqas kull sentejn, l-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni għandhom jipprezentaw lill-awtorità regolatorja pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk ibbażat fuq il-provvista u d-domanda eżistenti u previsti wara konsultazzjoni mal-partijiet interessati kollha rilevanti. Dak il-pjan tal-iżvilupp tan-netwerk għandu jinkludi miżuri effiċjenti sabiex tkun garantita l-adegwatezza tas-sistema u s-sigurtà tal-forniment. L-operatur tas-sistema ta' trażmissjoni għandu jippubblika l-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk fuq is-sit web tiegħu.

2. Il-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk għandu, b'mod partikolari:

(a) jindika lill-partecipanti fis-suq l-infrastrutturi ewlenin ta' trażmissjoni li jehtieg li jinbnew jew jiġu mmodernizzati matul l-għaxar snin li ġejjin;

(b) jkun fih l-investimenti kollha diġà deċiżi u jidentifika investimenti ġodda li jridu jiġu eżegwiti fit-tliet snin li ġejjin; u

(c) jipprovi skeda ta' żmien għall-proġetti kollha ta' investiment.

3. Waqt l-elaborazzjoni tal-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk, l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jqis b'mod sħiħ il-potenzjal għall-użu tar-rispons tad-domanda, il-facilitajiet tal-ħżin tal-enerġija jew riżorsi oħra bħala alternattivi għall-espansjoni tas-sistema, kif ukoll il-konsum mistenni, il-kummerċ ma' pajjiżi oħra u l-pjanijiet ta' investiment għal netwerks fl-Unjoni kollha u reġjonali.

4. L-awtorità regolatorja għandha tikkonsulta mal-utenti kollha effettivi u potenzjali tas-sistema dwar il-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk b'mod miftuħ u trasparenti. Persuni jew impriżi li jostnu li huma utenti potenzjali tas-sistema jistgħu jintalbu jissostanzjaw tali pretensjonijiet. L-awtorità regolatorja għandha tippubblika r-riżultat tal-proċess ta' konsultazzjoni, partikolarment il-htigijiet possibbli għal investiment.

5. L-awtorità regolatorja għandha teżamina jekk il-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp ta' netwerk ikoprix il-bżonnijiet kollha ta' investiment identifikati matul il-proċess ta' konsultazzjoni, u jekk hux konsistenti mal-pjan tal-iżvilupp tan-netwerk ta' għaxar snin għall-Unjoni kollha (il-pjan tal-iżvilupp tan-netwerk għall-Unjoni kollha) kif stipulat fil-punt (b) tal-Artikolu 30(1) tar-Regolament (UE) 2019/943. Jekk ikun hemm xi dubju dwar il-konformità mal-pjan għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk għall-Unjoni kollha, l-awtorità regolatorja għandha tikkonsulta lill-ACER. L-awtorità regolatorja tista' titlob lill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni sabiex jemenda l-pjan tiegħu ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk.

L-awtoritajiet kompetenti nazzjonali għandhom jeżaminaw il-konsistenza tal-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk mal-pjan nazzjonali tal-enerġija u tal-klima preżentat f'konformità mar-Regolament (UE) 2018/1999.

6. L-awtorità regolatorja għandha tissorvelja u tevalwa l-implimentazzjoni tal-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk.

7. F'ċirkostanzi fejn l-operatur tas-sistema ta' trażmissjoni, jekk mhux għal raġunijiet imperattivi mhux fil-kontroll tiegħu, ma jeżegwix investiment, li, konformement mal-pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk, suppost kellu jiġi eżegwit fis-snin ta' wara, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-awtorità regolatorja għandha l-obbligu li tiegħu għall-anqas waħda mill-miżuri li ġejjin biex tiżgura li l-investiment in kwistjoni jsehh jekk tali investiment ikun għadu rilevanti abbażi tal-pjan l-aktar reċenti ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk:

(a) tesiġi mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni li jeżegwixxi l-investimenti in kwistjoni;

(b) torganizza proċedura għal sejha ta' offerti miftuħa għal kull investitur għall-investiment in kwistjoni; jew

(c) tobbliga lill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jaċċetta zieda fil-kapital biex jiffinanzja l-investimenti mehtieġa u jippermetti l-investituri indipendenti jippartecipaw fil-kapital.

8. Fejn l-awtorità regolatorja tkun għamlet użu mis-setgħat tagħha taht il-punt (b) tal-paragrafu 7, hija tista' tobbliga lill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni sabiex dan jaqbel ma' element wiehed jew iżjed minn dawn li ġejjin:

(a) il-finanzjament minn xi parti terza;

(b) il-kostruzzjoni minn xi parti terza;

- (c) il-bini minnu stess tal-assi kkonċernati;
- (d) l-operazzjoni minnu istess tal-assi kkonċernat.

L-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandu jipprovdi lill-investituri bl-informazzjoni kollha meħtieġa biex iwettqu l-investiment, għandu jikkollega l-assi l-godda man-netwerk ta' trażmissjoni u għandu ġeneralment jaġġmel l-ahjar li jista' biex jiffaċilita l-implimentazzjoni tal-proġett ta' investiment.

L-arranġamenti finanzjarji rilevanti għandhom ikunu soġġetti għall-approvazzjoni mill-awtorità regolatorja.

9. Fejn l-awtorità regolatorja tkun għamlet użu mis-setgħat tagħha taħt il-paragrafu 7, ir-regolamenti rilevanti dwar it-tariffi għandhom ikopru l-ispejjeż tal-investimenti in kwistjoni.

Taqsim 4

Hatra u ċertifikazzjoni ta' operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni

Artikolu 52

Hatra u ċertifikazzjoni ta' operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni

1. Qabel ma impriża tkun approvata u mahtura bhala operatur tas-sistema ta' trażmissjoni, hija għandha tkun ċertifikata konformement mal-proċeduri stabbiliti fil-paragrafi 4, 5 u 6 ta' dan l-Artikolu u fl-Artikolu 51 tar-Regolament (UE) 2019/943.

2. Impriži li ġew ċertifikati mill-awtorità regolatorja bhala li kkonformaw mar-rekwiżiti tal-Artikolu 43, konformement mal-proċedura ta' ċertifikazzjoni aktar 'l isfel, għandhom jiġu approvati u mahtura bhala operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni mill-Istati Membri. Il-hatra tal-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni għandha tiġi nnotifikata lill-Kummissjoni u ppubblikata f'Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea.

3. L-operaturi ta' sistema tat-trażmissjoni għandhom jinnotifikaw lill-awtorità regolatorja bi kwalunkwe tranżazzjoni ppjanata li tista' teħtieġ valutazzjoni mill-gdid tal-konformità tagħha mar-rekwiżiti l-Artikolu 43.

4. L-awtoritajiet regolatorji għandhom jissorveljaw l-konformità kontinwa tal-operaturi ta' sistema tat-trażmissjoni mal-Artikolu 43. Għandhom jibdew proċeduri ta' ċertifikazzjoni biex jiżguraw tali konformità:

- (a) man-notifika mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni taħt il-paragrafu 3;
- (b) fuq inizjattiva tagħhom stess fejn ikollhom tagħrif li bidla ppjanata fid-drittijiet jew fl-influenza fuq proprjetarji ta' sistema tat-trażmissjoni jew operaturi ta' sistema tat-trażmissjoni tista' twassal għal ksur tal-Artikolu 43, jew fejn għandhom raġuni biex jemmnu li seta' seħh tali ksur; jew
- (c) fuq talba motivata mill-Kummissjoni.

5. L-awtoritajiet regolatorji għandhom jadottaw deċiżjoni dwar iċ-ċertifikazzjoni ta' operatur tas-sistema tat-trażmissjoni f'erba' xhur mid-data tan-notifika mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew mid-data tat-talba tal-Kummissjoni. Wara l-iskadenza ta' dan il-perjodu, iċ-ċertifikazzjoni għandha titqies bhala mogħtija. Id-deċiżjoni esplicita jew taċita tal-awtorità regolatorja għandha ssir effettiva biss wara l-konkluzjoni tal-proċedura prevista fil-paragrafu 6.

6. Id-deċiżjoni esplicita jew taċita dwar iċ-ċertifikazzjoni ta' operatur tas-sistema tat-trażmissjoni għandha tkun notifikata mingħajr dewmien lill-Kummissjoni mill-awtorità regolatorja, flimkien mal-informazzjoni rilevanti kollha fir-rigward tad-deċiżjoni. Il-Kummissjoni għandha taġixxi skont il-proċedura stabbilita fl-Artikolu 51 tar-Regolament (UE) 2019/943.

7. L-awtoritajiet regolatorji u l-Kummissjoni jistgħu jesigū mill-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni u mill-impriži li jwettqu kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' ġenerazzjoni jew ta' provvista kwalunkwe informazzjoni rilevanti għat-twettiq tal-kompiti tagħhom taħt dan l-Artikolu.

8. L-awtoritajiet regolatorji u l-Kummissjoni għandhom jippreservaw il-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjalment sensitiva.

Artikolu 53

Ċertifikazzjoni fir-rigward ta' pajjiżi terzi

1. Fejn ċertifikazzjoni hija meħtieġa minn proprjetarju ta' sistema tat-trażmissjoni jew operatur ta' sistema tat-trażmissjoni u li hija kkontrollata minn persuna jew persuni minn pajjiż terz jew minn pajjiżi terzi, l-awtorità regolatorja għandha tinnotifika lill-Kummissjoni.

L-awtorità regolatorja għandha tinnotifika lill-Kummissjoni wkoll minghajr dewmien kull ċirkustanza li tirriżulta f'persuna jew persuni minn pajjiż terz jew minn pajjiżi terzi li jiksbu kontroll tas-sistema tat-trażmissjoni jew operatur ta' sistema tat-trażmissjoni.

2. L-operaturi ta' sistema ta' trażmissjoni għandhom jinnotifikaw lill-awtorità regolatorja bi kwalunkwe ċirkustanza li tirriżulta f'persuna jew persuni minn pajjiż terz jew minn pajjiżi terzi li jiksbu kontroll fuq is-sistema tat-trażmissjoni jew l-operatur ta' sistema tat-trażmissjoni.

3. L-awtorità regolatorja għandha tadotta abbozz tad-deċiżjoni dwar iċ-ċertifikazzjoni ta' operatur ta' sistema tat-trażmissjoni f'erba' xhur mid-data tan-notifika mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni. Hija għandha tirrifjuta ċ-ċertifikazzjoni jekk ma jkunx gie ppruvat:

(a) li l-entità kkonċernata tikkonforma mar-rekwiżiti tal-Artikolu 43; u

(b) lill-awtorità regolatorja jew lil awtorità kompetenti nazzjonali oħra mahtura mill-Istat Membru li l-ghotja taċ-ċertifikazzjoni mhux ser tpoġġi friskju s-sigurtà tal-provvista tal-enerġija tal-Istat Membru u l-Unjoni. Fil-kunsiderazzjoni ta' din il-kwistjoni l-awtorità regolatorja jew l-awtorità kompetenti nazzjonali l-oħra għandha tiehu kont ta':

(i) id-drittijiet u l-obbligi tal-Unjoni fir-rigward ta' dawn il-pajjiżi terzi li jirriżultaw taht id-dritt internazzjonali, inkluż kull ftehim konkluz ma' xi pajjiż terz jew aktar li għalih l-Unjoni hija parti u li jkun indirizza l-kwistjonijiet tas-sigurtà tal-provvista tal-enerġija;

(ii) id-drittijiet u l-obbligi tal-Istat Membru fir-rigward ta' dawn il-pajjiżi terzi li jirriżultaw minn ftehim konkluz ma' dawn il-pajjiżi terzi, sa fejn huma jikkonformaw mad-dritt tal-Unjoni; u

(iii) fatti speċifiċi u ċirkostanzi oħra tal-każ u l-pajjiż terz konċernat.

4. Id-deċiżjoni għandha tiġi notifikata minghajr dewmien mill-awtorità regolatorja lill-Kummissjoni, flimkien mal-informazzjoni rilevanti kollha rigward dik id-deċiżjoni.

5. L-Istati Membri għandhom jagħmlu provvedimenti sabiex l-awtorità regolatorja u/jew l-awtorità kompetenti mahtura msemmija fil-punt (b) tal-paragrafu 3, qabel ma l-awtorità regolatorja tadotta deċiżjoni dwar iċ-ċertifikazzjoni, jitolbu opinjoni mill-Kummissjoni dwar jekk:

(a) l-entità kkonċernata tikkonformax mar-rekwiżiti tal-Artikolu 43; u

(b) l-ghoti taċ-ċertifikazzjoni ma tpoġġix friskju s-sigurtà tal-provvista tal-enerġija lill-Unjoni.

6. Il-Kummissjoni għandha teżamina t-talba msemmija fil-paragrafu 5 hekk kif tirċeviha. F'xahrejn minn meta tirċievi t-talba, hija għandha tagħti l-opinjoni tagħha lill-awtorità regolatorja jew, jekk it-talba tkun saret mill-awtorità kompetenti mahtura, lil dik l-awtorità.

Fit-thejjija tal-opinjoni, il-Kummissjoni tista' titlob l-opinjoni tal-ACER, l-Istat Membru konċernat, u partijiet interessati. Fil-każ li l-Kummissjoni tagħmel din it-talba, il-perjodu ta' xahrejn għandu jiġi estiz b'xahrejn.

Fin-nuqqas ta' opinjoni mill-Kummissjoni fi żmien il-perjodu msemmi fl-ewwel u fit-tieni subparagrafi, il-Kummissjoni għandha titqies li ma tqajjimx oġġezzjonijiet għad-deċiżjoni tal-awtorità regolatorja.

7. Meta tkun qiegħda tivvaluta jekk il-kontroll minn persuna jew persuni minn pajjiż terz jew minn pajjiżi terzi ikunx qiegħed ipoġġi friskju s-sigurtà tal-provvista tal-enerġija lill-Unjoni, il-Kummissjoni għandha tqis:

(a) il-fatti speċifiċi tal-każ u l-pajjiż terz jew pajjiżi terzi konċernati; u

(b) id-drittijiet u l-obbligi tal-Unjoni fir-rigward ta' dawn il-pajjiżi terzi li jirriżultaw taht id-dritt internazzjonali, inkluż kull ftehim konkluz ma' xi pajjiż terz jew aktar li għalih l-Unjoni hija parti u li jkun indirizza l-kwistjonijiet tas-sigurtà tal-provvista tal-enerġija.

8. L-awtorità regolatorja għandha, f'xahrejn mill-iskadenza tal-perjodu msemmi fil-paragrafu 6, tadotta d-deċiżjoni finali tagħha dwar iċ-ċertifikazzjoni. Meta tadotta d-deċiżjoni finali tagħha l-awtorità regolatorja għandha tqis bl-aktar mod possibbli l-opinjoni tal-Kummissjoni. Fi kwalunkwe każ l-Istati Membri għandhom ikollhom id-dritt li jirrifjutaw iċ-ċertifikazzjoni fejn l-għoti ta' ċertifikazzjoni tqiegħed friskju s-sigurtà tal-provvista tal-enerġija tal-Istati Membri jew is-sigurtà tal-provvista tal-enerġija ta' Stat Membru ieħor. Fejn l-Istat Membru jkun ħatar awtorità kompetenti nazzjonali oħra biex tagħmel il-valutazzjoni msemmija fil-punt (b) tal-paragrafu 3, huwa jista' jesigi li l-awtorità regolatorja tadotta d-deċiżjoni finali tagħha f'konformità mal-valutazzjoni ta' dik l-awtorità kompetenti nazzjonali. Id-deċiżjoni finali tal-awtorità regolatorja u l-opinjoni tal-Kummissjoni għandhom jiġu ppubblikati flimkien. Fejn id-deċiżjoni finali tvarja mill-opinjoni tal-Kummissjoni, l-Istat Membru kkonċernat għandu jipprovi u jippubblika, flimkien ma' dik id-deċiżjoni, ir-raġunjar għal dik id-deċiżjoni.
9. Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jaffettwa d-dritt tal-Istati Membri li, f'konformità mal-liġi tal-Unjoni, jeżerċitaw kontrolli legali nazzjonali biex iharsu interessi legittimi tas-sigurtà pubblika.
10. Dan l-Artikolu, bl-eċċezzjoni tal-punt (a) tal-paragrafu 3 tiegħu, għandu japplika wkoll għal Stati Membri li huma soġġetti għal deroga taht l-Artikolu 66.

Artikolu 54

Sjieda tal-faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija minn operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni

1. L-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni m'għandhomx ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija.
2. Permezz ta' deroga mill-paragrafu 1, l-Istati Membri jistgħu jhallu lill-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija, fejn ikunu komponenti tan-netwerk integrati għalkollox dment li l-awtorità regolatorja tkun tat l-approvazzjoni tagħha, jew fejn ikunu sodisfatti l-kondizzjonijiet kollha li ġejjin:
- (a) partijiet oħra, wara proċedura ta' sejha għall-offerti miftuħa, trasparenti u nondiskriminatorja li hija soġġetta għal rieżami u approvazzjoni mill-awtorità regolatorja, ma jkunux ingħataw dritt li jkunu s-sidien ta', jiżviluppaw, jamministraw jew joperaw, tali faċilitajiet jew ma jkunux jistgħu joffru dawk is-servizzi bi spejjeż raġonevoli u fil-ħin;
 - (b) tali faċilitajiet jew servizzi anċillari mhux tal-frekwenza jkunu meħtieġa biex l-operaturi tas-sistemi tat-trażmissjoni jissodisfaw l-obbligi tagħhom skont din id-Direttiva għat-thaddim effiċjenti, affidabbli u sikur tas-sistema tat-trażmissjoni u huma ma jintużawx biex l-elettriku jinxjara jew jinbiegħ fis-swieq tal-elettriku; u
 - (c) l-awtorità regolatorja tkun ivvalutat in-neċessità ta' deroga bħal din, tkun wettqet reviżjoni ex ante tal-applikabbiltà tal-proċedura ta' sejha għall-offerti, inkluż il-kondizzjonijiet tal-proċedura ta' sejha għall-offerti u tat l-approvazzjoni tagħha.

L-awtorità regolatorja tista' tfassal linji gwida jew klawżoli ta' akkwist biex tgħin lill-operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni biex jiżguraw proċedura ta' sejha għall-offerti ġusta.

3. Id-deċiżjoni li tingħata deroga għandha tiġi notifikata lill-Kummissjoni u lill-ACER flimkien mal-informazzjoni rilevanti dwar it-talba u r-raġunijiet għall-għoti tad-deroga.
4. L-awtoritajiet regolatorji għandhom iwettqu f'intervalli regolari jew għall-inqas kull hames snin, konsultazzjoni pubblika għall-faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija eżistenti sabiex jivvalutaw id-disponibbiltà u l-interess potenzjali ta' partijiet oħrajn biex jinvestu f'tali faċilitajiet. Fejn il-konsultazzjoni pubblika, kif ivvalutata mill-awtorità regolatorja, tindika li partijiet oħrajn jistgħu ikunu s-sidien ta', jiżviluppaw, joperaw jew jamministraw, tali faċilitajiet b'mod kosteffiċjenti, l-awtorità regolatorja għandha tiżgura li l-attivitajiet tal-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni f'dan ir-rigward jitwaqfu gradwalment fi zmien 18-il xahar. Bħala parti mill-kondizzjonijiet ta' dik il-proċedura, l-awtoritajiet regolatorji jistgħu jippermettu lill-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni li jirċievu kumpens raġonevoli, b'mod partikolari li jirkupraw il-valur residwu tal-investment tagħhom fil-faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija.
5. Il-paragrafu 4 ma għandux japplika la għal komponenti tan-netwerk li huma kompletament integrati u lanqas għall-perjodu tipiku ta' deprezzament tal-faċilitajiet godda għall-ħżin tal-batteriji b'deżiżjoni finali dwar l-investment sal-2024, dment li tali faċilitajiet għall-ħżin tal-batteriji huma:

- (a) konnessi mal-grilja l-aktar tard sa sentejn wara dan;
- (b) integrati fis-sistema ta' trażmissjoni;

- (c) jintużaw biss għar-restawr reattiv immedjat tas-sigurtà tan-netwerk f'każ ta' fallimenti fin-netwerk fejn tali miżura ta' restawr tibda u tintemm immedjatament meta l-varar mill-ġdid regolari jkun jista' jsołvi l-kwistjoni;
- (d) ma jintużawx biex jinxtara jew jinbiegħ l-elettriku fis-swieq tal-elettriku, inkluż l-ibbilanċjar.

Taqsimha 5

Separazzjoni u trasparenza tal-kontijiet

Artikolu 55

Dritt ta' aċċess għall-kontijiet

1. L-Istati Membri jew kwalunkwe awtorità kompetenti li dawn jaħtru, inklużi l-awtoritajiet regolatorji msemmija fl-Artikolu 57, għandhom, sa fejn meħtieġ biex iwettqu l-funzjonijiet tagħhom, ikollhom id-dritt ta' aċċess għall-kontijiet tal-imprizi tal-elettriku kif stabbilit fl-Artikolu 56.
2. L-Istati Membri u kwalunkwe awtorità kompetenti mahtura, inklużi l-awtoritajiet regolatorji għandhom iżommu l-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjalment sensitiva. L-Istati Membri jistgħu jipprevedu għall-iżvelar ta' din l-informazzjoni fejn tali iżvelar huwa meħtieġ sabiex l-awtoritajiet kompetenti jwettqu l-funzjonijiet tagħhom.

Artikolu 56

Separazzjoni tal-kontijiet

1. L-Istati Membri għandhom jieħdu l-passi meħtieġa biex jiżguraw li l-kontijiet tal-imprizi tal-elettriku jinżammu konformement mal-paragrafi 2 u 3.
2. L-imprizi tal-elettriku, irrISPETTIVAMENT mis-sistema tas-sjeda jew forma legali tagħhom, għandhom ifasslu, jipprezentaw għall-verifika u jippubblikaw il-kontijiet annwali tagħhom skont ir-regoli tal-liġi nazzjonali dwar il-kontijiet annwali ta' kumpaniji b'responsabbiltà limitata adottata skont id-Direttiva 2013/34/UE.

Imprizi li ma jkunux obligati legalment biex jippubblikaw il-kontijiet annwali tagħhom għandhom iżommu kopja ta' dawn għad-dispożizzjoni tal-pubbliku fil-kwartieri ġenerali tagħhom.

3. L-imprizi tal-elettriku għandhom, fis-sistema interna tagħhom ta' kif jinżammu l-kontijiet, iżommu kontijiet separati għal kull waħda mill-attivitajiet ta' trażmissjoni u distribuzzjoni li huma jwettqu daqs li kieku kellhom jagħmlu hekk jekk l-attivitajiet in kwistjoni kellhom jitwettqu minn imprizi separati, bil-hsieb li jkun evitati d-diskriminazzjoni, l-inter-sussidjarjetà u d-distorsjoni tal-kompetizzjoni. Dawn għandhom iżommu wkoll il-kontijiet, li jistgħu jkun konsolidati, għal attivitajiet oħra tal-elettriku li ma jkunux marbuta mat-trażmissjoni jew id-distribuzzjoni. Il-qligħ mill-proprjetà tas-sistema tat-trażmissjoni jew distribuzzjoni għandu jkun speċifikat fil-kontijiet. Fejn ikun xieraq, dawn għandhom iżommu kontijiet konsolidati għal attivitajiet oħra li ma jkunux tal-elettriku. Il-kontijiet interni għandhom jinkludu karta tal-bilanċ u kont ta' qligħ u telf għal kull attività.
4. Il-verifika msemmija fil-paragrafu 2 għandha, b'mod partikolari, tivverifika li l-obbligu biex ikunu evitati d-diskriminazzjoni u l-inter-sussidjarjetà msemmija fil-paragrafu 3, ikun rispettata.

KAPITOLU VII

AWTORITAJIET REGOLATORJI

Artikolu 57

Hatra u indipendenza tal-awtoritajiet regolatorji

1. Kull Stat Membru għandu jahtar awtorità regolatorja waħda fil-livell nazzjonali.
2. Il-paragrafu 1 għandu jkun mingħajr preġudizzju għall-hatra ta' awtoritajiet regolatorji oħrajn fil-livell reġjonali fl-Istati Membri, sakemm ikun hemm rappreżentant superjuri wiehed għall-finijiet ta' rappreżentanza u kuntatt fil-livell tal-Unjoni fil-Bord tar-Regolaturi tal-ACER konformement mal-Artikolu 21(1) tar-Regolament (UE) 2019/942.

3. B'deroga mill-paragrafu 1, Stat Membru jista' jahtar awtoritajiet regolatorji għal sistemi żgħar fuq regjun ġeografikament separat li fis-sena 2008 jkollu konsum ta' anqas minn 3 % tal-konsum totali tal-Istat Membru li minnu jaġmel parti. Dik id-deroga għandha tkun mingħajr preġudizzju għall-hatra ta'rappreżentant superjuri wiehed għall-finijiet ta' rappreżentanza u kuntatt fil-livell tal-Unjoni fil-Bord tar-Regolaturi tal-ACER skont l-Artikolu 21(1) tar-Regolament (UE) 2019/942.

4. L-Istati Membri għandhom jiggarrantixxu l-indipendenza tal-awtorità regolatorja u jiżguraw li din teżercita is-setgħat tagħha b'mod imparzjali u trasparenti. Għal dak il-ghan, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li, meta twettaq il-kompiti regolatorji kkonferiti fuqha permezz ta' din id-Direttiva u l-leġislazzjoni relatata, l-awtorità regolatorja:

(a) tkun legalment distinta u funzjonalment indipendenti minn kwalunkwe entità pubblika jew privata oħra;

(b) għandha tiżgura li l-persunal tagħha u l-persuni responsabbli għall-ġestjoni tagħha:

(i) jaġixxu b'mod indipendenti minn kwalunkwe interess tas-suq; u

(ii) ma jitolbux jew jieħdu iSTRUZZJONIJET DIRETTI mill-ebda gvern jew entità pubblika jew privata oħra fit-tweqqif tal-kompiti regolatorji. Dak ir-rekwiżit huwa mingħajr preġudizzju għall-kooperazzjoni mill-qrib, fejn ikun il-każ, ma' awtoritajiet nazzjonali oħra rilevanti jew għal-linji gwida generali ta' politika maħruġa mill-gvern li ma jkunux relatati mad-dmirijiet u setgħat regolatorji taht l-Artikolu 59.

5. Sabiex tkun protetta l-indipendenza tal-awtoritajiet regolatorji, l-Istati Membri għandhom b'mod partikolari jiżguraw li:

(a) l-awtorità regolatorja tista' tiehu deċiżjonijiet awtonomi, b'mod indipendenti minn kwalunkwe entità politika;

(b) l-awtorità regolatorja għandha r-rizorsi umani u finanzjarji kollha neċessarji li għandha bżonn sabiex twettaq il-kompiti u teżercita s-setgħat tagħha b'mod effikaċi u effiċjenti;

(c) l-awtorità regolatorja għandha allokazzjonijiet annwali separati tal-baġit u awtonomija fl-implementazzjoni tal-baġit allokati;

(d) il-membri tal-Bord tal-Awtorità Regolatorja jew, fin-nuqqas ta' bord, l-eżekuttiv għoli tal-awtorità regolatorja għandhom jinhatru għal terminu fiss ta' minn 5 sa 7 snin, li jista' jiġġedded darba biss;

(e) il-membri tal-bord tal-awtorità regolatorja jew, fin-nuqqas ta' bord, l-eżekuttiv għoli tal-awtorità regolatorja, jinhatru abbażi ta' kriterji oġġettivi, trasparenti u ppubblikati, fi proċedura indipendenti u imparzjali, li tiżgura li l-kandidati jkollhom il-hiliet u l-esperjenza meħtieġa għall-pożizzjoni rilevanti fl-awtorità regolatorja;

(f) ikun hemm fis-seħh dispożizzjonijiet għall-kunflitt ta' interess u li l-obbligi ta' kunfidenzjalità jmorru lil hinn mill-mandat tal-membri tal-bord tal-awtorità regolatorja jew, fin-nuqqas ta' bord, it-tmiem tal-mandat tal-eżekuttiv għoli tal-awtorità regolatorja;

(g) il-membri tal-bord tal-awtorità regolatorja jew, fin-nuqqas ta' bord, l-eżekuttiv għoli tal-awtorità regolatorja, jista' jitneħħa biss abbażi ta' kriterji trasparenti fis-seħh.

Fir-rigward tal-punt (d) tal-ewwel subparagrafu, l-Istati Membri għandhom jiżguraw skema ta' rotazzjoni adegwata għall-bord jew għall-eżekuttiv għoli. Il-membri tal-bord jew, fin-nuqqas ta' bord, il-membri tal-eżekuttiv għoli jistgħu biss jitneħħew mill-kariga matul il-mandat tagħhom jekk ma jibqgħux jissodisfaw il-kondizzjonijiet stabbiliti f'dan l-Artikolu jew jekk jinsabu hatja ta' mgiba hazina skont il-liġi nazzjonali.

6. L-Istati Membri jistgħu jipprovdu li jsir kontroll ex-post tal-kontijiet annwali tal-awtoritajiet regolatorji minn awditur indipendenti.

7. Sal-5 ta' Lulju 2022 u sussegwentement kull erba'snin, il-Kummissjoni għandha tippreżenta rapport lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill dwar il-konformità tal-awtoritajiet nazzjonali mal-prinċipju ta' indipendenza stabbilit f'dan l-Artikolu.

Artikolu 58

Objettivi ġenerali tal-awtorità regolatorja

Fit-tweċċ tal-kompiti regolatorji speċifikati f'din id-Direttiva, l-awtorità regolatorja għandha tiegħu l-miżuri raġonevoli kollha biex jinkisbu l-objettivi li ġejjin fil-qafas tal-kompiti u s-setgħat tagħha kif stabbiliti fl-Artikolu 59, f'konsultazzjoni mill-qrib ma' awtoritajiet nazzjonali konċernati oħra inklużi awtoritajiet tal-kompetizzjoni, kif ukoll awtoritajiet, inklużi awtoritajiet regolatorji, minn Stati Membri ġirien u, kif xieraq, pajjiżi terzi ġirien, kif adatt, u mingħajr preġudizzju għall-kompetenza tagħhom:

- (a) il-promozzjoni, f'kooperazzjoni mill-qrib mal-ACER, l-awtoritajiet regolatorji ta' Stati Membri oħrajn, il-Kummissjoni u l-ACER, ta' suq intern għall-elettriku li jkun kompetittiv, flessibbli, sikur u ambjentalment sostenibbli fi hdan l-Unjoni, u ftuħ effikaċi fis-suq għall-konsumaturi u l-fornituri kollha tal-Unjoni kif ukoll li jkunu żgurati kondizzjonijiet adegwati għat-thaddim effikaċi u affidabbli tan-netwerks tal-enerġija, meta jitqiesu l-objettivi fuq medda twila ta' żmien;
- (b) l-iżvilupp ta' swieq reġjonali transkonfinali, kompetittivi u li jiffunzjonaw tajjeb fl-Unjoni sabiex jinkisbu l-għanijiet imsemmija fil-punt (a);
- (c) l-eliminazzjoni ta' restrizzjonijiet fuq il-kummerċ fl-elettriku bejn l-Istati Membri, inkluż l-iżvilupp ta' kapacitajiet adatti ta' trażmissjoni transkonfinali biex tiġi sodisfatta d-domanda u tittejjeb l-integrazzjoni tas-swieq nazzjonali li jistgħu jiffaċilitaw il-flussi tal-elettriku fl-Unjoni;
- (d) tingħata għajnuna fil-kisba, bl-aktar mod effikaċi, tal-iżvilupp ta' sistemi mhux diskriminatorji sikuri, affidabbli u effiċjenti li jkunu orjentati lejn il-konsumaturi, u l-promozzjoni ta' adegwatezza fis-sistemi u, bi qbil mal-objettivi ġenerali tal-politika tal-enerġija, effiċjenza tal-enerġija kif ukoll l-integrazzjoni ta' produzzjoni tal-elettriku fuq skala kbira u żghira minn sorsi rinnovabbli u generazzjoni mqassma kemm fin-network tat-trażmissjoni kif ukoll f'dak tad-distribuzzjoni u l-faċilitazzjoni tat-thaddim tagħhom fir-rigward ta' netwerks oħra tal-enerġija tal-gass jew tas-sħana;
- (e) il-faċilitazzjoni tal-aċċess għan-network għal kapacità ta' generazzjoni ġdida u faċilitajiet tal-ħżin tal-enerġija, b'mod partikolari t-tnehhija ta' ostakli li jistgħu jimpedixxu d-dhul għal kompetituri godda fis-suq u ta' elettriku minn sorsi rinnovabbli;
- (f) jiġi żgurat li l-operaturi tas-sistema u l-utenti tas-sistema jingħataw incentivi xierqa, kemm għall-perjodu qasir kif ukoll għal dak fit-tul, sabiex tiżdied l-effiċjenza, b'mod speċjali l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija, fil-prestazzjoni tan-network u sabiex titrawwem l-integrazzjoni tas-suq;
- (g) jiġi żgurat li l-konsumaturi jibbenefikaw permezz tal-funzjonament effiċjenti tas-suq nazzjonali tagħhom, waqt li tkun promossa kompetizzjoni effettiva u tghin sabiex jiġi żgurat livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur, f'kooperazzjoni mill-qrib mal-awtoritajiet tal-protezzjoni tal-konsumatur rilevanti;
- (h) tingħata għajnuna fil-kisba ta' standards għolja ta' servizz universali u ta' servizz pubbliku fil-provvista tal-enerġija, filwaqt li jsir kontribut għall-harsien tal-klijenti vulnerabbli u għall-kompatibilità tal-proċessi necessarji ta' skambju tad-data għall-bdil mill-klijenti.

Artikolu 59

Dmirijiet u setgħat tal-awtoritajiet regolatorji

1. L-awtoritajiet regolatorji għandhom ikollhom id-dmirijiet li ġejjin:
 - (a) jiffissaw jew japprovaw, bi qbil mal-kriterji ta' trasparenza, tariffi ta' trażmissjoni jew ta' distribuzzjoni jew il-metodologiji tagħhom, jew it-tnejn li huma;
 - (b) jiżguraw il-konformità tal-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni u tal-operaturi tas-sistema tad-distribuzzjoni, u, meta dan ikun rilevanti, il-proprjetarji tas-sistema, kif ukoll kwalunkwe impriza tal-elettriku u parteċipanti oħra fis-suq, mal-obbligi tagħhom taht din id-Direttiva, ir-Regolament (UE) 2019/943, il-kodiċijiet tan-network u l-linji gwida adottati skont l-Artikoli 59, 60 u 61 tar-Regolament (UE) 2019/943, ma' liġijiet rilevanti oħrajn tal-Unjoni, inkluż fir-rigward tal-kwistjonijiet transkonfinali, kif ukoll id-deċizzjonijiet tal-ACER;

- (c) f'koordinazzjoni mill-qrib mal-awtoritajiet regolatorji l-oħrajn, jiżguraw konformità tal-ENTSO għall-Elettriku u tal-entità DSO tal-UE mal-obbligi tagħhom taht din id-Direttiva, ir-Regolament (UE) 2019/943, il-kodifikat tan-netwerk u l-linji gwida adottati skont l-Artikoli 59, 60 u 61 tar-Regolament (UE) 2019/943, u liġijiet rilevanti oħrajn tal-Unjoni, inkluż fir-rigward ta' kwistjonijiet transkonfinali, kif ukoll id-deċiżjonijiet tal-ACER, u b'mod kongunt jidentifikaw in-nonkonformità tal-ENTSO għall-Elettriku u tal-entità DSO tal-UE mal-obbligi rispettivi tagħhom; fejn l-awtoritajiet regolatorji ma kinux jistgħu jilhqgħu ftehim f'perjodu ta' erba' xhur wara l-bidu tal-konsultazzjonijiet sabiex b'mod kongunt jidentifikaw in-nonkonformità, il-kwistjoni għandha tiġi riferuta lill-ACER għal deċiżjoni, skont l-Artikolu 6(10) tar-Regolament (UE) 2019/942;
- (d) japprovaw il-prodotti u l-proċess ta' akkwist għal servizzi ancillari mhux tal-frekwenza;
- (e) jimplimentaw il-kodifikat tan-netwerk u l-linji gwida adottati skont l-Artikoli 59, 60 u 61 tar-Regolament (UE) 2019/943 permezz ta' miżuri nazzjonali jew, fejn ikun meħtieġ, miżuri kkoordinati reġjonali jew fl-Unjoni kollha;
- (f) jikkooperaw dwar kwistjonijiet transkonfinali mal-awtorità jew l-awtoritajiet regolatorji ta' daww l-Istati Membri u mal-ACER, b'mod partikolari permezz tal-partecipazzjoni fix-xogħol tal-Bord tar-Regolaturi tal-ACER skont l-Artikolu 21 tar-Regolament (UE) 2019/942;
- (g) jikkonformaw ma', u jimplimentaw, kwalunkwe deċiżjoni legalment obbligatorja rilevanti tal-Kummissjoni u tal-ACER;
- (h) jiżguraw li l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni, jagħmlu disponibbli kapaċitajiet ta' interkonnnessjoni sa fejn ikun possibbli skont l-Artikolu 16 tar-Regolament (UE) 2019/943;
- (i) jirrapportaw kull sena lill-awtoritajiet rilevanti tal-Istati Membri, lill-Kummissjoni u lill-ACER dwar l-attività tagħhom u l-qadi ta' dmirijiethom inkluż dwar il-passi kollha li ttiehdu u r-risultati li nkisbu fir-rigward ta' kull wieħed mill-kompiti elenkati f'dan l-Artikolu;
- (j) jiżguraw li ma jkunx hemm inter-sussidjarjetà bejn l-attivitàjiet ta' trażmissjoni, distribuzzjoni u provvista jew attivitàjiet oħra tal-elettriku jew mhux tal-elettriku;
- (k) jissorveljaw il-pjanijiet ta' investiment tal-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni, u jipprovdu fir-rapport annwali tagħhom valutazzjoni tal-pjan ta' investiment tal-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni fir-rigward tal-konsistenza tiegħu mal-pjan għall-iżvilupp tan-netwerk fl-Unjoni kollha; tali valutazzjoni tista' tinkludi rakkomandazzjonijiet biex jiġu emendati daww il-pjanijiet ta' investiment;
- (l) jimmonitorjaw u jivvalutaw il-prestazzjoni tal-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni u tal-operaturi tas-sistemi ta' distribuzzjoni fir-rigward tal-iżvilupp ta' grilja intelligenti li tippromwovi l-effiċjenza tal-enerġija u l-integrazzjoni tal-enerġija mis-sorsi rinnovabbli abbażi ta' sett limitat ta' indikaturi, u jipubblikaw rapport nazzjonali kull sentejn, li jkun jinkludi rakkomandazzjonijiet;
- (m) jistabbilixxu jew japprovaw standards u rekwiżiti għall-kwalità tas-servizz u l-kwalità tal-forniment jew jikkontribwixxu għalihom, flimkien ma' awtoritajiet kompetenti oħra u jissorveljaw il-konformità u jirrevedu l-prestazzjoni fl-imġhod tas-sigurtà tan-netwerk u r-regoli ta' affidabilità u;
- (n) jissorveljaw il-livell ta' trasparenza, inkluż tal-prezzijiet tal-bejgħ bl-ingrossa, u jiżguraw il-konformità mal-obbligi ta' trasparenza min-naħa tal-imprizi tal-elettriku;
- (o) jissorveljaw il-livell u l-effikaċja ta' ftuħ tas-suq u ta' kompetizzjoni fil-livelli tal-bejgħ bl-ingrossa u bl-imnut, inklużi l-iskambji tal-elettriku, il-prezzijiet għall-klijenti domestiċi inklużi s-sistemi ta' ħlas minn qabel, l-impatt tal-kuntratti dwar prezz dinamiku tal-elettriku u tal-użu tas-sistemi tal-kejl intelligenti, ir-rati ta' bdil, ir-rati ta' skonnessjoni, it-tariffi għas-servizzi ta' manutenzjoni, t-tweqqif ta' servizzi ta' manutenzjoni, ir-relazzjoni bejn il-prezzijiet domestiċi u l-prezzijiet bl-ingrossa, l-evoluzzjoni tat-tariffi u l-imposti tal-grilja u lmenti tal-klijenti domestiċi, kif ukoll kwalunkwe distorsjoni jew restrizzjoni tal-kompetizzjoni, anke billi jipprovdu kwalunkwe informazzjoni rilevanti u jinfurmaw lill-awtoritajiet rilevanti tal-kompetizzjoni dwar kwalunkwe każ rilevanti;
- (p) jissorveljaw il-prattiki kuntrattwali restrittivi, inkluż klawżoli ta' esklussività, li jistgħu jimpedixxu konsumaturi milli jagħmlu kuntratt fl-istess hin ma' aktar minn fornitur wieħed jew li jirrestringu l-għażla tagħhom li jagħmlu dan, u fejn xieraq, jinformaw lill-awtoritajiet nazzjonali tal-kompetizzjoni b'tali Prattiki;
- (q) jissorveljaw iż-żmien li jittiehed minn operaturi ta' sistemi ta' trażmissjoni u operaturi ta' sistemi ta' distribuzzjoni biex isiru konnessjonijiet u tiswijiet;
- (r) li jiżguraw, flimkien ma' awtoritajiet rilevanti oħra, li l-miżuri ta' harsien tal-konsumaturi, jkunu effettivi u infurzati;

- (s) jippubblikaw rakkomandazzjonijiet, għall-anqas kull sena, dwar il-konformità tal-prezzijiet tal-provvista mal-Artikolu 5, u jibaghtu daww ir-rakkomandazzjonijiet lill-awtoritajiet kompetenti, meta dan ikun xieraq;
- (t) jiżguraw l-aċċess nondiskriminatorju għad-data dwar il-konsum tal-klijent, il-forniment, għal użu fakultattiv, ta' format armonizzat li jinftiehem faċilment fil-livell nazzjonali għad-data dwar il-konsum u l-aċċess malajr għad-data għall-konsumaturi kollha skont l-Artikoli 23 u 24;
- (u) jissorveljaw l-implimentazzjoni tar-regoli relatati mar-rwoli u r-responsabbiltajiet tal-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni, tal-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni, tal-fornituri, tal-klijenti u ta' parteċipanti oħrajn fis-suq skont ir-Regolament (UE) 2019/943;
- (v) jissorveljaw l-investiment fil-kapaċitajiet ta' generazzjoni u ta' hżin fir-rigward tas-sigurtà tal-provvista;
- (w) jissorveljaw il-kooperazzjoni teknika bejn l-Unjoni u l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni ta' pajjiż terz;
- (x) jikkontribwixxu għall-kompatibilità ta' proċessi ta' skambju ta' data għall-proċessi tas-suq l-aktar importanti fuq livell reġjonali;
- (y) jissorveljaw id-disponibilità ta' għodod tat-tqabbil, li jissodisfaw il-kriterji stabbiliti fl-Artikolu 14;
- (z) li jissorveljaw it-tneħħija ta' restrizzjonijiet u ostakli mhux ġustifikati għall-iżvilupp ta' konsum tal-elettriku li jiġġeneraw huma stess u komunitajiet tal-enerġija taċ-ċittadin.

2. Meta Stat Membru jkun ipprova hekk, id-doveri tas-sorveljanza stipulati fil-paragrafu 1 jistgħu jitwettqu minn awtorità oħra barra l-awtorità regolatorja. F'każ bħal dan, l-informazzjoni li tirriżulta minn dan il-monitoraġġ għandha titqiegħed għad-dispożizzjoni tal-awtorità regolatorja kemm jista' jkun malajr.

Filwaqt li jzommu l-indipendenza tagħhom, mingħajr preġudizzju għall-kompetenza speċifika tagħhom stess u b'mod konsistenti mal-prinċipji ta' regolamentazzjoni aħjar, l-awtoritajiet regolatorji għandhom, fejn ikun il-każ, jikkonsultaw mal-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni u, fejn ikun il-każ, jikkooperaw mill-qrib ma' awtoritajiet nazzjonali rilevanti oħra fit-twettiq tad-dmirijiet stabbiliti fil-paragrafu 1.

Kwalunkwe approvazzjoni mogħtija minn awtorità regolatorja jew mill-ACER taħt din id-Direttiva hija mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe użu futur debitament ġustifikat tas-setgħat tagħhom mill-awtoritajiet regolatorji taħt dan l-Artikolu jew għal kwalunkwe penali imposta minn awtoritajiet rilevanti oħra jew mill-Kummissjoni.

3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-awtoritajiet regolatorji jingħataw lhom is-setgħat li jippermettulhom iwettqu l-kompiti msemmija f'dan l-Artikolu b'mod effiċjenti u mingħajr dewmien. Għal dan il-għan, l-awtoritajiet regolatorji għandu jkollhom għall-anqas dawn is-setgħat:

- (a) li jimponu deċizzjonijiet obligatorji fuq l-impriżi tal-elettriku;
- (b) li jwettqu investigazzjonijiet fil-funzjonament tas-swieq tal-elettriku, u li jiddeciedu u jimponu kwalunkwe miżura meħtieġa u proporzjonata għall-promozzjoni ta' kompetizzjoni effettiva u jiżguraw il-funzjonament korrett tas-suq. Fejn ikun opportun, l-awtoritajiet regolatorji għandhom ikollhom ukoll is-setgħa li jikkooperaw mal-awtorità nazzjonali tal-kompetizzjoni u mar-regolaturi tas-swieq finanzjarji jew mal-Kummissjoni fit-twettiq ta' investigazzjoni relatata mal-liġi tal-kompetizzjoni;
- (c) li jitolbu kwalunkwe informazzjoni mill-impriżi tal-elettriku li tkun rilevanti għall-qadi tad-dmirijiet tagħha, inkluża l-ġustifikazzjoni għal kull rifjut ta' aċċess għall-partijiet terzi, u kull informazzjoni dwar miżuri meħtieġa biex jissahhah in-netwerk;
- (d) li jimponu penali effettivi, proporzjonati u dissważivi fuq impiżi tal-elettriku li ma jikkonformawx mal-obbligi tagħhom taħt din id-Direttiva, ir-Regolament (UE) 2019/943 jew kwalunkwe deċizzjoni rilevanti legalment obligatorja tal-awtoritajiet regolatorji jew tal-ACER, jew li jipproponu li qorti kompetenti timponi dawn il-penali, inkluż is-setgħa li jimponu, jew li jipproponu l-impożizzjoni ta' penali sa 10 % tal-fatturat annwali tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni fuq l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew sa 10 % tat-turnover annwali tal-impriża integrata vertikalment fuq l-impriża integrata vertikalment, fejn ikun il-każ, għan-nuqqas ta' konformità mal-obbligi rispettivi tagħhom taħt din id-Direttiva; u
- (e) drittijiet xierqa ta' investigazzjonijiet u s-setgħat rilevanti ta' istruzzjonijiet għas-soluzzjoni ta' tilwim taħt l-Artikolu 60(2) u (3).

4. L-awtorità regolatorja, li tinsab fl-Istat Membru fejn l-ENTSO għall-Elettriku jew l-entità DSO tal-UE jkollha s-sede tagħha, għandu jkollha l-awtorità li timponi penali effikaċi, proporzjonati u dissważivi fuq daww l-entitajiet li ma jikkonformawx mal-obbligi tagħhom fl-ambitu ta' din id-Direttiva, ir-Regolament (UE) 2019/943 jew kwalunkwe deċiżjoni rilevanti legalment obligatorja tal-awtoritajiet regolatorji jew tal-ACER, jew li jipproponu li qorti kompetenti timponi dawn il-penali.

5. Addizzjonalment għad-dmirijiet mogħtija lilhom taħt il-paragrafu 1 u 3 ta' dan l-Artikolu, meta operatur ta' sistema indipendenti jkun gie maħtur taħt l-Artikolu 44, l-awtoritajiet regolatorji għandhom:

- (a) jissorveljaw il-konformità tal-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni u tal-operatur tas-sistema indipendenti mal-obbligi tagħhom skont dan l-Artikolu, u jimponu penali għan-nuqqas ta' konformità skont il-punt (d) tal-paragrafu 3;
- (b) jissorveljaw ir-relazzjonijiet u l-komunikazzjonijiet bejn l-operatur tas-sistema indipendenti u l-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni sabiex tiġi żgurata l-konformità tal-operatur tas-sistema indipendenti mal-obbligi tiegħu, u b'mod partikolari għandhom japprovaw kuntratti u jaġixxu bhala l-awtorità għas-soluzzjoni ta' tilwim bejn l-operatur tas-sistema indipendenti u l-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni fir-rigward ta' kwalunkwe lment imressaq minn kwalunkwe wiehed minnhom taħt l-Artikolu 60(2);
- (c) bla ħsara għall-proċedura skont il-punt (c) tal-Artikolu 44(2), għall-ewwel pjan ta' għaxar snin għall-iżvilupp tan-netwerk, japprovaw l-ippjanar tal-investimenti u l-pjan pluriennali għall-iżvilupp tan-netwerk preżentati tal-anqas darba kull sentejn mill-operatur tas-sistema indipendenti;
- (d) jiżguraw li t-tariffi tal-aċċess għan-netwerk miġbura minn operaturi tas-sistema indipendenti jkunu jinkludu remunerazzjoni għall-proprjetarju tan-netwerk jew il-proprjetarji tan-netwerk li tipprovdi kumpens adegwat għall-użu tal-assi tan-netwerk u ta' kwalunkwe investiment ġdid fihom, sakemm ikunu magħmula ekonomikament u b'mod effiċjenti;
- (e) ikollhom s-setgħat li jwettqu spezzjonijiet, inklużi uħud mhux imħabbra fil-bini tal-proprjetarju tas-sistema tat-trażmissjoni u tal-operatur tas-sistema indipendenti; u
- (f) jissorveljaw l-użu ta' drittijiet ta' kongestjoni miġbura mill-operatur ta' sistema indipendenti taħt l-Artikolu 19(2) tar-Regolament (UE) 2019/943.

6. Addizzjonalment għad-dmirijiet mogħtija u s-setgħat konferiti lilhom taħt il-paragrafi 1 u 3 ta' dan l-Artikolu, meta operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jkun inħatar skont it-Taqsima 3 tal-Kapitolu VI, l-awtoritajiet regolatorji għandhom jingħataw għall-anqas id-dmirijiet u s-setgħat li ġejjin:

- (a) li jimponu penali taħt il-punt (d) tal-paragrafu 3 għal kondotta diskriminatorja favur l-impriża integrata vertikalment;
- (b) jissorveljaw il-komunikazzjonijiet bejn l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni u l-impriża integrata vertikalment sabiex tkun żgurata l-konformità tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni mal-obbligi tiegħu;
- (c) jaġixxu bhala awtoritajiet għas-soluzzjoni ta' tilwim bejn l-impriża integrata vertikalment u l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni fir-rigward ta' kull ilment ipprezentat taħt l-Artikolu 60(2);
- (d) jissorveljaw ir-relazzjonijiet kummerċjali u finanzjarji inkluż is-self bejn l-impriża integrata vertikalment u l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni;
- (e) japprovaw kull relazzjoni kummerċjali u finanzjarja bejn l-impriża integrata vertikalment u l-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni bil-kondizzjoni li dawn jikkonformaw mal-kondizzjonijiet tas-suq;
- (f) jeżiġu ġustifikazzjoni mill-impriża integrata vertikalment meta jiġu notifikati mill-uffiċjal għall-konformità taħt l-Artikolu 50(4), tali ġustifikazzjoni inkluż, b' mod partikolari, l-evidenza li turi li ma sehhet ebda kondotta diskriminatorja għall-vantaġġ tal-impriża integrata vertikalment;
- (g) iwettqu spezzjonijiet, inklużi daww mhux imħabbra, fuq il-post tal-impriża integrata vertikalment u tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni; u
- (h) jassenjaw il-kompiti kollha jew daww speċifiċi tal-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni lil operatur tas-sistema indipendenti maħtur taħt l-Artikolu 44 fil-każ ta' ksur persistenti mill-operatur tas-sistema tat-trażmissjoni tal-obbligi tiegħu taħt din id-Direttiva, partikolarment fil-każ ta' kondotta diskriminatorja ripetuta għall-benefiċċju tal-impriża integrata vertikalment.

7. L-awtoritajiet regolatorji, hliet fejn l-ACER hija kompetenti biex tistipula u tapprova t-termini u l-kondizzjonijiet jew il-metodoloġiji għall-implimentazzjoni tal-kodiċijiet tan-netwerk u l-linji gwida skont il-Kapitolu VII tar-Regolament (UE) 2019/943 skont l-Artikolu 5(2) tar-Regolament (UE) 2019/942 minhabba n-natura kkoordinata tagħhom, għandhom ikunu responsabbli għall-iffissar jew l-approvazzjoni fi żmien biżżejjed qabel ma jidhlu fis-seħh għall-inqas tal-metodoloġiji nazzjonali użati sabiex jiġu kkalkulati jew stabbiliti t-termini u l-kondizzjonijiet għal:
- (a) il-konnessjoni u l-aċċess għan-netwerks nazzjonali, inklużi t-tariffi għat-trażmissjoni u d-distribuzzjoni jew il-metodoloġiji tagħhom, dawk it-tariffi jew il-metodoloġiji għandhom jippermettu li l-investimenti meħtieġa fin-netwerks jsiru b'mod li jippermetti lil dawk l-investimenti jiżguraw il-vijabbiltà tan-netwerks;
 - (b) il-provvediment ta' servizzi anċillari li għandhom jitwettqu bil-mod l-aktar ekonomiku possibbli u jipprovdu inċentivi xierqa biex l-utenti tan-netwerk jibbilanċjaw l-input u l-offtakes tagħhom, fejn tali servizzi anċillari għandhom jingħataw b'mod ġust u mhux diskriminatorju u jkunu msejsa fuq kriterji oġġettivi; u
 - (c) aċċess għal infrastrutturi transkonfinali, inklużi l-proċeduri għall-allokazzjoni ta' kapaċità u l-immaniġġjar tal-kongestjoni.
8. Il-metodoloġiji jew it-termini u l-kondizzjonijiet imsemmija fil-paragrafu 7 għandhom ikunu ppubblikati.
9. Bil-għan li tiżdied it-trasparenza fis-suq u l-partijiet ikkonċernati kollha jkollhom l-informazzjoni, deċiżjonijiet jew proposti meħtieġa għal deċiżjoni dwar it-tariffi ta' trażmissjoni u distribuzzjoni kif imsemmi fl-Artikolu 60(3), l-awtoritajiet regolatorji għandhom jagħmlu disponibbli għall-pubbliku l-metodoloġija dettaljata u l-ispejjeż sottostanti użati għall-kalkolu tat-tariffi rilevanti tan-netwerk, filwaqt li tinzamm il-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjali sensitiva.
10. L-awtoritajiet regolatorji għandhom jimmonitorjaw l-immaniġġjar tal-kongestjoni tas-sistemi nazzjonali tal-elettriku inklużi l-interkonnessjonijiet, kif ukoll l-implimentazzjoni tar-regoli dwar l-immaniġġjar tal-kongestjoni. Għal dak il-għan, l-operaturi tas-sistemi ta' trażmissjoni jew l-operaturi tas-suq għandhom iressqu r-regoli tagħhom dwar l-immaniġġjar tal-kongestjoni, anke dwar l-allokazzjoni tal-kapaċità, lill-awtoritajiet regolatorji. L-awtoritajiet regolatorji jistgħu jitolbu emendi għal dawn ir-regoli.

Artikolu 60

Deciżjonijiet u lmenti

1. L-awtoritajiet regolatorji għandu jkollhom l-awtorità li jirrikjedu lil operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni u lill-operaturi tas-sistema tad-distribuzzjoni, jekk meħtieġ, li jimmodifikaw it-termini u l-kondizzjonijiet, inklużi t-tariffi u l-metodoloġiji msemmija fl-Artikolu 59 ta' din id-Direttiva, biex jaċċertaw li huma proporzjonati u applikati b'mod mhux diskriminatorju, f'konformità mal-Artikolu 18 tar-Regolament (UE) 2019/943. F'każ ta' dewmien rigward l-iffissar tat-tariffi ta' trażmissjoni u distribuzzjoni, l-awtoritajiet regolatorji għandu jkollhom is-setgħa li jiffissaw jew japprovaw tariffi jew metodoloġiji proviżorji ta' trażmissjoni u distribuzzjoni u li jiddeċiedu dwar il-miżuri xierqa ta' kumpens fil-każ li t-tariffi jew il-metodoloġiji finali ta' trażmissjoni u distribuzzjoni jiddevjaw minn dawn it-tariffi jew metodoloġiji proviżorji.
2. Kwalunkwe parti li jkollha lment kontra operatur tas-sistema tat-trażmissjoni jew distribuzzjoni b'rabta mal-obbligi ta' dak l-operatur skont din id-Direttiva, tista' tirreferi l-ilment lill-awtorità regolatorja li, waqt li tkun qiegħda taġixxi bħala awtorità li ssolvi t-tilwim, għandha tagħti deċiżjoni fi żmien xahrejn minn meta tkun irċeviet l-ilment. Dan il-perjodu jista' jiġi estiż b'xahrejn oħra fejn tkun qiegħda tintalab informazzjoni addizzjonali mill-awtoritajiet regolatorji. Dan il-perjodu jista' jiġi estiż bil-qbil tal-persuna li tkun għamlet l-ilment. Id-deċiżjoni tal-awtorità regolatorja għandha jkollha effett obbligatorju kemm-il darba u sakemm tiġi rrevokata b'appell.
3. Kwalunkwe parti li tkun affettwata u li jkollha d-dritt li tressaq ilment dwar deċiżjoni fuq metodoloġiji meħuda skont l-Artikolu 59 jew, fejn l-awtorità regolatorja jkollha l-obbligu li tikkonsulta ruhha dwar it-tariffi jew il-metodoloġiji proposti, din tista', fi żmien xahrejn, jew f'perjodu iqsar kif deċiż mill-Istati Membri, wara l-pubblikazzjoni tad-deċiżjoni jew il-proposta għad-deċiżjoni, tissottometti l-ilment għal reviżjoni. Tali lment ma għandux ikollu effett sospensiv.
4. L-Istati Membri għandhom joħolqu mekkaniżmi adatti u effiċjenti għar-regolament, il-kontroll u t-trasparenza sabiex jiġi evitat abbuż ta' pożizzjoni dominanti, b'mod partikolari bi żvantagg għall-konsumaturi, u kwalunkwe aġir predatorju. Dawk il-mekkanizmi għandhom jiehdu kont tad-dispożizzjonijiet tat-TFUE, u b'mod partikolari l-Artikolu 102 tiegħu.
5. L-Istati Membri għandhom jaċċertaw li jittiehdu l-passi adatti, inklużi azzjoni amministrattiva jew proċeduri kriminali konformement mal-liġi nazzjonali tagħhom, kontra l-persuni fiżiċi jew ġuridiċi responsabbli fejn ma jkunux ġew rispettati r-regoli tal-kunfidenzjalità imposti minn din id-Direttiva.

6. L-ilmenti msemmija fil-paragrafi 2 u 3 għandhom ikunu mingħajr preġudizzju għall-eżerċitar tad-drittijiet tal-appell taht il-liġi tal-Unjoni u/jew taht il-liġi nazzjonali.
7. Id-deċiżjonijiet li jittiehdu mill-awtoritajiet regolatorji għandhom ikunu motivati u ġustifikati għal kollox sabiex tkun tista' ssir reviżjoni ġuridika. Id-deċiżjonijiet għandhom ikunu disponibbli għall-pubbliku filwaqt li tinzamm il-kunfidenzjalità ta' informazzjoni kummerċjali sensittiva.
8. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li jeżistu mekkaniżmi adatti fuq il-livell nazzjonali li taħthom, entità affettwata minn deċiżjoni tal-awtorità nazzjonali regolatorja jkollha d-dritt tal-appell lil korp li huwa indipendenti mill-partijiet involuti u minn kull gvern.

Artikolu 61

Kooperazzjoni reġjonali bejn l-awtoritajiet regolatorji dwar kwistjonijiet transkonfinali

1. L-awtoritajiet regolatorji għandhom jikkooperaw mill-qrib u jikkonsultaw flimkien, b'mod partikolari fi hdan l-ACER, u għandhom jipprovdw lil xulxin u lill-ACER, kwalunkwe informazzjoni meħtieġa biex jaqdu l-kompiti tagħhom taht din id-Direttiva. Fir-rigward tal-informazzjoni li tiġi skambjata, l-awtorità riċeventi għandha tiżgura l-istess livell ta' kunfidenzjalità bħal dik meħtieġa mill-awtorità mittenti tal-informazzjoni kkonċernata.
2. L-awtoritajiet regolatorji għandhom jikkooperaw tal-anqas flivell reġjonali sabiex:
 - (a) jithegġeġ il-holqien ta' arranġamenti operattivi sabiex tkun possibbli l-aħjar ġestjoni tan-netwerk, jiġu promossi skambji kongunti tal-elettriku u l-allokazzjoni ta' kapaċità transkonfinali, u sabiex ikun possibbli livell xieraq ta' kapaċità ta' interkonnessjoni, anke permezz ta' interkonnessjonijiet ġodda, fir-regjun u bejn ir-regjuni sabiex jithalla lok għall-iżvilupp ta' kompetizzjoni effettiva u t-titjib tas-sigurtà tal-provvista, bla ma jkun hemm diskriminazzjoni bejn il-fornituri fi Stati Membri differenti;
 - (b) jikkoordinaw is-superviżjoni kongunta tal-entitajiet li jeżerċitaw funzjonijiet fuq livell reġjonali;
 - (c) jikkoordinaw, b'kooperazzjoni mal-awtoritajiet involuti l-oħra, is-superviżjoni kongunta tal-valutazzjonijiet nazzjonali, reġjonali u Ewropej tal-adegwatezza tar-riżorsi;
 - (d) ikun ikkoordinat l-iżvilupp tal-kodiċijiet kollha tan-netwerks u l-linji gwida għall-operaturi rilevanti tas-sistemi ta' trażmissjoni u għal partecipanti oħra fis-suq; u
 - (e) ikun ikkoordinat l-iżvilupp tar-regoli li jiggvernaw l-immaniġġjar tal-kongestjoni.
3. L-awtoritajiet regolatorji għandu jkollhom id-dritt li jikkonkludu ftehimiet ta' kooperazzjoni ma' xulxin sabiex tithegġeġ il-kooperazzjoni regolatorja.
4. L-azzjonijiet imsemmija fil-paragrafu 2 għandhom jitwettqu, fejn ikun il-każ, f'konsultazzjoni mill-qrib ma' awtoritajiet nazzjonali rilevanti oħra u mingħajr preġudizzju għall-kompetenza speċifika tagħhom.
5. Il-Kummissjoni hija mogħtija s-setgħa tadotta atti delegati skont l-Artikolu 67 biex tissupplimenta din id-Direttiva billi tistabbilixxi linji gwida dwar il-limitu tal-kompiti tal-awtoritajiet regolatorji biex jikkooperaw flimkien u mal-ACER.

Artikolu 62

Dmirijiet u setgħat tal-awtoritajiet regolatorji fir-rigward ta' ċentri operazzjonali reġjonali

1. L-awtoritajiet regolatorji reġjonali tar-regjun ta' operazzjoni tas-sistema fejn ikun stabbilit ċentru ta' koordinazzjoni reġjonali għandhom, b'kooperazzjoni mill-qrib ma' xulxin:
 - (a) japprovaw il-proposta għall-istabbiliment ta' ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali f'konformità mal-Artikolu 35(1) tar-Regolament (UE) 2019/943;
 - (b) japprovaw l-ispejjeż relatati mal-attivitajiet taċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali, li għandhom ikunu responsabbli għalihom l-operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni u għandhom jitqiesu fil-kalkolu tat-tariffi, dment li jkun raġonevoli u xierqa;

- (c) japprovaw il-proċess tat-tehid ta' deċiżjonijiet b'mod kooperattiv;
- (d) jiżguraw li ċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali jkunu mgħammra bir-riżorsi umani, tekniċi, fiżiċi u finanzjarji kollha meħtieġa biex jissodisfaw l-obbligi tagħhom skont din id-Direttiva u biex iwettqu l-kompiti tagħhom b'mod indipendenti u imparzjali;
- (e) jipproponu, flimkien ma' awtoritajiet regolatorji oħra ta' reġjun ta' operazzjoni tas-sistema, kompiti u setgħat addizzjonali li għandhom jiġu assenjati liċ-ċentri operazzjonali reġjonali mill-Istati Membri tar-reġjun ta' operazzjoni tas-sistema;
- (f) jiżguraw il-konformità mal-obbligi skont din id-Direttiva u liġi rilevanti oħra tal-Unjoni, b'mod partikolari fir-rigward ta' kwistjonijiet transkonfinali u jikkonsultaw sabiex b'mod kongunt jidentifikaw in-nonkonformità taċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali mal-obbligi rispettivi tagħhom; fejn l-awtoritajiet regolatorji ma rnexxilhomx jilhqqu qbil fi żmien erba' xhur wara l-bidu tal-konsultazzjonijiet sabiex b'mod kongunt jidentifikaw in-nonkonformità, il-kwistjoni għandha tiġi riferuta lill-ACER għal deċiżjoni, skont l-Artikolu 6(10) tar-Regolament (UE) 2019/942;
- (g) jimmonitorjaw il-prestazzjoni tal-koordinazzjoni tas-sistema u jirrapportaw kull sena lill-ACER f'dan ir-rigward f'konformità mal-Artikolu 46 tar-Regolament (UE) 2019/943.

2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-awtoritajiet regolatorji jingħatawllhom is-setgħat li jippermettulhom iwettqu l-kompiti msemmija fil-paragrafu 1 b'mod effiċjenti u mingħajr dewmien. Għal dan il-għan, l-awtoritajiet regolatorji għandu jkollhom għall-anqas dawn is-setgħat:

- (a) li jitolbu informazzjoni miċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali;
- (b) li jwettqu spezzjonijiet, inklużi dawk mhux imhabbra, fil-proprjetà taċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali;
- (c) li joħorġu deċiżjonijiet vinkolanti kongunti fuq iċ-ċentri ta' koordinazzjoni reġjonali.

3. L-awtorità regolatorja li tinsab fl-Istat Membru fejn iċ-ċentru ta' koordinazzjoni reġjonali jkollu s-sede tiegħu għandu jkollha s-setgħa li timponi penali effikaċi, proporzjonati u dissważivi fuq iċ-ċentru ta' koordinazzjoni reġjonali fejn dan ma jikkonformax mal-obbligi tiegħu fl-ambitu ta' din id-Direttiva, ir-Regolament (UE) 2019/943 jew kwalunkwe deċiżjoni rilevanti legalment obligatorja tal-awtoritajiet regolatorji jew tal-ACER, jew għandu jkollha s-setgħa li tipproponi li qorti kompetenti timponi tali penali.

Artikolu 63

Konformità mal-kodiċijiet tan-netwerk u l-linji gwida

1. Kwalunkwe awtorità regolatorja u l-Kummissjoni jistgħu jitolbu l-opinjoni tal-ACER dwar il-konformità ta' deċiżjoni meħuda minn awtorità regolatorja mal-kodiċijiet tan-netwerk u l-linji gwida msemmija f'din id-Direttiva jew fil-Kapitolu VII tar-Regolament (UE) 2019/943.

2. L-ACER għandha tagħti l-opinjoni tagħha lill-awtorità regolatorja li tkun talbitha jew lill-Kummissjoni, rispettivament, u lill-awtorità regolatorja li tkun ħadet id-deċiżjoni kkonċernata fi żmien tliet xhur mid-data ta' riċeviment tat-talba.

3. Fejn l-awtorità regolatorja li tkun ħadet deċiżjoni ma tikkonformax mal-opinjoni tal-ACER fi żmien erba' xhur mid-data ta' riċezzjoni tal-opinjoni, l-ACER għandha tgharraf lill-Kummissjoni b'dan.

4. Kwalunkwe awtorità regolatorja tista' tinforma lill-Kummissjoni fejn tqis li deċiżjoni rilevanti għall-kummerċ transkonfinali meħuda minn awtorità regolatorja oħra ma tikkonformax mal-kodiċijiet tan-netwerk u l-linji gwida msemmija f'din id-Direttiva jew fil-Kapitolu VII tar-Regolament (UE) 2019/943 fi żmien xahrejn mid-data ta' dik id-deċiżjoni.

5. Fejn il-Kummissjoni, fi żmien xahrejn minn meta tkun giet infurmata mill-ACER taħt il-paragrafu 3 jew minn awtorità regolatorja taħt il-paragrafu 4, u fuq l-inizjattiva tagħha stess fi żmien tliet xhur mid-data tad-deċiżjoni, issib li d-deċiżjoni ta' awtorità regolatorja tqajjem dubji serji dwar il-kompatibbiltà tagħha mal-kodiċijiet tan-netwerk u l-linji gwida msemmija f'din id-Direttiva jew fil-Kapitolu VII tar-Regolament (UE) 2019/943, il-Kummissjoni tista' tiddeċiedi li teżamina l-każ b'mod ulterjuri. F'każ bħal dan, għandha tistieden lill-awtorità regolatorja u lill-partecipanti fil-proċedimenti quddiem l-awtorità regolatorja biex iressqu l-osservazzjonijiet.

6. Fejn il-Kummissjoni tiddeciedi li teżamina aktar il-każ, hija għandha, fi żmien ta' mhux aktar minn erba' xhur mid-data tat-tali deċiżjoni, tohroġ deċiżjoni finali:
 - (a) li ma tqajjimx oġġezzjonijiet kontra d-deċiżjoni tal-awtorità regolatorja; jew
 - (b) li tesigi li l-awtorità regolatorja kkonċernata tirtira d-deċiżjoni tagħha jekk tqis minhabba li ma kienx hemm konformità mal-kodiċijiet tan-netwerk u mal-linji gwida.
7. Fejn il-Kummissjoni ma tkunx ħadet deċiżjoni biex teżamina aktar il-każ jew deċiżjoni finali fil-limitu ta' żmien stabbiliti fil-paragrafi 5 u 6 rispettivament, għandu jitqies li ma qajmitx oġġezzjonijiet kontra d-deċiżjoni tal-awtorità regolatorja.
8. L-awtorità regolatorja għandha tikkonforma mad-deċiżjoni tal-Kummissjoni li titlobha sabiex tirtira d-deċiżjoni tagħha f'xahrejn u għandha tinforma lill-Kummissjoni kif meħtieġ.
9. Il-Kummissjoni hija mogħtija s-setgħa tadotta atti delegati skont l-Artikolu 67 li jissupplimenta din id-Direttiva billi tfassal linji gwida li jstabilixxu id-dettalji tal-proċedura li għandha tiġi segwita għall-applikazzjoni ta' dan l-Artikolu.

Artikolu 64

Żamma ta' registri

1. L-Istati Membri għandhom jeżiġu li l-fornituri jzommu għad-dispożizzjoni tal-awtoritajiet nazzjonali, inklużi l-awtoritajiet regolatorji, l-awtoritajiet nazzjonali tal-kompetizzjoni u l-Kummissjoni, għat-tweġiq tal-kompiti tagħhom, għal mill-anqas hames snin, id-data rilevanti fir-rigward tat-tranzazzjonijiet kollha fil-kuntratti tal-provvista tal-elettriku u d-derivattivi elettrici ma' klijenti bl-ingrossa u operaturi tas-sistema tat-trażmissjoni.
2. Id-data għandha tinkludi dettalji dwar karatteristiċi finanzjarji, bħal tul ta' żmien, regoli dwar il-forniment u l-għeluq tat-tranzazzjonijiet rilevanti, il-kwantità, id-dati u l-hinijiet tal-eżekuzzjoni u l-prezzijiet tat-tranzazzjoni, u l-mezzi għall-identifikazzjoni tal-klijent bl-ingrossa kkonċernat, kif ukoll dettalji speċifiċi dwar il-pożizzjonijiet kollha miftuħin fil-kuntratti tal-provvista tal-elettriku u tad-derivattivi tal-elettriku.
3. L-awtoritajiet regolatorji jistgħu jiddeciedu li jaġhmlu disponibbli lill-partecipanti fis-suq, l-elementi ta' din l-informazzjoni, sakemm ma tiġix rilaxxata xi informazzjoni li tkun kummerċjalment sensittiva dwar atturi individwali fis-suq jew dwar tranzazzjonijiet individwali. Dan il-paragrafu ma għandux japplika għall-informazzjoni dwar l-istrumenti finanzjarji li jaqgħu fl-ambitu tad-Direttiva 2014/65/UE.
4. Dan l-Artikolu ma għandux joħloq obbligi addizzjonali vis-à-vis l-awtoritajiet imsemmija fil-paragrafu 1 għall-entitajiet li jaqgħu fl-ambitu tad-Direttiva 2014/65/UE.
5. Fil-każ li l-awtoritajiet imsemmija fil-paragrafu 1 jeħtieġu aċċess għad-data miżmuma mill-entitajiet li jaqgħu fl-ambitu tad-Direttiva 2014/65/UE, l-awtoritajiet responsabbli taht dik id-Direttiva għandhom jipprovdu dawk l-awtoritajiet bid-data meħtieġa.

KAPITOLU VIII

DISPOŻIZZJONIJET FINALI

Artikolu 65

Kondizzjonijiet ugwali tal-kompetizzjoni

1. Il-miżuri li l-Istati Membri jistgħu jieħdu taht din id-Direttiva sabiex jiżguraw kondizzjonijiet ugwali tal-kompetizzjoni għandhom ikunu kompatibbli mat-TFUE, b'mod partikolari l-Artikolu 36 tiegħu, u l-liġi tal-Unjoni.
2. Il-miżuri msemmeja fil-paragrafu 1 għandhom ikunu proporzjonati, nondiskriminatorji u trasparenti. Dawn il-miżuri jista' jibda jkollhom effett biss wara n-notifika lill-Kummissjoni u l-approvazzjoni tagħha.
3. Il-Kummissjoni għandha taġixxi fir-rigward tan-notifika msemmeja fil-paragrafu 2 fi żmien xahrejn minn meta tasal in-notifika. Dak il-perjodu għandu jibda l-ghada li tasal l-informazzjoni kollha. Jekk il-Kummissjoni ma taġixxi fi żmien dan il-perjodu ta' xahrejn, il-Kummissjoni għandha titqies li ma tqajjimx oġġezzjonijiet għall-miżuri notifikati.

Artikolu 66

Derogi

1. L-Istati Membri li jistgħu juru li hemm problemi sostanzjali għall-operazzjoni tas-sistemi konnessi żgħar tagħhom u sistemi iżolati żgħar, jistgħu japplikaw lill-Kummissjoni għal derogi mid-dispożizzjonijiet rilevanti tal-Artikoli 7 u 8 u tal-Kapitoli IV, V, u VI.

Sistemi iżolati żgħar u Franza, għall-fini ta' Korsika, jistgħu japplikaw ukoll għal deroga mill-Artikoli 4, 5 u 6.

Il-Kummissjoni għandha tinforma lill-Istati Membri dwar tali applikazzjonijiet qabel ma tittiehed xi deċiżjoni, waqt li jkun kunsidrat ir-rispett lejn il-kunfidenzjalità.

2. Id-derogi mogħtija mill-Kummissjoni kif imsemmija fil-paragrafu 1 għandhom ikunu limitati fiż-żmien u soġġetti għal kondizzjonijiet li għandhom l-għan li jżidu l-kompetizzjoni u l-integrazzjoni fis-suq intern u li jiżguraw li d-derogi ma jfixklux it-tranzizzjoni lejn enerġija rinnovabbli, aktar flessibilità, ħżin tal-enerġija, elettromobbiltà u rispons għad-domanda.

Għal reġjuni ultraperiferiċi fis-sens tal-Artikolu 349 TFUE, li ma jistgħux jiġu interkonnessi mas-swieq tal-Unjoni għall-elettriku, id-deroga ma għandhiex tkun limitata fiż-żmien u għandha tkun soġġetta għall-kondizzjonijiet maħsubin biex jiżguraw li d-deroga ma tfixkilx it-tranzizzjoni lejn enerġija rinnovabbli.

Id-deċiżjonijiet li jagħtu derogi għandhom jiġu ppubblikati f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea*.

3. L-Artikolu 43 ma għandux japplika għal Ċipru, il-Lussemburgu u Malta. Barra minn hekk, l-Artikoli 6 u 35 ma għandhomx japplikaw għal Malta u l-Artikoli 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 u 52 ma għandhomx japplikaw għal Ċipru.

Għall-finijiet tal-punt (b) tal-Artikolu 43(1), in-nozzjoni "impriża li taqdi kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet ta' generazzjoni jew ta' provvista" ma għandhiex tinkludi l-klijenti finali li jaqdu xi waħda mill-funzjonijiet tal-generazzjoni u/jew tal-provvista tal-elettriku, kemm direttament kif ukoll permezz ta' impriži li għandhom kontroll fuqhom, kemm individwalment jew b'mod kongunt, sakemm il-klijenti finali inkluz l-ishma tagħhom tal-elettriku prodott f'impriži kontrollati huma, fuq medja annwali, konsumaturi netti tal-elettriku u sakemm il-valur ekonomiku tal-elettriku li jbiegħu lil partijiet terzi huwa insinifikanti proporzjonalment għall-operazzjonijiet kummerċjali l-oħra tagħhom.

4. Sal-1 ta' Jannar 2025, jew sa data aktar tard stabbilita f'deċiżjoni skont il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, l-Artikolu 5 ma għandux japplika għal Ċipru u Korsika.

5. L-Artikolu 4 ma għandux japplika għal Malta sal-5 ta' Lulju 2027. Dak il-perjodu jista' jiġi estiż għal perjodu addizzjonali iehor li ma jaqbizx tmien snin. L-estensjoni għal perjodu addizzjonali iehor għandha ssir permezz ta' deċiżjoni skont paragrafu 1.

Artikolu 67

Eżerċizzju tad-delega

1. Is-setgħa li jiġu adottati atti delegati hija mogħtija lill-Kummissjoni soġġetta għall-kondizzjonijiet stipulati f'dan l-Artikolu.

2. Il-Kummissjoni hija mogħtija s-setgħa li tadotta l-atti delegati msemmija fl-Artikolu 61(5) u fl-Artikolu 63(9) għal perjodu ta' żmien mhux determinat mill-4 ta' Lulju 2019.

3. Id-delega tas-setgħa msemmija fl-Artikolu 61(5) u fl-Artikolu 63(9) tista' tiġi revokata fi kwalunkwe hin mill-Parlament Ewropew jew mill-Kunsill. Deċiżjoni ta' revoka għandha ttejjem id-delega ta' setgħat speċifikata f'dik id-deċiżjoni. Din għandha ssir effettiva fil-jum wara dak tal-pubblikazzjoni tad-deċiżjoni f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea* jew f'data aktar tard speċifikata fiha. Ma għandhiex taffettwa l-validità ta' atti delegati li jkunu diġà fis-seħħ.

4. Qabel ma tadotta att delegat, il-Kummissjoni għandha tikkonsulta esperti nnominati minn kull Stat Membru skont il-prinċipji stipulati fil-Ftehim Interistituzzjonali tat-13 ta' April 2016 dwar it-Tfassil Ahjar tal-Liġijiet.

5. Hekk kif tadotta att delegat, il-Kummissjoni għandha tinnotifikah simultanjament lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill.
6. Att delegat adottat skont l-Artikolu 61(5) u l-Artikolu 63(9) għandu jidhol fis-seħh biss jekk ma jkunx hemm oġġezzjoni la mill-Parlament Ewropew u lanqas mill-Kunsill fi żmien xahrejn min-notifika ta' dak l-att lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill jew jekk, qabel l-iskadenza ta' dak il-perjodu, il-Parlament Ewropew u l-Kunsill ikunu t-tnejn informaw lill-Kummissjoni li mhux ser joġġezzjonaw. Dak il-perjodu għandu jiġi estiż b'xahrejn fuq inizjattiva tal-Parlament Ewropew jew tal-Kunsill.

Artikolu 68

Proċedura ta' kumitat

1. Il-Kummissjoni għandha tkun assistita minn kumitat. Dak il-kumitat għandu jkun kumitat fis-sens tar-Regolament (UE) Nru 182/2011.
2. Fejn issir referenza għal dan il-paragrafu, għandu japplika l-Artikolu 4 tar-Regolament (UE) Nru 182/2011.

Artikolu 69

Monitoraġġ, rieżami u rappurtar mill-Kummissjoni

1. Il-Kummissjoni għandha timmonitorja u tirreżamina limplimentazzjoni ta' din id-Direttiva u għandha tissottometti rapport ta' progress lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill bħala anness għar-Rapport dwar l-Istat tal-Unjoni tal-Energija msemmi fl-Artikolu 35 tar-Regolament (UE) 2018/1999.
2. Sal-31 ta' Diċembru 2025, il-Kummissjoni għandha tirreżamina l-implimentazzjoni ta' din id-Direttiva u għandha tippreżenta rapport lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill. Jekk xieraq, il-Kummissjoni għandha tippreżenta proposta leġiżlattiva flimkien mar-rapport jew wara li tippreżenta r-rapport.

B'mod partikolari, ir-rieżami tal-Kummissjoni għandu jivvaluta jekk il-klijenti, speċjalment dawk li huma vulnerabbli jew li jinsabu fqagħda ta' faqar enerġetiku, humiex protetti b'mod adegwat skont din id-Direttiva.

Artikolu 70

Emendi għad-Direttiva 2012/27/UE

Id-Direttiva 2012/27/UE hija emendata kif ġej:

(1) l-Artikolu 9 huwa emendat kif ġej:

(a) it-titolu jinbidel b'dan li ġej:

"Il-miter għall-gass naturali";

(b) fil-paragrafu 1, l-ewwel subparagrafu jinbidel b'dan li ġej:

"1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, sa fejn huwa teknikament possibbli, raġonevoli mil-lat finanzjarju, u proporzjonat fir-rigward tal-iffrankar potenzjali tal-enerġija, fir-rigward tal-gass naturali, il-klijenti aħharin jingħataw miters individwali bi prezz kompetittiv li jirriflettu b'mod preċiż il-konsum proprju ta' enerġija tal-klijent aħhari u li jagħtu informazzjoni dwar il-hin reali tal-użu.";

(c) il-paragrafu 2 huwa emendat kif ġej:

(i) il-parti introduttoria tinbidel b'dan li ġej:

"2. Meta, u sa fejn, l-Istati Membri jimplementaw sistemi ta' arloġġi intelligenti u jintroduċu arloġġi intelligenti għall-gass naturali f'konformità mad-Direttiva 2009/73/KE:";

(ii) il-punti (c) u (d) jithassru;

(2) l-Artikolu 10 huwa emendat kif ġej:

(a) it-titolu jinbidel b'dan li ġej:

“Informazzjoni dwar il-kontijiet għall-gass naturali”;

(b) fil-paragrafu 1, l-ewwel subparagrafu jinbidel b'dan li ġej:

“1. Meta l-klijenti ahharin ma jkollhomx l-arloġgi intelligenti kif imsemmi fid-Direttiva 2009/73/KE, l-Istati Membri għandhom jiżguraw, sal-31 ta' Diċembru 2014, li l-informazzjoni dwar il-kontijiet għall-gass naturali tkun affidabbli, preċiża u bbażata fuq il-konsum proprju, f'konformità mal-punt 1.1 tal-Anness VII, fejn dan ikun teknikament possibbli u ekonomikament iġġustifikat.”;

(c) fil-paragrafu 2, l-ewwel subparagrafu jinbidel b'dan li ġej:

“2. Il-miters installati f'konformità mad-Direttiva 2009/73/KE għandhom jippermettu l-provvista ta' informazzjoni preċiża dwar il-kontijiet li tkun ibbażata fuq il-konsum reali. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-klijenti ahharin għandu jkollhom il-possibbiltà li jaċċessaw faċilment l-informazzjoni komplementari dwar il-konsum storiku biex b'hekk ikunu jistgħu jwettqu awtokontrolli dettaljati.”;

(3) fl-Artikolu 11, it-titolu jinbidel b'dan li ġej:

“Spiza tal-aċċess għal informazzjoni dwar arloġgi u kontijiet għall-gass naturali”;

(4) fl-Artikolu 13, il-kliem “Artikoli 7 sa 11” jinbidlu bil-kliem “Artikoli 7 sa 11a”;

(5) l-Artikolu 15 huwa emendat kif ġej:

(a) il-paragrafu 5 huwa emendat kif ġej:

(i) l-ewwel u t-tieni subparagrafi huma mhassra;

(ii) it-tielet subparagrafu jinbidel b'dan li ġej:

“L-operaturi tas-sistema ta' trażmissjoni u l-operaturi tas-sistema ta' distribuzzjoni għandhom ikunu konformi mar-rekwiżiti stabbiliti fl-Anness XII.”;

(b) il-paragrafu 8 huwa mhassar;

(6) fl-Anness VII, it-titolu jinbidel b'dan li ġej:

“Rekwiżiti minimi għall-kontijiet u informazzjoni fil-kontijiet fuq il-baži tal-konsum proprju ta' gass naturali”.

Artikolu 71

Traspożizzjoni

1. L-Istati Membri għandhom idahhlu fis-sehh il-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi meħtieġa sabiex jikkonformaw mal-Artikoli 2 sa 5, l-Artikolu 6(2) u (3), l-Artikolu 7(1), il-punt (j) u (l) tal-Artikolu 8(2), l-Artikolu 9(2), l-Artikolu 10(2) sa (12), l-Artikoli 11 sa 24, l-Artikoli 26, 28 u 29, l-Artikoli 31 sa 34 u 36, l-Artikolu 38(2), l-Artikoli 40 u 42, il-punt (d) tal-Artikolu 46(2), l-Artikoli 51 u 54, l-Artikoli 57 sa 59, l-Artikoli 61 sa 63, il-punti 1 sa 3, 5(b) u 6 tal-Artikolu 70 u l-Annessi I u II sal-31 ta' Diċembru 2020. Għandhom jgħaddu minnufih it-test ta' dawk id-dispożizzjonijiet lill-Kummissjoni.

Madankollu, l-Istati Membri għandhom idahhlu fis-sehh il-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi meħtieġa sabiex jikkonformaw ma':

(a) il-punt (5)(a) tal-Artikolu 70 sal-31 ta' Diċembru 2019;

(b) il-punt (4) tal-Artikolu 70 sal-25 ta' Ottubru 2020.

Meta l-Istati Membri jadottaw dawk il-miżuri, dawn għandhom jinkludu referenza għal din id-Direttiva, jew ikunu akkumpanjati minn tali referenza, fl-okkażjoni tal-pubblikazzjoni uffiċjali ta' għandhom. Għandhom ukoll jinkludu dikjarazzjoni li fiha jingħad li referenzi għad-Direttivi mhassra minn din id-Direttiva fil-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi eżistenti għandhom jinftiehemu bħala referenzi għal din id-Direttiva. L-Istati Membri għandhom jiddeterminaw kif għandha ssir tali referenza u kif għandha ssir dik id-dikjarazzjoni.

2. L-Istati Membri għandhom jikkomunikaw lill-Kummissjoni t-test tad-dispożizzjonijiet ewlenin tal-liġi nazzjonali li huma jadottaw fil-qasam kopert minn din id-Direttiva.

Artikolu 72

Thassir

Id-Direttiva 2009/72/KE tithassar b'effett mill-1 ta' Jannar 2021, minghajr preġudizzju għall-obbligi tal-Istati Membri dwar il-limitu taż-żmien għat-traspożizzjoni fil-liġi nazzjonali u d-data tal-applikazzjoni tad-Direttiva stipulati fl-Anness III.

Ir-riferenzi magħmula għad-Direttiva mhassra għandhom jinftehemu bħala referenzi għal din id-Direttiva u għandhom jinqraw konformement mat-tabella tal-korrelazzjoni stipulata fl-Anness IV.

Artikolu 73

Dhul fis-seħh

Din id-Direttiva għandha tidhol fis-seħh fl-ghoxrin jum wara dak tal-pubblikazzjoni tagħha f'Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea.

L-Artikolu 6(1), l-Artikolu 7 (2) sa (5), l-Artikolu 8(1), il-punti (a) sa (i) u (k) tal-Artikolu 8(2) u l-Artikolu 8(3) u (4), l-Artikolu 9(1), (3), (4) u (5), l-Artikolu 10(2) sa (10), l-Artikoli 25, 27, 30, 35, u 37, l-Artikolu 38(1), (3) u (4), l-Artikoli 39, 41, 43, 44 u 45, l-Artikolu 46(1), il-punti (a), (b) u (c) u (e) sa (h) tal-Artikolu 46(2), l-Artikolu 46(3) sa (6), l-Artikolu 47 sa 50, l-Artikoli 52, 53, 55, 56, 60, 64 u 65 għandhom japplikaw mill-1 ta' Jannar 2021.

Il-punti (1) sa (3), (5)(b) u (6) tal-Artikolu 70 għandhom japplikaw mill-1 ta' Jannar 2021.

Il-punt (5)(a) tal-Artikolu 70 għandu japplika mill-1 ta' Jannar 2020.

Il-punt (4) tal-Artikolu 70 għandu japplika mis-26 ta' Ottubru 2020.

Artikolu 74

Destinatarji

Din id-Direttiva hija indirizzata lill-Istati Membri.

Magħmul fi Brussell, il-5 ta' Ġunju 2019.

Għall-Parlament Ewropew

Il-President

A. TAJANI

Għall-Kunsill

Il-President

G. CIAMBA

ANNEX I

REKWIŻITI MINIMI GĦALL-HRUĠ TAL-KONTIJET U INFORMAZZJONI DWAR IL-KONTIJET

1. Informazzjoni minima li għandha tiġi inkluża fil-kont u fl-informazzjoni dwar il-kont.
 - 1.1 L-informazzjoni ewlenija li ġejja għandha tintwera b'mod prominenti lill-klijenti finali fil-kontijiet tagħhom, separata b'mod distint minn partijiet oħra tal-kont:
 - (a) il-prezz li għandu jiġi inkluż u tqassim tal-prezz fejn possibbli, flimkien ma' dikjarazzjoni ċara li s-sorsi kollha tal-enerġija jistgħu jibbenefikaw ukoll minn inċentivi li ma kinux iffinanzjati permezz tas-sisa indikat fit-tqassim tal-prezz;
 - (b) id-data li fiha l-hlas huwa dovut.
 - 1.2 L-informazzjoni ewlenija li ġejja għandha tintwera b'mod prominenti lill-klijenti finali fil-kontijiet u fl-informazzjoni dwar il-kont tagħhom, separata b'mod distint minn partijiet oħra tal-kont u tal-informazzjoni dwar il-kont:
 - (a) konsum tal-elettriku għall-perjodu kopert;
 - (b) l-isem u d-dettalji ta' kuntatt tal-fornitur flimkien ma' numru ta' appoġġ għall-konsumaturi u l-indirizz tal-posta elettronika;
 - (c) isem it-tariffa;
 - (d) id-data tat-tmiem tal-kuntratt, jekk applikabbli;
 - (e) l-informazzjoni dwar id-disponibbiltà u l-benefiċċju tal-bdil;
 - (f) il-kodiċi tal-bdil tal-klijent finali jew il-kodiċi ta' identifikazzjoni uniku għall-punt tal-provvista tal-klijent finali;
 - (g) informazzjoni dwar id-drittijiet tal-klijent finali fir-rigward ta' riżoluzzjoni barra l-qorti ta' tilwim, inklużi d-dettalji ta' kuntatt tal-entità responsabbli skont l-Artikolu 26;
 - (h) il-punt uniku ta' kuntatt imsemmi fl-Artikolu 25;
 - (i) link jew referenza għal fejn jistgħu jinstabu l-għodod ta' tqabbil imsemmija fl-Artikolu 14.
 - 1.3 Fejn il-kontijiet huma bbażati fuq konsum attwali jew il-qari mill-bogħod mill-operatur, l-informazzjoni li ġejja għandha tkun disponibbli lill-klijenti finali, fil-kontijiet tagħhom u fil-kontijiet ta' saldu perjodiċi, flimkien magħhom jew f'referenza għalihom:
 - (a) tqabbil tal-konsum tal-elettriku attwali tal-klijent finali, flimkien mal-konsum tal-elettriku tal-klijent finali għall-istess perjodu fis-sena ta' qabel f'forma grafika;
 - (b) informazzjoni dwar kif jista' jsir kuntatt ma' organizzazzjonijiet tal-konsumaturi, aġenziji tal-elettriku jew korpi oħra simili, inklużi indirizzi ta' siti web, minn fejn wiehed jista' jsib informazzjoni dwar il-miżuri disponibbli li jtejbju l-effiċjenza tal-enerġija għal tagħmir li juża l-enerġija;
 - (c) tqabbil ma' klijent finali medju normalizzat jew skont parametri ta' referenza fl-istess kategorija ta' utenti.
2. Il-frekwenza tal-hruġ tal-kontijiet u l-għoti ta' informazzjoni dwar il-kontijiet:
 - (a) il-hruġ tal-kontijiet abbażi tal-konsum reali għandu jsir tal-anqas darba fis-sena;
 - (b) fejn il-klijent finali ma jkollux miter li jippermetti lill-operatur li jaqrah mill-bogħod, jew fejn il-konsumatur finali jkun għażel b'mod attiv li jwaqqaf l-qari mill-bogħod f'konformità mal-liġi nazzjonali, l-informazzjoni preċiża dwar il-kontijiet abbażi tal-konsum reali għandha tkun disponibbli għall-klijent finali ta' lanqas kull sitt xhur, jew darba kull tliet xhur fuq talba jew fejn il-klijent finali għażel li jirċievi l-hruġ tal-kontijiet b'mod elettroniku;

- (c) fejn il-klijent finali ma jkollux miter li jippermetti lill-operatur li jaqrah mill-bogħod, jew fejn il-konsumatur finali jkun għażel b'mod attiv li jwaqqfu l-qari mill-bogħod f'konformità mal-liġi nazzjonali, l-obbligi fil-punti (a) u (b) jistgħu jiġu ssodisfatti permezz ta' sistema ta' qari tal-konsum proprju mill-klijenti finali b'mod regolari, li permezz tiegħu l-klijent finali jikkomunika l-qari mill-miter lill-operatur; kontinwament jew l-informazzjoni dwar il-kontinwament tista' tkun bbażata fuq konsum stmat jew rata fissa biss meta l-klijent finali ma pprovdix qari mill-miter għal perjodu partikolari għall-kontinwament;
- (d) fejn il-klijent finali jkollu miter li jippermetti l-qari mill-bogħod mill-operatur, l-informazzjoni preċiża dwar il-kontinwament abbażi tal-konsum reali għandha tiġi pprovduta tal-anqas kull xahar; tali informazzjoni tista' wkoll issir disponibbli permezz tal-internet, u għandha tiġi aġġornata sikwit skont kif jippermetti l-apparat u s-sistemi ta' kejl użati.

3. Tqassim tal-prezz tal-klijent finali

Il-prezz tal-klijent huwa t-total tat-tliet komponenti li ġejjin: il-komponent tal-enerġija u l-provvista, il-komponent tan-netwerk (trażmissjoni u distribuzzjoni) u l-komponent li jinkorpora t-taxxi, is-sisa, it-tariffi u l-imposti.

Fejn it-tqassim tal-prezz tal-klijent finali jiġi ppreżentat fil-kontinwament, id-definizzjonijiet komuni tat-tliet komponenti f'dak it-tqassim, stabbiliti skont ir-Regolament (UE) Nru 2016/1952 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill⁽¹⁾, għandhom jintużaw fl-Unjoni kollha.

4. Aċċess għal informazzjoni komplementari dwar il-konsum storiku

L-Istati Membri għandhom jeżiġu li, sa fejn tkun disponibbli dik l-informazzjoni komplementari dwar il-konsum storiku, tali informazzjoni titqiegħed għad-dispożizzjoni, fuq talba tal-klijent finali, lill-fornitur jew fornitur tas-servizzi mahtur mill-klijent finali.

Fejn il-klijent finali jkollu installat miter li jippermetti l-qari mill-bogħod mill-operatur, il-klijent finali għandu jkollu aċċess faċli għal informazzjoni komplementari dwar il-konsum storiku biex b'hekk ikun jista' jwettaq awtokontrolli dettaljati.

L-informazzjoni komplementari dwar il-konsum storiku għandha tinkludi:

- (a) data kumulattiva għal mill-anqas it-tliet snin preċedenti jew il-perjodu mill-bidu tal-kuntratt tal-provvista tal-elettriku, jekk dak il-perjodu jkun iqsar. Id-data għandha tikkorrispondi għall-perijodi li għalihom ġiet prodotta informazzjoni frekwenti dwar kontinwament; u
- (b) data dettaljata skont il-ħin tal-użu għal kwalunkwe ġurnata, ġimgħa, xahar u sena li ssir disponibbli lill-klijent finali mingħajr dewmien permezz tal-internet jew l-interfaċċja tal-miter, li tkopri l-perjodu ta' mill-anqas 24 xahar preċedenti jew il-perjodu mill-bidu tal-kuntratt tal-provvista tal-elettriku jekk dak il-perjodu jkun iqsar.

5. Divulgazzjoni tas-sorsi tal-enerġija

Il-fornituri għandhom jispeċifikaw fil-kontinwament, il-kontribuzzjoni għal kull sors tal-enerġija għall-elettriku mixtri mill-klijent finali skont il-kuntratt tal-provvista tal-elettriku (divulgazzjoni fuq il-livell tal-prodott).

L-informazzjoni li ġejja għandha tkun disponibbli lill-klijenti finali fi, ma', jew indikata b'mod ċar fil-kontinwament u l-informazzjoni dwar il-kontinwament tagħhom:

- (a) il-kontribuzzjoni ta' kull sors tal-enerġija lejn it-taħlita ġenerali tal-enerġija tal-fornitur (fil-livell nazzjonali, jiġifieri fl-Istat Membru fejn ikun ġie konkluz il-kuntratt tal-provvista tal-elettriku, kif ukoll fil-livell tal-fornitur jekk il-fornitur huwa attiv f'diversi Stati Membri) matul is-sena ta' qabel b'mod komprehensibbli u komparabbli b'mod ċar;
- (b) l-informazzjoni dwar l-impatt ambjentali, f'termini ta' mill-anqas tal-emissjonijiet ta' CO₂ u l-iskart radjuattiv li jkun ġej mill-elettriku prodott mit-taħlita ġenerali tal-enerġija tal-fornitur matul is-sena preċedenti.

Rigward il-punt (a) tat-tieni subparagrafu fir-rigward tal-elettriku miksub permezz ta' elettriku skambjat jew importat minn impriża li tkun tinsab barra l-Unjoni, jistgħu jintużaw figuri aggregati pprovduti mill-iskambju jew mill-impriża inkwistjoni matul is-sena preċedenti.

⁽¹⁾ Regolament (UE) 2016/1952 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Ottubru 2016 dwar l-istatistika Ewropea tal-prezzijiet tal-gass naturali u tal-elettriku li jhassar id-Direttiva 2008/92/KE (GU L 311, 17.11.2016, p. 1).

Ghad-divulgazzjoni tal-elettriku mill-koġenerazzjoni b'effiċjenza għolja, jistgħu jintużaw garanziji tal-oriġini mahruġa skont l-Artikolu 14(10) tad-Direttiva 2012/27/UE. L-iżvelar tal-elettriku minn sorsi rinnovabbli għandha ssir bl-użu tal-garanziji tal-oriġini, għajr għall-każijiet stipulati fil-punti (a) u (b) tal-Artikolu 19(8) tad-Direttiva (UE) 2018/2001.

L-awtorità regolatorja jew awtorità kompetenti nazzjonali oħra għandhom jieħdu l-passi meħtieġa biex jassiguraw li l-informazzjoni mogħtija mill-fornituri lill-klijenti tagħhom skont dan il-punt hija ta' min joqgħod fuqha u hija provduta, f'livell nazzjonali, b'mod komparabbli biċ-ċar bejn l-Istati Membri.

ANNEX II

SISTEMI TA' KEJL INTELLIĠENTI

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelliġenti fit-territorji tagħhom li tista' tkun sugġetta għal evalwazzjoni ekonomika tal-ispejjeż u l-benefiċċji kollha fuq tul ta' żmien għas-suq u għall-konsumatur individwali jew skont liema forma ta' kejl intelliġenti tkun ekonomikament raġonevoli u effiċjenti f'sens ta' nfiq u liema perjodu ta' żmien ikun fattibbli għad-distribuzzjoni tagħhom.
2. Evalwazzjoni b'hal din għandha tqis il-metodoloġija għal valutazzjoni tal-kost-benefiċċji u l-funzjonalitajiet minimi għal sistemi ta' kejl intelliġenti pprovduti fir-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni 2012/148/UE ⁽¹⁾ kif ukoll l-aqwa tekniki disponibbli biex jiġu żgurati l-ogħla livelli ta' ċibersigurtà u protezzjoni tad-data.
3. Sogġett għal dik l-evalwazzjoni, l-Istati Membri jew fejn Stat Membru jkun ippreveda hekk, l-awtorità kompetenti maħtura, għandha thejji kalendarju b'mira sa għaxar snin għall-implimentazzjoni ta' sistemi ta' kejl intelliġenti. Fejn l-introduzzjoni ta' sistemi ta' kejl intelliġenti tingħata evalwazzjoni pożittiva, tal-anqas 80 % tal-kljenti finali għandhom jingħataw miters intelliġenti jew fi żmien seba' snin mid-data tal-evalwazzjoni pożittiva jew sal-2024 għal dawk l-Istati Membri li jkunu bdew l-introduzzjoni sistematika ta' sistemi ta' kejl intelliġenti qabel l-4 ta' Lulju 2019.

⁽¹⁾ Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni 2012/148/UE tad- 9 ta' Marzu 2012 dwar it-thejjiet għall-introduzzjoni ta' sistemi ta' metraġġ intelliġenti (ĠU L 73, 13.3.2012, p. 9).

ANNEX III

SKADENZA GĦAT-TRASPOŻIZZJONI FIL-LIĠI NAZZJONALI U D-DATA TA' APPLIKAZZJONI
(IMSEMMIJIN FL-ARTIKOLU 72)

Direttiva	Limitu ta' żmien għat-traspożizzjoni	Data tal-applikazzjoni
Id-Direttiva 2009/72/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (ĠU L 211, 14.8.2009, p. 55)	3 ta' Marzu 2011	3 ta' Settembru 2009

ANNEX IV

TABELLA TA' KORRELAZZJONI

Direttiva 2009/72/KE	Din id-Direttiva
Artikolu 1	Artikolu 1
Artikolu 2	Artikolu 2
—	Artikolu 3
Artikolu 33 u Artikolu 41	Artikolu 4
—	Artikolu 5
Artikolu 32	Artikolu 6
Artikolu 34	Artikolu 7
Artikolu 7	Artikolu 8
Artikolu 8	—
Artikolu 3(1)	Artikolu 9(1)
Artikolu 3(2)	Artikolu 9(2)
Artikolu 3(6)	Artikolu 9(3)
Artikolu 3(15)	Artikolu 9(4)
Artikolu 3(14)	Artikolu 9(5)
Artikolu 3(16)	—
Artikolu 3(4)	Artikolu 10(1)
Anness I. 1(a)	Artikolu 10(2) u (3)
Anness I. 1(b)	Artikolu 10(4)
Anness I. 1(c)	Artikolu 10(5)
Anness I. 1(d)	Artikolu 10(6) u (8)
—	Artikolu 10(7)
Anness I. 1(f)	Artikolu 10(9)
Anness I. 1(g)	Artikolu 10(10)
Artikolu 3(7)	Artikolu 10(11)
Anness I. 1(j)	Artikolu 10(12)
Artikolu 3(10)	—
Artikolu 4	—
Artikolu 5	—
Artikolu 6	—
—	Artikolu 11
Artikolu 3(5)(a) u l-Anness I. 1(e)	Artikolu 12
—	Artikolu 13
—	Artikolu 14
—	Artikolu 15
—	Artikolu 16
—	Artikolu 17
—	Artikolu 18
Artikolu 3(11)	Artikolu 19(1)
—	Artikolu 19(2) sa (6)

Direttiva 2009/72/KE	Din id-Direttiva
—	Artikolu 20
—	Artikolu 21
—	Artikolu 22
—	Artikolu 23
—	Artikolu 24
Artikolu 3(12)	Artikolu 25
Artikolu 3(13)	Artikolu 26
Artikolu 3(3)	Artikolu 27
Artikolu 3(7)	Artikolu 28(1)
Artikolu 3(8)	Artikolu 28(2)
—	Artikolu 29
Artikolu 24	Artikolu 30
Artikolu 25	Artikolu 31
—	Artikolu 32
—	Artikolu 33
—	Artikolu 34
Artikolu 26	Artikolu 35
—	Artikolu 36
Artikolu 27	Artikolu 37
Artikolu 28	Artikolu 38
Artikolu 29	Artikolu 39
Artikolu 12	Artikolu 40(1)
—	Artikolu 40(2) sa (8)
Artikolu 16	Artikolu 41
Artikolu 23	Artikolu 42
Artikolu 9	Artikolu 43
Artikolu 13	Artikolu 44
Artikolu 14	Artikolu 45
Artikolu 17	Artikolu 46
Artikolu 18	Artikolu 47
Artikolu 19	Artikolu 48
Artikolu 20	Artikolu 49
Artikolu 21	Artikolu 50
Artikolu 22	Artikolu 51
Artikolu 10	Artikolu 52
Artikolu 11	Artikolu 53
—	Artikolu 54
Artikolu 30	Artikolu 55
Artikolu 31	Artikolu 56
Artikolu 35	Artikolu 57
Artikolu 36	Artikolu 58

Direttiva 2009/72/KE	Din id-Direttiva
Artikolu 37(1)	Artikolu 59(1)
Artikolu 37(2)	Artikolu 59(2)
Artikolu 37(4)	Artikolu 59(3)
—	Artikolu 59(4)
Artikolu 37(3)	Artikolu 59(5)
Artikolu 37(5)	Artikolu 59(6)
Artikolu 37(6)	Artikolu 59(7)
Artikolu 37(8)	—
Artikolu 37(7)	Artikolu 59(8)
—	Artikolu 59(9)
Artikolu 37(9)	Artikolu 59(10)
Artikolu 37(10)	Artikolu 60(1)
Artikolu 37(11)	Artikolu 60(2)
Artikolu 37(12)	Artikolu 60(3)
Artikolu 37(13)	Artikolu 60(4)
Artikolu 37(14)	Artikolu 60(5)
Artikolu 37(15)	Artikolu 60(6)
Artikolu 37(16)	Artikolu 60(7)
Artikolu 37(17)	Artikolu 60(8)
Artikolu 38	Artikolu 61
—	Artikolu 62
Artikolu 39	Artikolu 63
Artikolu 40	Artikolu 64
Artikolu 42	—
Artikolu 43	Artikolu 65
Artikolu 44	Artikolu 66
Artikolu 45	—
—	Artikolu 67
Artikolu 46	Artikolu 68
Artikolu 47	Artikolu 69
—	Artikolu 70
Artikolu 49	Artikolu 71
Artikolu 48	Artikolu 72
Artikolu 50	Artikolu 73
Artikolu 51	Artikolu 74
—	Anness I, punti 1 sa 4
Artikolu 3(9)	Anness I. 5
Anness I.2	Anness II
—	Anness III
—	Anness IV